

Kënum Këbonce cale

Mateus tilni

Byal nkliimat

Mateus kah yoh hoodn n fcifmiin kë bësibm n bënlaambe na Kristu. Ha saan Kënum Këbonce ya Jesus na kah Mësias (Kristu) bëjudew kani yoonka këbiite këyoh. Mateus keedn Jesus cale n Halame n bëjudew, Mbi na Daví, Mbi na Abraoŋ, Hanlaam teetëni yof miin, Hi ma matni yah kwil Nhaale saanni yoh bsum ha Këkarta Kënkiinde. Mbolo Mateus dem yoh këkarta Markus tilni, ha fiida ha til hat kwil kolo Markus tilni.

Këzok na Jesus Kristu

(Ñin hat Luk. 3:23 - 28)

1 Bëmaam na Jesus Kristu kah boknbo. Ha deehe ha mbi na Daví, kë hi n Abraoŋ. ²Abraoŋ, Isaki, Jakó (kah yoh faa ma n Judá kë bëbiyafaa ma), ³Judá deeh Peres kë Sera (yaa baan kah Tamar). Peres deeh Hesroŋ. ⁴Ktuuke baan tik ha tooha: Aro , Aminadabe, Naasoŋ, Salmoŋ, ⁵Boas (yaa ma kah Rahab), Obede (yaa ma kah Ruti),Jese, ⁶Halame Daví, Salomoŋ (yaa ma kah yoh haniin na Urias). ⁷Roboŋ, Abias, Asa, ⁸Josafa, Joroŋ, Usias, ⁹Jotoŋ, Akas, Esekias,

¹⁰Manasés, Amoŋ, Josias, ¹¹Jekonias kë bëbiyafaa ma.

Këmoke koobo bë yaan bsuul n Israel ka bohce baan, bë num baan ha bohce n Babilónia. ¹²Nzal bë numni baan ha Babilónia:

Jekonias deeh Salatiel. Ktuuke baan tik ha tooha: ¹³Sorobabél, Abiude, Eliakiŋ, Asor, ¹⁴Sadoke, Akiŋ, Eliude, ¹⁵Elieser, Mataŋ, Jakó, ¹⁶Jakó deeh José halante na Maria, yaa ma na Jesus, bëtuukni Mësias.

¹⁷Abé uteŋ yoh zok fcifmiin kë utahële, ka Abraoŋ kate Daví. Teŋ zok fcifmiin kë utahële ka Daví kate nzal bë numni baan ha bohce n Babilónia. Teŋ

hat zok fcifmiin kë utahële këbiite bë numni baan ha Babilónia kate këmoke na Mësias.

Këdeeh na Jesus Kristu

(Ñin hat Luk. 2:1-7)

¹⁸ Këdeeh na Jesus Kristu kah yoh abó: Yaa ma Maria kah yoh hafuule kani bina wasdëna kë José. Wetande, nzal bë wote tiita numdëna, Maria mom kë knmada n Faafe Ñaani ni Nhaale. ¹⁹ José, halante nhun, cale ha kani uluuse, ha wote naŋ wohta ftuuke na Maria. Kambe nweebe na ha tiidn yisna nhun ntaŋ saanta hal ohal. ²⁰ Nzal ha kani tiidna wil weebe, nzaan n Faan ba ha yaande ma ha ŋmerhe, ha saan ma: José, mbi na Daví, kam kole wasa Maria, ya wi ma kani ha bñefe nhun ukah ahace kë knmada n Faafe Ñaani ni Nhaale. ²¹ Maria kah deeha mbi ulante. A kah ma tuuka Jesus. Ya ha kah caawa bëñaŋ nhun ka klume baan.

²² Kwil koobo miin diis yoh ya umada kaha wima Faan ba saanni kambe n Handiisn n kënum ni Nhaale, saanni abó: ²³ «Mbi fuule kah bina moma, ha kah deeha mbi ulante, bë kah ma tuuka Imanuel, zikni: Nhaale kë ba.»

²⁴ Nzal José wilëni, ha yah cale nzaan ni Nhaale* saan ma ni. Ha was Maria.

²⁵ Wetande ha wote riŋe kë hun kate

ha deeh mbi nhun n këtiitn. Ha tum ma ftuuke na Jesus.

Bëlante matni dem kpouze

2 Bëdeeh Jesus ha këbaabm n Beleŋ ha bohce n Judeya, këmoke Hërodes kani halame. Këmoke nahace, bëlante békolo matni dem kpouze, bë binti ka kësiŋ nzañële, tooh ha këbaabm n Jerusaleŋ. ² Bë kpaan: «Anuma ha halma bëdeehni kah, kani Halame n bëjudew? Ya ba biik fkpuuze nhun ha zañële, abé ba bin ma ti cimna.»

³ Nzal halame Hërodes siimni kpaan keebe, ha fiir; bëñaŋ miin n Jerusaleŋ bë fiir hat. ⁴ Ha hit sucna bëndañ* miin n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés, ha kpaan baan awila Mësias kani bina deehëna. ⁵ Bë weelkn ma: «Ha Beleŋ, ha bohce n Judeya, ya abemna handiisn n kënum ni Nhaale* tilni yoh:

⁶ ‘Hu, Beleŋ, ha bohce n Judá, a wote kah kaha këbaabm kësoñ ha fñuukn n baabm n Judeya.

Ya Halame kah bina yaanta ha hu, kani bina dañana bëñaŋ da Israel.’»

⁷ Këmoke nahace, halame Hërodes tuuk bëlante matni dem kpouze, ya bë ta suce kë hun ha fsuhe. Ha kpaan baan: «Këmoke kala baa biik fkpuuze feebe?» ⁸ Abé ha hit baan ha Beleŋ,

kë saan woobo: «Baa tooh baa kpaan kmboñ, awila mbi nahace kani. Nzal baa biik ma ni, baa ti bin baa saan ñi, ya ñi ma mada tooh cimna hat.»

^{9,10} Nzal bëlante matni dem kpouze sawlëni siimna saan na halame Hërodes, bë yaan bë luus. Këmoke bë toohni, bë biik fkpouze teema bë biikni keh ha kësiij këzañële. Nzal bë biikni fun, bë ñate kë kësuma këndañ keyé nwezek. Fkpouze nahace tooh acum baan kate fkaz, fcete ktete n awila mbi kani yoh. ¹¹ Këmoke bë yaatni ha hodn, bë weetn Mbi ulante kë yaa ma kani Maria. Bë kude, bë cim ma. Bë wuufut kwil n këbani bë num ti ni, bë ñazn Jesus wuuru, buubërat n bobde kë mira^a ¹² Nhaale toonj baan ha ñmerhe ya bë moke lake ha halame Hërodes. Abé bë doonj bsin bolo, tooh ciikëna ha bohce baan.

José kë Maria bë moya tooha ha bohce n Esitu

¹³ Nzal bëlante matni dem kpouze luusni, nzaan n Faan ba yaande José ha ñmerhe, ha saan ma: «Sit, a yid Mbi kë yaa ma, a moya tooha ha bohce n Esitu, a ñate ahace kate nzal N saan na ni. Ya Hërodes kah bina keka Mbi, tooh haba.» ¹⁴ Abé José sit, ha yid Mbi kë yaa ma këmarhe, bë tooh ha Esitu. ¹⁵ Bë ñate ahace kate Hërodes lood, ya umada kaha cale Nhaale Faan ba saani,

kambe n handiisn n kënum ni Nhaale*: «N tuuk ti mbi da ka Esitu.»

¹⁶ Nzal Hërodes bini widn ya bëlante n zañële dook ma ni, ha ñate ha hiiña, ha hit haba kmbi bëlante kani ha Belej, kë bëki ma kani ha kbohce biktëlñi Belej, teñni krese ksibm bwale khacn. Ha yah abé, cale ha kpaanni keh bëlante matni dem kpouze, këmoke kala ha fkpouze yaande baan, ¹⁷ Abé ubin kah, cale handiisn n kënum ni Nhaale* Jeremias saanni yoh:

¹⁸ «Ha bohce n Rama bë siim
kñaan n këriic
kë bsiim narahe bndañ.
Rakel njaan kambe kmbi nhun,
kate ha wote nañ ya hal ta
ma coolkn,
ya bë keyé.»

Blakn ha Nasaré

¹⁹ Nzal Hërodes bini lood, nzaan n Faan ba yaande José ha Esitu, ha ñmerhe, ²⁰ ha saan ma: «Sit, a yid mbi kë yaa ma, baa lake ha bohce n Israel, ya bëki ma kani keka haba mbi, bë lood.»

²¹ Abé José sit, ha yid mbi kë yaa ma, bë lake ha Israel. ²² Nzal bë siimni ya Arkilaw kah halame n Judeya, zulni faama ma Hërodes, ha kole tooha ahace. Nhaale toonj ma hat kë ñmerhe, abé ha tooh ha bohce n Galileya. ²³ Nzal ha kazni, ha tooh ha meese ha këbaabm

^a 2:11Mira kah yoke n këfaje kësume, yaan ka mdiik n btah.

bētuukni Nasaré, ya abé ubin kah cale bëndiisn n kënum ni Nhaale* saan ma ni yoh:

«Bë kah ma tuuka hal n Nasaré*.»

Joŋ matni wasa bëñaŋ kko

(*Ñin hat Mar.1:1- 8; Luk. 3:1 - 18; Joŋ 1:19 - 36*)

3 Këmoke diis, Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, binti yaan ha fndal n Judeya ha nsaan Saan ni Nhaale, ²ha saan ya: «Baa besna nhurke n klume diin, [weelketna fyabm diin], ya Flame n Haala kaz. ³Handiisn n kënum ni Nhaale* Isaias ha nsaan kambe na Joŋ: ‘Hal ha kpuul ha fndal: Mekesna bsin n Faan ba, luusna nkpur nhun!’»

⁴Joŋ mat tumbële yatn n wul n kamelu ^bHa mat mab këraatn ha mdiin. Fwomti nhun kah yoh këhose kë may. ⁵Bëñaŋ n Jerusalem hat kë bëki n Judeya, kë bëki n kbohce miin sulni bsor n Jordoŋ, bë toohan Joŋ, ⁶Bë mat yoh dusële klume baan. Abé Joŋ mat baan wasa kko ha Jordoŋ.

⁷Joŋ biik bëfarisew* nmooña, kë bësadusew* nmooña, bë nbinti ha hun, ya hi baan mada wasana kko. Ha saan baan: «Bsuul n këhaase, hala laam baa moya ni ti bsiim narahe keyëni sawa kah ti ni bina? ⁸Baa keedn kë nfofna diin ya kcoso baa bes nhurke n klume diin. ⁹Kamna tiidna ya baa mada kpozële bsiim narahe keyëni sawa, nzal bë

saanni ya Abraoŋ kah Faa diin. Ya N kah baa saanta ya kate ka klaakn koobo teema Nhaale mada sitna kmibi ha Abraoŋ. ¹⁰Fluuhn ksawle desna tah ha kpuul nwun. Tah miin wotni deeh kndeehna kbonce bë kah bun desna, bë kpad ha kcoohe. ¹¹Kcoso N kah baa wasana kko kë wede, toŋna ya baa bes nhurke n klume diin. Wetande hi ma kah ti ni bina ataan da, ha teŋ knmada ha yof ñi. N wote reeŋ numa nhun. Humna kah ti bina wasana kko kë Faafe Ñaani ni Nhaale kë kcoohe. ¹²Ha teŋ frosta ha fcif nhun fi n rosa fat n maale ha këdaanze. Abé ha mat bin yeetn maale nhun ha fwul. Ha mat zed fat ha kcoohe keyëni mat mote.»

Bwasa n bko na Jesus

(*Ñin hat Mar 1:9 - 11; Luk. 3: 21,22; Joŋ 1:31 - 34*)

¹³Jesus yaan ti ka bohce n Galileya, ha tooh ha bsor n Jordoŋ, ya Joŋ ta ma wasa bko. ¹⁴Wetande Joŋ wote naŋ, ha saan ma: «Hudi na reeŋ ñi wasana bko. Hu nbinti ha ñi ya N ta na wasa bko?» ¹⁵Wetande Jesus weelkn ma ha saan: «Yis weebe, ya abé ba ta mada yaha wo ma Nhaale naŋni.» Abé Joŋ naŋ.

¹⁶Nzal Jesus wasani bko, ha yaan ti ka wede. Këmoke nahace haala wuufte, ha biik Faafe Ñaani ni Nhaale wala ti ha meese ktete nhun, cale n abera. ¹⁷Awakma ledn yaan ti ka haala, usaan:

^b 3:4Kamelu kah haze ndaŋ, teŋni këraatn këdinde.

«Hoobo kah mbi da N ñeñni, N sumande kë hun.»

Bëliiñ Jesus

(Ñin hat Mar.1:12,13; Luk. 4:1 - 13)

4 Këmoke nahace, Faafe Ñaani ni Nhaale num Jesus tooh ha fndal, ya Halame n bëwuule mada ma beeretna.

² Nzal Jesus diisni kleeh bsaw n bëñañ bësibm kë këmarhe bsaw n bëñañ bësibm ha nyuñyuna, kul num ma.

³ Hambeeret* yaande ma ha saan ma: «Há ndi hu a kah Mbi ni Nhaale*, hit klaakn koobo ya ki lake kboñ.»

⁴ Wetande Jesus weelkn ma: « Këkarta ni Nhaale saan ya: ‘Keyé wil n wome tide na mat rahn hal, wetande saan miin yaan ti ni ha bsum ni Nhaale.’»

⁵ Abé Halame n bëwuule num ma ha Këbaabm Këlete ni Nhaale, ha cet ma awila fuude ha Hodn ni Nhaale*. ⁶ Ha saan ma: «Há ndi hu a kah Mbi ni Nhaale*, hu ti daah ka anuboh kate khacn, ya abemna Këkarta ni Nhaale saan: ‘Nhaale kah ti hita Knzaan nhun, ya bë ta na zak ha kcif baan ya kate kheñ di keyé ti ni ruce ha klaakn.’»

⁷ Jesus weelkn ma: « Këkarta ni Nhaale saan hat: ‘Kam beerta Faan di Nhaale.’»

⁸ Halame n bëwuule num Jesus hat ha fñute fuude, ha toñ ma klame n kwoon miin kë kñadna nkun, ⁹ ha saan ma: «N kah na ñaaha kwil koobo miin, há ndi a kude a cim ñi.» ¹⁰ Jesus weelkn ma: «Yaan ka anuboh, Satanas, ya Këkarta ni Nhaale saan: ‘Hu a kah cimna Faan di Nhaale. Hun hoodn na a kah sifidna.’»

¹¹ Këmoke nahace Halame n bëwuule yis ma. Knzaan ni Nhaale kaz, bë fuñ ma kë nzekn nhun.

Jesus ha Galileya

(Ñin hat Mar:14,15; Luk. 4:14,15)

¹² Nzal Jesus siimni ya bë ruuf Joñ matni wasa bëñañ kko, ha lake ha bohce n Galileya. ¹³ Ha yaan ti ka Nasaré, ha tooh meese ha Kafarnañ, këbaabm kani këntunke n coke n Galileya, ha kbohce n Sebuloñ kë Naftali. ¹⁴ Bë yah abé ya umada ti kaha cale Handiisn n kënum ni Nhaale* Isaias saanni ya:

¹⁵ «Bohce n Sebuloñ kë bohce n Naftali,

kbohce kani ha bsin tooha coke, këyawar kolo n Jordoñ.

Galileya, bohce n bëñañ keyëni bëjudew.

¹⁶ Bëñañ meesëni yoh ha bmehn, bë biik fnkpaya fndañ,

Bëki ma meesëni awila n
këmbiicña n këloode,
fnkpaya fah baan.»

¹⁷ Këmoke nahace Jesus yal saanta Saan ni Nhaale, ha saan: «Baa besna nhurke, baa weelket fyabm diin, ya Flame n Haala kaz.»

Jesus tuuk bënlaambe* nhun n këtiitn
(Ñin hat Mar. 1:16 - 20; Luk. 5:1 - 11)

¹⁸ Nzal Jesus kani fota këntunke n coke n Galileya, ha biik bëbiyafaa bësibm: Simon bëtuukni hat Pedru, kë biyafaa ma André. Bë nkpád nteeni baan ha coke, ya bë kah bëlub. ¹⁹ Jesus ya baan ya: «Wana, baa toohna, N kah baa lakna bëlub n bëñañ.» ²⁰ Awakma bë yisn nteeni baan, bë tooh kë Jesus. ²¹ Ha tooh acum nduuli, ha biik bëbiyafaa békolo bësibm: Tiagu, mbi na Sebédew, kë Joñ biyafaa ma; bë kah ha bsahe n wede kë faa baan Sebédew. Bë nsukur nteeni baan. Ha tuuk baan. ²² Awakma bë yisn bsahe kë faa baan, bë tooh kë Jesus. ²³ Jesus nfot yoh miin kësiinj kësiinj n Galileya, ha nlaam ha khodn n kësuce* n bëjudew, ha nsaan Kënum Këbonne n Flame n Haala, ha nkiisn bëñañ bsuul obsuul n kësaaake baan miin. ²⁴ Këya na Jesus yaan bësaw kësiinj n Siria* miin. Bëñañ num ma ti bëki ma kani siim narahe n kësaaake n bsuul bsuul, kë bëki ma bëwuule yaatni, kësaaake

këfidfidn, kë mbudna n liite. Jesus kiisn baan. ²⁵ Fkiir n bëñañ tooh ataan nhun. Bë bin ti ni ka kbohce n Galileya kë Dëkápole,^c kë Jerusaleñ kë Judeya, kë bëki n kësiinj kolo n bsor n Jordoñ.

Klaambe ha fñute.

5 Jesus biik fkiir n bëñañ, ha ciinj ha fñute, ha meese. Bënlaambe nhun tooh këntunke nhun. ² Ha yal laamna nbaan abó:

Kësuma këndañ n kcoso

(Ñin hat Luk. 6:20 - 23)

³ «Bëdidiway, bëhaalat,^d
ya baan bë kah bëki n Flame
n haala.

⁴ Bëki ma kani ñaanda, bëhaalat,
ya Nhaale kah baan bina coolkna.

⁵ Bëki ma walni bko, bëhaalat,
ya bë kah bina zula kwoon.

⁶ Bëki ma matni raabe yaha
uluuse, bëhaalat,
ya Nhaale kah baan bina yaha.

⁷ Bëki matni mekes békolo kë
boñ klo*, bëhaalat,
ya Nhaale kah baan bina meksa
hat kë boñ klo*.

⁸ Bëki ma teñ fhiinne fñaani, bëhaalat
ya bë kah bina biika Nhaale.

⁹ Bëki matni tum fceehe ha
fñuukn n bëñañ,

^c 4:25 Dëkápole = Baabmfcifmiin. ^d 5:3 Saan 'bëhaalat' mada kaha 'bësumande' kate kndemna 11.

bëhaalat, ya Nhaale kani bina
baan tuuka kmbi nhun.

¹⁰ Bëki ma kani miidana kënluubm,
ya bë nfot cale Nhaale nañni,
bëhaalat^e
ya baan bë kah bëki n Flame
n haala.

¹¹ Baa haalat nzal bë ñetni baa, bë
nluubm baa, bë nham baa klec, n bsuul
bsuul, kambe ñi. ¹² Baa bësumande, baa
riiz kë knac, ya byehte bndañ nyoon baa
ha haala. Ya bëtum bëndiisn n kënum
ni Nhaale* nyoh, miida bsiim narahe
cale baadikn.»

Toom n fyeré kë fnkpaya n fyeré
(Ñin hat Mar. 9:50; Luk. 14:34,35)

¹³ «Baa kah toom ha bëñañ n fyeré
miin. Ndi toom mad nzubna nwun,
abala bë mada wun zeelna? Uwotee
kpal wilolo, bë kah wun kpalka, ya
bëñañ ta wun mada fota.

¹⁴ Baa kah fnkpaya ha bëñañ n fyeré
miin. Këbaabm kani ha fñute, ki wote
mada suhëna. ¹⁵ Këkande bëhiifni bë
wote kun mada tumna khacn n blata,
wetande bë mat kun zoz krawe, madana
faha kmboñ, bëñañ miin kani ha hodn.
¹⁶ Abemna baa reeñ yaha hat kë fnkpaya
diin, madana faha acum n bëñañ, ya bë
ta mada biika kwil kbonce baa matni
yah, abé bë ki cim Faa diin kani ha
haala.»

Dooña Fhite na Moisés

¹⁷ «Kamna tiidna ya N binti sawa kë
Fhite na Moisés, kë klaambe n bëndiisn
n kënum ni Nhaale*. N wote bin sawa
ti kun, wetande N binti kun dooña.
¹⁸ Kcoso N kah baa saanta, ya kate
fleeh haala kë bohce kani bina sawa,
ntilna soñ wolo bë keyé yaanna ha Fhite
na Moisés, ntañ fun luusna. ¹⁹ Halma
lohni siimbëlina fhite fsoñ foobo, ndi
kani laamna bëñañ ya bë ta fun loh
siimbëlina, bë kah ma hat tuuka usoñ
ha Flame n Haala. Wetande ho ma
siimbëlina Fhite, ha nlaam bëñañ ya bë
ta fun siimbële, bë kah ma tuuka undañ
ha Flame n Haala. ²⁰ Ya N kah baa
saanta ya baa wote kah bina yaata ha
Flame n Haala, há ndi baa wote fot
kmboñ, baa yof bëfarisew* kë bënlaam
n Fhite na Moisés.»

Bwoñsaan kë bëkal di

²¹ «Baa siim wil bë saanni bëñañ n
këmoke yoh: ‘Kam haba hal. Halma
habni hal, bë kah ma lifna.’ ²² Wetande
N kah baa saanta: Hal ohal hiiñani kë
biyafaa ma [ntañ fñaani] bë kah ma
bina lifna. Halma ñetni biyafaa ma ya:
‘A wote sir’ bë kah ma bina lifna ha
Flif Fnda . Halma tuukni biyafaa ma
‘Hayoor!’, bëreeñ ma tumna ha kcoohe
n bsiim narahe keyëni sawa. ²³ Kambe

^e 5:10Saana ‘bëhaalat’ mada kaha ‘bësumande’ kate kndemna 11.

n kwil koobo, ndi a luus kë kñaah di tooha awila bëmatni zed fncinte* n Hodn ni Nhaale*; këmoke a kani ahace a hoonze ya biyafaa di teŋ wilolo kë hu, ²⁴ ɲat ti kñaah di awila bëmatni zed fncinte* n Hodn ni Nhaale*, a tooh woŋsaan kë biyafaa di këtiitn. Abé a mada ti lake a bin ñaah kñaah di ha Hodn ni Nhaale*. ²⁵ Woŋsaan kë halma ruŋ na ni, këmoke baa kani ha bsin, tooha awila n flif. Há a wote yah abé, ha kah na ñaaha halif. Halif kah na ñaaha hasif nhun. Hi ma kah na ni tooh ruufa ha hodn n këdaŋ. ²⁶ Kcoso N kah na saanta ya: A wote kah yaanta ha hodn n këdaŋ, ndi a wote yehta kate fsiloŋ msawtal n byehte di.»

Mtiidn bwohe

²⁷ «Baa siim wilma bë saanni yoh: ‘Kam riŋe kë haniin keyëni hi ndi.’ ²⁸ Wetande N kah baa saanta ya: ‘Miin ñini haniin, ha tiidn mtiidn bwohe, ha yah flume kë hun ha fhiiñe nhun.’ ²⁹ Abé, ndi fkit di frahkn na kah na tumna kobëna ha flume, kpuz fun, a kpalak fun këdaace di; uteete boñ ya a mad kësiij koodn n liite di, nsunkëni bëkpad hah liite di miin awila n bsiim narahe* keyëni sawa. ³⁰ Há ndi fcif di frahkn na kah na tumna yaha flume, desn fun a kpalak këdaace di, ya uteete boñ ya a ta madn kësiij koodn n liite

di, nsunkëni bëkpad hah liite di miin awila n bsiim narahe* keyëni sawa.»

Bwaasnde n bnume

(Ñin hat Mat. 19:9; Mar. 10:11,12; Luk. 16:18)

³¹ «Bë saan baa hat: ‘Hal ohal naŋni waasndëna bnume kë haniin nhun, ha reeŋ ma ñaaha këkarta n waasnde.’ ³² Wetande N kah baa saanta: ‘Halante ohalante waasndëni bnume kë haniin nhun, ntaŋ he riŋe kë halante holo, ha kah ma tumna yaha flume. Hi ma numdëni kë haniin waasndëni kë halante nhun, ha kah yaha flume.»

Kamna diile

³³ «Baa siim hat wil bë saanni kë bëñaŋ n këmoke yoh: ‘Kam diile ha fwabm, wetande yah acum n Faa di wilma a diilëni yaha.’ ³⁴ Wetande Ñi N kah baa saanta: ‘Kate këmboodn kamna diile na ti haala, ya fkah fluz n Flame n haala; ³⁵ kate bohce, ya bkah fzozn n kheñ nhun; nsunkëni Jerusaleŋ, ya ki kah këbaabm n Halame Handa .’ ³⁶ Kam ti diile bko di, ya a wote mada tumna këwul këlake këhii ndi këmoon. ³⁷ Ureeŋ ya baa ta saan ‘Abé.’ há ukah abé; ndi ‘Ukeyé abé’ ha ukeyé abé. Ya miin yofni woobo ubinti ka Hal uwohe*, kani Satanas^f »

^f 5:37 Satanas kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

Ktiinka*(Ñin hat Luk. 6:29,30)*

³⁸ «Baa siim wilma bë saanni yoh: ‘Halma haahna ni fkit, hu ma haah fkit. Halma hamna ni fsic, hu ma ham hat fsic.’ ³⁹ Wetande ñi N kah baa saanta: ‘Kam lakna hal kah na ni yaha uwohe. Ndi hal baaf na këncaakam kërakhn, hu biizat këncaakam khawle.’ ⁴⁰ Há ndi hal nañ na numa awila n flif, luuca yatn di, kam ma coohna ñoome di hat. ⁴¹ Há ndi hal tumna ha faye kesa nhun fliikta foodn, tooh kë hun kliikn ksibm. ⁴² Ñaah hal kah na ni saka. Ndi hal bina ti diba na wil, kam ma coohna.’»

Ñeñ bëmace*(Ñin hat Luk. 6:27,28,32 - 36)*

⁴³ «Baa siim wilma bë saanni yoh: ‘Ñeñ hankal di, wetande mac hamace di.’ ⁴⁴ Wetande Ñi N kah baa saanta: ‘Baa ñeñna bëmace diin. [Baa saan ubonce n bëki matni saan uwohe diin. Baa yah ubonce ha bëki macni baa], baa sakna Nhaale ha bëki matni baa luubm.’ ⁴⁵ Ya abé baa mada lakëna kmbi n Faa diin kani ha haala. Ya ha mat tum leeh fah ktete n bëñañ wohni klo kë bëñañ bëbonne klo. Ha mat ti hit rese ha bëñañ bëluuse kë bëñañ keyëni bëluuse.» ⁴⁶ Wetande há ndi baa ñeñ bëki ma ñeñni baa, fndañ fala Nhaale kah baa ñaaha? Bëyide n byehte n kko bë mat yah abé hat. ⁴⁷ Há ndi baa nsum

bëbiyafaa diin bëtide, wi baa kah yaha baa yof bëñañ bëkeela? Kate bëñañ keyëni bëjudew, bë mat yah abé hat. ⁴⁸ Baa reeñ kaha ntañ flume, cale Faa diin kani ha haala wotni teñ flume.»

Klaambe nwil ni kñaah

6 «Yahna kmboñ n kam toña acum bëñañ kwil kbonne baa kani yaha. Há baa yah abé, Faa diin kani ha haala keyé baa yehtëna.

² Nzal a kani ñazna kñaah, kam kazana bëñañ, cale bëndookële ñite ni yaha ha Hodn n kësuce* n bëjudew, ha nkpur hat, ya bëñañ ta baan cim. Kcoso Ñi N kah baa saanta ya bë yid byehte baan. ³ Wetande nzal a kani ñazna kñaah, kam yisna fcif di fhawle widn wil frahkn kani yaha. ⁴ Ya abé kñaah di ki mada ñaaha ha fsuhe. Faa di, matni biik wilma bëmatni yah ha fsuhe, ha kah na bina yehtëna.»

Klaambe wil n saanta kë Nhaale*(Ñin hat Luk. 11:2 - 4)*

⁵ «Hat nzal baa kani saanta kë Nhaale, kamna kaha cale n bëndookële, bë ñite saka bëcete ha Hodn n kësuce* n bëjudew, kë knzoha nkpur, ya abé bëñañ mada baan biika. Kcoso N kah baa saanta ya bë yid byehte baan. ⁶ Wetande hu, nzal a kani saanta kë Nhaale, yaat khodol n fntas di, a ruuf bsin, a saan kë Nhaale kani Faa di bë

wotni mada biika. Ya Faa di, matni biik wilma bëmatni yah ha fsuhe, ha kah na bina yehtana.

⁷Nzal baa kani saanta kë Nhaale, kamna saanta baa kpahat, cale n bëñañ woyni Nhaale. Ya bë mat tiidn ya ndi bë saan bë kpahat, bë kah baan siimna.

⁸Kamna baan meba, ya Faa diin widn miin wilma baa zekba ti ni, awé baa wote ma ni tiita saka. ⁹Kambe nweebe, baa reeñ saanta kë Nhaale abó:

‘Faa ba kani ha haala: Bë cim ftuuke di.

¹⁰Flame di fi ti bin.

Ya bnañ di ta yahe ha fyeré, cale hat bkani ha haala.

¹¹Ñaah ba moh, suufn ba n fleeh fleeh.

¹²Kar ba klume bë yahni, cale ba karni bëko ma lumni ha ba.

¹³Kam ba numa ha kliinliin, wetande kobm ba n wohe^g [Ya Flame kah fin di, kë knmada, kë fñadna, bsawma. Abema ukah.]’

¹⁴Ya há baa kar bëki yah ni baa kwil kwohe, abé hat Faa diin kani ha haala kah baa karna. ¹⁵Wetande há ndi baa

loh karna bëki yahni baa kwil kwohe, abé hat Faa diin keyé baa karna kwil diin kwohe.’»

Klaambe wil n yuñyuña

¹⁶«Nzal baa kani yuñyuña, kamna keedna nwal nasaar ha fcum diin, cale n bëndookële. Ya bë mat wohot fcum baan ya bëñañ ta mada widna ya bë kah yuñyuñana. Kcoso N kah baa saanta ya bë yid byehte baan. ¹⁷Wetande hu, nzal a kani yuñyuña, wasa fcum di, a ziifta wul di. ¹⁸Abé, hal ohal keyé widna ya a yuñyuña, keyëni Faa di bë wotni mat biik. Humna matni biik kwil ma a matni yah ha fsuhe, kah na yehtana.»

Këbani ha haala

(Ñin hat Luk. 12:33,34)

¹⁹«Kamna sucurna këbani ha fyeré foobo, awila nkpuñ kani, kë nrozna, matni wohot miin; awila bëyeem matni hut khodn bë nyeem. ²⁰Wetande sucurna këbani diin ha haala, awila nkpuñ kë nrozna wotni mada wohot wil,

^g 6:13 ‘wohe’ mat zikn hat ‘Hawohe (Halame n bëwuule)’ .

awila bëyeem wotni mat hut khodn, bë wote mat yeem. ²¹ Ya awila këbani diin kani, ahace na khiiñe diin mat kah.»

N leehn kë bmehn

(Ñin hat Luk. 11:34 - 36)

²² «Fnkpaya n liite kah kkit. Wumna tum, há ndi kkit di kah kmboñ, liite di miin mat teñ fnkpaya. ²³ Wetande, há kkit di kah kwohe, liite di miin mat ñate ha bmehn. Abé hat, há ndi fnkpaya kani ha hu wote mada faha, bmehn mat kaha bndañ bëdaale.»

Nhaale kë këbani

(Ñin hat Luk. 16:13)

²⁴ «Wote teñ hal mada ni sifidna bëfaan bësibm. Ya ha kah ñeña holo, ha mac heela, ndi hi sawle sifidna hoodn, hi leyta heela nahace. Baa wote mada sifidna Nhaale, baa sifidn këbani hat.»

Nhaale mat rahn kmbi nhun

(Ñin hat Luk. 12: 22 - 31)

²⁵ «Kambe nweebe ha N saan baa: ‘Kamna ti fiira wil n fyabm diin, kë wil baa kani woma, kate wil n siikna, nsunkëni kyatn ntumbëlina ha liite. Ya fyabm kpal fyof wil n woma. Liite yof yatn. ²⁶ Baa ñina khaze n kleen. Bë wote mat suk, bë wote mat ham, bë wote mat sud ha fwul, wetande Faa diin kani ha

haala, mat baan rahn. Wetande baa teñ nkpal, baa yof khaze n kleen. ²⁷ Hala n baa na mada tiidna kate ha bun fyabm nhun^h ²⁸ «Kambe nwi hat baa mat ti fiir kë kwil ntumbëlina? Baa reske ya zerna mat dañ ha ñood. Uwotee mat sif, nsunkëni tiida ñoome. ²⁹ Wetande N kah baa saanta ya kate Halame Salomonj kë fcimbe nhun miin, ha wote lonce kmboñ cale nzerna. ³⁰ Há ndi Nhaale loñ abé tah n ñood, matni duuf moh, bluze bëkani zeda; nsunkëni baa, bëñañ duulni nkob nklo?

³¹ Abé, kamna fiira baa kpaan: ‘Wili ba kah woma? Ndi wili ba kah siikna? Wili ba kah tumbëlina ha liite? ³² Ya kwil koobo miin, bëñañ woyni Nhaale, kumna bë mat kek. Wetande Faa diin kani ha haala ha widn kmboñ ya kwil koobo miin baa zekba ti kun. ³³ Wetande kekna këtiitn Flame ni Nhaale*. Baa fot kmboñ acum ni Nhaale, abé kwil koobo miin bë kah baa buna. ³⁴ Kamna lurzande kë fleeh n bluze, ya fleeh n bluze kah tabëlina n lurzn nfun. Fleeh fleeh reeñ uwohe nfun.»

Kamna lifna bëñañ

(Ñin hat Luk. 6:37,38; 41,42)

7 «Kamna lifna ya bë moke baa bin lifn. ² Ya cale baa lifni bëkolo, abé bë kah baa lifna hat. Kë fliikn baa liikni, kë fun na bë kah baa liikna. ³ Ya abala a reske ntunda ha fkit n biyafaa

^h 6:27Mat zikn hat buna fncetn nhun?

di, a wote reske fnham n fbalak ha fkit di teema? ⁴ Abala a ñom saanta kë biyafaa di: ‘Yooŋ N yaanna ntunda ha fkit di’, awé a teŋ fnham n fbalak ha fkit di? ⁵ Handookële, yaan këtiitn fnham n fbalak ha fkit di, abé hu mada ñina kmboñ a toohti madana yaanna ntunda ha fkit n biyafaa di.

⁶ Kamna ñaaha kbitn kwil klete, ya bëmokti bin biizële bëkutat baa. Kamna ñaaha kunba kpérolaⁱ, ya bë moke kun bin fotat.

Ksak

(Ñin hat Luk. 11:9 - 13)

⁷ «Sakna, bë kah baa ñaaha. Kekna, baa kah bina fuŋna. Masna bsin, bë kah baa bina wuufu. ⁸ Ya hal sakni, ha kah yida. Hal kekni, hi fuŋ. Hal masni bsin, bëki ma wuufut. ⁹ Ya halante holo kah ha fñuukn diin anuboh, ndi há mbi nhun sak ma fboŋ, hi ma ñaah flaakn? ¹⁰ Ndi há he sak ma sele, hi ma ñaah haze n kbol? ¹¹ Ndi baa kani bëkpame, wetande baa widn ñaaha kmbi diin kwil kbonce, nsunkëni Faa diin kani ha haala teete baa yof, ha mat ñaah kwil kbonce ha bëki ma sakma ni.

¹² Abé, kwil miin baa naŋni ya bëñaŋ ta baa yah, baa reeŋ kun yaha baan hat.

Ya abemna Fhite na Moisés kë klaambe n bëndiisn n kënum ni Nhaale* zikn.»

Bfutn bmuude

(Ñin hat Luk. 13:24)

¹³ «Baa yaat ha bfutn bmuude. Ya bfutn byaabe, bsin talatni, na mat num bëñaŋ ha këbuñ. Bëñaŋ bëkpahe mat yaat ha bun. ¹⁴ Wetande bfutn bmuude, kë bsin bohotni, na mat num bëñaŋ ha fyabm n bsawma. Bëñaŋ bëduuli na mat bun ratde.»

Bëndiisn n kënum ni Nhaale* bëntamële

(Ñin hat Luk. 6:43,44)

¹⁵ «Baa yah kmboñ kë bëndiisn n kënum ni Nhaale* bëntamële, binti ni ha baa tumbëlñi bwil ni ksaaka, wetande khodol bë kah cale kŋoon matni hab. ¹⁶ Baa mada baan widna kambe n deehna baan. Há ndi baa mada ceda kacu ha bhile, ndi fhiile ha byuhe? ¹⁷ Mdiik nbtah booñce miin mat deeh kndeehna kbonce. Mdiik n btah bwohe miin mat deeh kndeehna kwohe. ¹⁸ Abé hat btah booñce saake deeha kndeehna kwohe. Kate btah bwohe saake deeha kndeehna kbonce. ¹⁹ Btah miin keyëni deeha kndeehna kbonce, bë kah bun cesa

ⁱ 7:6ftuufn satni fwuse.

bëkpad ha kcoohe. ²⁰ Abé, baa mada reske ha bëndiisn n kënum ni Nhaale* bëntamële kë kndeehna baan.»

Fleeh n flif

(Ñin hat Luk. 13: 25 - 27)

²¹ «Keyé miin matni ñi tuuk: ‘Faan da, Faan da’ na kah yaata ha Flame n Haala; wetande bëki ma yahni bnañ na Baaba kani ha haala. ²² Fleeh n flif, bëñañ bëkpahe kah ñi bina saanta: ‘Faan da, Faan da, ba bësaan Saan ni Nhaale ha ftuuke di. Ha ftuuke di bë bes bëwuule, bë yah hat deele kpahe ha ftuuke di.’ ²³ Këmoke nahace N kah baan bina saanta fñaani: ‘N wote baa widn kate këmboodn. Baa daac ñi, baama matni yah uwohe.’»

Bëlante bësiibm niisni khodn

(Ñin hat Luk. 6:47 49)

²⁴ «Hal miin siimni saan* da, ha yah cale N saanni, hi meb halante hasire, niisni hodn nhun ha klaakn. ²⁵ Rese tub, kate wede mbol, faafe ndel, unzik hodn nahace; wetande uwote kobe, ya bë niis wun ha klaakn. ²⁶ Ho ma siimni saan da, ha wote yah cale N saani, ñi ma meb kë halante wotni sir, niisni hodn nhun ha fseefn. ²⁷ Rese tub, kate wede mbol, faafe ndel, unzik hodn nahace, ufiida ukobe, uwohtële miin.»

²⁸ Nzal Jesus sawlëni saanta kwil koobo, ubaat ti fkiir n bëñañ kë klaambe

nahace. ²⁹ Ya ha mat laam kë fñaani, ha wote kah laamna cale n bënlaam n Fhite na Moisés.

Kënkiisn n halante teñni kënzeeh këhaan

(Ñin hat Mar. 1:40 - 45; Luk. 5:12 - 16)

8 Nzal Jesus wala ti ka fñute, fkiir n bëñañ bëkpahe dooñ ma. ² Halante teñni yoh arahe n kënzeeh këhaan ha tooh, ha kude acum na Jesus, ha saan ma: «Faan da, ndi a nañ, a mada ñi weehkna.» ³ Jesus sad fcif nhun, ha metn ma, ha saan ma: «N nañ. A ñate uweehe.» Awakma halante lake uñaani. ⁴ Jesus saan ma: «Ñinta. Kam saanta hal ohal, wetande tooh, a toñ ti liite di ha hayure* n kpañ ni Nhaale*, a ñaah fncinte cale Moisés hitni, kambe ñmaara n kënkiisn.»

Kënkiisn n hasif n handañ* n knkoola

(Ñin hat Luk. 7:1 - 10)

⁵ Nzal Jesus yaatni n këntede n Kafarnañ, handañ* n knkoola bëromanu tooh ha rat kë hun, ha hac ma bohce. ⁶ Ha saan: «Faan da, hasif da riñe ha kpañ, liite bula kë hun, ha kah ha bsiim narahe bëdaale.» ⁷ Jesus saan ma: «N kah ma tooha kiisna.» ⁸ Wetande handañ* n knkoola weelkn ma: «Faan da, Ñi n wote reeñ ya a ta yaat ha hodn da. Kate há ñaah saan woode tide, hasif da kah bina weeha. ⁹ Ya Ñi, N kah halante kani khacn n

fHITE n békolo. N teŋ hat kkooola matni ñi siim. N mat saan hoobo: ‘Tooh!’, hi tooh. N mat saan holo: ‘Binti!’, hi ti bin. N mat saan hasif da: ‘Yah abé’. Hi yah.»

¹⁰Ubaat ti Jesus kë saan nahace, ha saan kë bëñaŋ kah ma ni dooŋna: «Kcoso N kah baa saanta; kate wambu N wote biik hal holo ha bohce n Israel, kë nkob nklo kndaŋ cale n hoobo.

¹¹Wetande N bun baa saanta ya bëñaŋ bëkpahe kah ti bina këzañële kë këyool, bë kah meesëna ha fzozn kë Abraoŋ, kë Isaki, kë Jakó, ha Flame n Haala.

¹²Wetande bëñaŋ n Flame foobo bë kah baan bina kpada ha kësiin n bmehn, awila bë kani ŋaanda bë ndumur ksic.»

¹³Ha bsaw Jesus saan kë handañ* knkoola: «Tooh, ukah kaha kë hun cale ha kobni klo di.» Këmoke nahace teema hasif nhun weeh.

Jesus kiisn bëñaŋ bëkpahe

(Ñin hat Mar. 1:29 - 34; Luk. 4:38 - 41)

¹⁴Jesus yaat ha hodn na Pedru, ha biik yaa ma n haniin na Pedru riŋëni, ya liite ma ñuh. ¹⁵Jesus metn ma fcif. Këmoke nahace liite nhun cooloh. Haniin nahace sit, ha sifde baan.

¹⁶Këmoke n këyiidu këcoolhe, bë numti ha Jesus bëñaŋ bëkpahe, bëwuule yaatni. Jesus besnde bëwuule kë saan woode, ha kiisn bësaake miin. ¹⁷Ya abé uta mada kaha wilma Handiisn n kënum ni Nhaale* Isaias saanni: «Hun

teema ha yid zoobe ba, ha tum kësaake ba ktete nhun.»

Bëki naŋni dooŋna Jesus

(Ñin hat Luk. 9:57 - 62)

¹⁸Jesus biik bëñaŋ bëkpahe biktële ma ni, ha hit bënlaambe* nhun ya bë ta tooh ha kësiin kolo n coke.

¹⁹Hanlaam n FHITE na Moisés binti këntunke nhun, ha saan ma: «Hanlaam da, N sawle zaka ataan di kate awila a kani tooha.» ²⁰Wetande Jesus weelkn ma: «Ahuuze teŋ buhe n yaata, khaze n kleen teŋ kpabm baan, wetande ñi, Mbi n Halante, N wote teŋ awila n zoza bko da.»

²¹Hanlaambe* ma holo sak ma: «Faan da, yisn ñi këtiitn N lake N kpeb ti Baaba.» ²²Wetande Jesus saan ma: «Dooŋ ñi, a yis bëloode kpeb bëloode baan.»

Jesus coolkn coke

(Ñin hat Mar. 4:35 - 41; Luk. 8:22 - 25)

²³Jesus lib ha bsahe n wede, bënlaambe* nhun dooŋ ma. ²⁴Ubinti sit ntuunke n faafe, kate kyeem nkaan bsahe. Wetande Jesus riŋe yoh, ha kpuhn. ²⁵Bënlaambe nhun tooh bë wil ma, bë saan ma: «Faan ba, caaw ba, ya bë kah looda.» ²⁶Jesus kpaan baan: «Kambe nwi na baa teŋ kole, bëlante duulni nkob nklo?» Jesus sit, ha ŋarde faafe kë kyeem. Awakma coke dih

utiinka. ²⁷ Ubaat ti bëlante nahace, bë fiida bë nsaan: «Hala na kah halante hoobo? Kate faafe kë kyeem mat ma siimin!»

Bëwuule yaat ha bëlante bësibm

(*Ñin hat Mar. 5:1 - 20; Luk. 8:26 - 39*)

²⁸ Nzal Jesus kazni ha kësiinj kolo n coke, ha bohce n Gadarenu, bëlante bësibm bëwuule yaat baan, bë yaan ti ka këkpebe, tooh rata kë Jesus. Cale bë kpanni yoh, hal ohal wote ñom diisa ha bsin nahace. ²⁹ Bë yal kpuula abé: «Wi a teŋ kë ba, Mbi ni Nhaale*? A binti ba tumna ha bsiim narahe keyëni sawa nzal këmoke tikni tiita?»

³⁰ Kkunba bëkpahe ndok yoh këdaace n awila nahace. ³¹ Awakma bëwuule sak Jesus: «Há ndi a kah ba besa, hit ba ya bë ta yaat kkunba kbeeknbe.» ³² Jesus weelkn baan: «Baa tooh.» Abé bë yaan, bë yaat ha kkunba. Kkunba nahace miin yal kah deta, kate bëkaz ha blibm n coke. Bë kobe bë nade, bë lood.

³³ Bëdokn n kkunba nahace det, bë kaz ha këbaabm, bë saan miin kwil diisni kë bëlante teŋni yoh bëwuule. ³⁴ Bëñaŋ miin n këbaabm nahace bëyaanti bë rat kë Jesus. Nzal bë biikma ni, bë sak ma ya hi yaan ka bohce baan.

Kënkiisn n halante bulani

(*Ñin hat Mar. 2:1 - 12; Luk. 5:17 - 26*)

9 Jesus lib ha bsahe n wede, ha lake ha kësiinj kolo n coke, ha kaz ha këbaabm nhun teema. ² Bë num ma ti yoh halante saakëni kate ha bula, bë riŋ ma ha mtaare. Jesus biik nkob nklo baan, abé ha saan halante bulani: «Mbi da, satn fhiiñe. Flume di kah fkarnat.

³ Bënlaam n Fhite na Moisés bëkolo, bë kac yoh kpeelnde ha baan bëtide: «Halante hoobo ñet Nhaale.» ⁴ Wetande Jesus widn mtiidn baan, ha kpaan baan: «Kambe nwi ha baa kah tiidna uwohe ha kko diin? ⁵ Wala teete talat? Saanta: ‘Flume di kah fkarnat.’ Ndi saanta: ‘Sit, a fot?’ ⁶ Abé N kah baa toŋna ya Mbi n Halante teŋ knmada ha bohce n karna klume.» Abé ha saan halante habulani: «Sit, a yid mtaare di, a tooh ha kpaŋ di.» ⁷ Abé he sit he tooh ha kpaŋ nhun. ⁸ Fkiir n bëñaŋ sucëni ahace biik kwil koobo, uŋate ubaat ti bëñaŋ, bë nciim Nhaale, cale ha ñaah ni bëlante knmada.

Jesus tuuk Mat.

(*Ñin hat Mar. 2:13 - 17; Luk. 5:27 - 32*)

⁹ Jesus yaan ti kahace, ha biik halante bëtuukni Mateus, meesëni awila n

byehte n kko*. Jesus saan ma: «Wah, bë luus.» Abé ha sit, ha zak ataan nhun.

¹⁰Nzal Jesus meesëni ha hodn na Mateus, Bëyide n byehte n kko bë kaz ahace, kë bëñaŋ bëkpahe bëkolo, bëjudew n fncembëra matni cer. Bë meese ha fzozn kë Jesus kë bënlaambe* nhun hat. ¹¹Bëñaŋ bëkolo n këfaade n bëfarisew* biika kwil koobo, bë yal kpaana bënlaambe* na Jesus: «Kambe nwi na Faan diin mat womti kë Bëyide n byehte n kko, kë bëñaŋ bëjudew matni cer?» ¹²Jesus siim kpaan nahace, ha saan baan: «Bëko ma kani bëweehe bë wote zekba hankiisn, wetande bëko ma kani bësaake. ¹³Wetande toohna, baa laambe wilma zikni saan woobo bëtilni ha Këkarta ni Nhaale: ‘Ñi N naŋ ya ba ta toŋ boñ klo* ha bëkolo. Keyé fncinte ha N naŋ.’ Ya N wote bin tuuka bëñaŋ bëluuse, wetande N binti tuuka bëñaŋ matni yah flume, ya bë ta bes nhurke n flume baan.»

Kyuyuyuŋa

(Ñin hat Mar. 2:18 - 22; Luk. 5:33 - 39)

¹⁴Bënlaambe na Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, bë binti ha Jesus, bë kpaan ma: «Kambe nwi na ba kë këfaade n bëfarisew* bë mat yuyuyuŋa kënlakëre këkpahe, wetande bënlaambe* di bë wote mat yuyuyuŋa?» ¹⁵Jesus weelkn baan: «Ya ndi bëñaŋ bëkazani këwaase, bë mada ŋatëna kë nwal nasaar, nzal halante n yekële kani kë baan? Wetande

fleeh kah ti huta, bë kani yaanna halante n yekële. Fleeh nahace bë kah bina yuyuyuŋana.

¹⁶Hal ohal keyé ti luda fndesn n ñoome haame, ha yatn nkiinde. Ya fndesn fhaame fi bin ŋaas yatn nkiinde, abé bluta blake bndaŋ. ¹⁷Hal ohal wote mat sud siidi haame ha boote n këraatn nkiinde. Ya siidi haame wi bin ŋaasat boote n këraatn; siidi wi suule, boote n këraatn ki wohtële. Wetande siidi haame bë mat wun sud ha boote n këraatn khaame. Abé miin mat kah kmboñ.»

Mbi na Jairu, kë haniin metni yatn na Jesus

(Ñin hat Mar. 5:21 - 43; Luk. 8:40 - 56)

¹⁸Nzal Jesus kani saanta kwil koobo, handañ* n bëjudew holo kaz ahace, ha kude acum ma, ha saan: «Mbi da lood wambu. Wetande binti, a zoz ma fcif di, hi mada ŋatëna ti uweehe.»

¹⁹Jesus sit ha tooh kë hun, miin kë bënlaambe* nhun. ²⁰Teŋ yoh haniin holo, teŋni kësaake n dosna n ksaham, krese fcifmiin kë ksibm. Ha kaz ataan na Jesus, ha metn kësudn n yatn nhun. ²¹Ya ha saan kë bko nhun: «Há ndi N metn yatn nhun, ñi weeh.» ²²Jesus biizële këktaan, ha biik ma, ha saan: «Mbi da, satn fhiine, nkob nklo di caaw na.» Awakma haniin ŋate uweehe.

²³Jesus bin kaz ha hodn n handañ* nahace, ha biik bëleefe fuutal, kë bëñaŋ

bëkpahe kani kpeza. ²⁴Ha saan baan: «Baa yaan, ya mbi fuule wote lood, ha nkpuhn.» Wetande bë kah ma zohëna. ²⁵Nzal bë yaanni bëñaŋ ha fyeré, Jesus yaat, ha zak mbi fuule fcif. Mbi nahace sit. ²⁶Këya nahace yaan miin bësaw bohce nahace.

Jesus kiisn bëfoome bësibm

²⁷Jesus yaan ti kahace, bëfoome bësibm ŋate yoh ataan nhun bë nkpuul: «Mbi na Daví, teŋ kësaa ba.» ²⁸Nzal Jesus kazni ha hodn, bëfoome bësibm nahace binti këntunke nhun. Jesus kpaan baan: «Baa kob klo ya N mada baa kiisna?» Bë saan: «Hee, bë kob klo.» ²⁹Abé Jesus metn kkit baan, ha saan: «Bë ta wun yah cale baa kobni klo.» ³⁰Kkit n bëfoome nahace wuufte. Jesus saan kë ledn usate: «Ñina. Kamna yisa hal ohal widn wil woobo.» ³¹Wetande bë yaan, bë nsaan këya na Jesus ha kësiin kësiin n bohce nahace miin.

Jesus kiisn hadinmi

³²Nzal bë yaanni luusa, bë numti Jesus halante udinmi, hawuule yaat ma. ³³Këmoke Jesus besni hawuule, halante kani keh udinmi ha kac saanta. Ubaat ti bëñaŋ miin, bë fiida bë nsaan ya: «Kate këmboodn ba wote tiita biika kwil cale n koobo ha bohce n Israel.» ³⁴[Wetande bëfarisew* saan ya: «Ha

mbesnde bëwuule kë knmada n Halame n bëwuule.»]

Kham

³⁵Jesus nfot yoh ha baabm miin kë kkpaŋ, ha nlaam ha khodn n kësuce* n bëjudew, ha nsaan Kënum Këbonne n Flame, ha nkiisn bëñaŋ miin kësaa baan kë zoobe baan. ³⁶Nzal ha biikni fkiir n bëñaŋ, ha teŋ kësaa baan bëdaale, ya bë nfot bënlurzande, bëkpoore, cale ksaaka wotni teŋ hadokn. ³⁷Jesus saan kë bënlaambe* nhun: «Kcoso kham ma daŋ, wetande bëham kah bëduuli. ³⁸Abé, hacña Faama n kham bohce, ya ha ta hit bëham ha kham nhun.»

Jesus hit bënhitn* nhun

(Ñin hat Mar. 3:13-19; 6:7
- 13 Luk. 6:12-16;9:1 - 6)

10 Jesus tuuk bënlaambe* nhun fcifmiin kë bësibm, ha ñaah baan knmada n besndëna bëwuule, kiisna bsuul bsuul n kësaa baan. ²Ktuuke n bënhitn* nhun fcifmiin kë bësibm kah yoh abó: Këtiitn Simon bëtuukni Pedru, kë André, biyafaa ma. Tiagu kë Joŋ yara, bë kah kmbi na Sebëdew. ³Filipi kë Bartolomew; Tomé kë Mateus, hayide n byehte n kko*; Tiagu mbi na Alfew; Tadew, ⁴kë Simon n këfaade n bëki naŋni yida bohce baan; kë Judas Kariota, hi ma yaanni yoh Jesus këktaan.

⁵ Jesus hit fcifmiin kë bësibm boknbo kë fhite foobo: «Kamna tooha ha bohce n bëñaŋ keyëni bëjudew. Kamna yaata ha këbaabm kolo n bsuul n samaritanu. ⁶ Wetande baa toohan bëñaŋ n Israel, madni cale n ksaaka. ⁷ Ha tooh baa nsaan: ‘Flame n Haala kaz.’ ⁸ Baa kiisna bësaake n kënzeeh këhaan, kë bëki ma teŋni kësaake kolo. Baa sitn bëloode, baa bes bëwuule ha kko n bëñaŋ. Baa yid ha fwabm, baa kah ñaaha ha fwabm. ⁹ Kamna numa wuuru, kate kbees n brata^j, kate kbees kmoon ha kboote. ¹⁰ Kamna numa kboote n keyëni kpaŋ, kate kyatn ksibm, ndi kfote, nsunkëni balak. Ya hasif teŋ fñaani n fwomti nhun.

¹¹ Nzal baa kazni ha këbaabm kolo ndi kpaŋ, baa kekna hal booñce klo*, baa meese ha hodn nhun kate nzal baa yaan ahace. ¹² Nzal baa kani yaata ha hodn ohodn, baa sum bëñaŋ nahace kë fceehe. ¹³ Há ndi bë yid baa, fceehe diin fi ŋate kë baan. Wetande há bë wote baa yid, fceehe diin fi lake kë baa. ¹⁴ Há ndi bëñaŋ n kpaŋ, ndi bëki n këbaabm, wote baa yid nsunkëni bësiim hah baa; nzal baa kani yaanta kahace, baa yiŋna ntunda n khiñ diin, cale ŋmaara ha baan. ¹⁵ N kah baa saanta kcoso ya, fleeh n flif, këbaabm nahace kah tenka bsiim narahe bndaŋ, seh kate këyof baabm n Sodoma kë Gomora.

¹⁶ N kah baa hita cale ksaaka ha fñuukn n kŋoon. Abé, baa reeŋ sira cale khaze n bol; baa reeŋ kaha hat bëleye cale n abera. ¹⁷ Baa yah kmboñ kë bëñaŋ, ya bë kah baa bina zaka, numa ha Flif*. Bë kah baa zika ha khodn n kësuce* baan. ¹⁸ Kambe ñi bë kah baa numa acum n bëndaŋ kë bëlame. Ya baa mada kaha ŋmaara da, ha baan kë bëki keyëni bëjudew. ¹⁹ Wetande nzal bë ñaah ni baa ha fcif n bëlif, kamna fiira cale baa kani bina saanta, kate wili baa kani bina saanta, ya këmoke nahace bë kah baa ñaaha wi ma baa kani saanta. ²⁰ Ya keyé baadikn na kah bina saanta, wetande Faafe Ñaani n Faa diin. Humna kah saanta ha baa.

²¹ Biyafaa kah bina ñaaha biyafaa ma teema bëhab. Bëfaa kah bina ñaaha kmbi baan teema bëhab. Kmbi kah maca bëfaa baan, bë kah baan hita haba. ²² Bëñaŋ miin kah baa kizana kambe n ftuuke da. Wetande hi ma cetëni ha daadn kate ha bsaw, hi caawle. ²³ Nzal bë kani baa luubna ha këbaabm kolo, baa moya tooha ha keela. Ya kcoso N kah baa saanta ya nzal baa tikni ntaŋ sawle fota këbaabm n Israel miin, Mbi n Halante kah kaza.

²⁴ Hal kani laambëna wote yof hanlaam nhun. Hasif wote yof faan ma. ²⁵ Ureeŋ ya hal kani laambëna, hi lake cale hanlaam nhun, hasif hi kah

^j 10:9 Brata kah fwuume fñada teŋni nkpal, bëmatni mekes kbees kë bun.

cale faan ma. Há ndi bë tuuk Faama n hodn Beelsëbu^k, nsunkëni bë ɲata n bëyah nhun?

Hal bë reeɲni kolëna

(*Ñin hat Luk. 12:2-7*)

²⁶ Abé kamna kolëna bëñaɲ. Ya wote teɲ wil owil leezëni, bë keyëni bina reskëna; kate wi suhëni, wote ni kah bina yaanta ha leeh. ²⁷ Wi ma N kani baa saanta ha fsuhe, baa saan wun ha leeh. Wi ma bë yoddëni, baa saan wun ktede n fduuɲ n hodn. ²⁸ Kamna kolëna bëki matni hab liite, bë wote mada haba flide. Wetande kolëna Nhaale, mada ni haba liite kë flide awila n bsiim narahe keyëni sawa. ²⁹ Bë mat wus kwuunke bësibm fbees foodn, wetande kate hoodn nbaan keyé mat kobe ha bohce, há Nhaale Faa diin wote naɲ. ³⁰ Kate wul miin n kko diin ukah udemat. ³¹ Kambe nweebe, kamna kolëna, ya baa teɲ nkpal baa yof kwuunke bëkpahe.

³² Wetande hal ohal saanni acum n bëñaɲ, ya ha kah hin da, N kah hatlem saanta acum na Baaba kani ha haala, ya ha kah hi ndá. ³³ Wetande hi ma lohni ñi acum n bëñaɲ, N kah ma loha hatlem acum na Baaba kani ha haala.

³⁴ Kamna tiidna ya N binti numa fceehe ha fyeré. N wote num fceehe, wetande N numti fzuun. ³⁵ Ya N binti num fnhaaharande. Halante kah maca faa ma, mbi haniin kah maca yaa ma,

haniin kah maca yaa ma n halante nhun. ³⁶ Abé bëmace n hal kah bina kaha bëyah nhun teema.

³⁷ Hal ñeeɲni faa ma ndi yaa ma ha yof ñi, ha wote reeɲ kaha hin da. Hal ñeeɲni mbi nhun ulante ndi uniin, ha yof ñi, ha wote reeɲ kaha hin da. ³⁸ Hal wotni yid fbalak fñaandat n këloode nhun, ha zak taan da, ha wote reeɲ kaha hin da. ³⁹ Hal zakni fyabm nhun, hi fun madn. Wetande hi madni fyabm nhun kambe n fñeeɲe da, hi fun fuɲ.

⁴⁰ Hal yidni baa, Ñi na ha yid. Hal yidni ñi, ha yid hi ma hit ti ni ñi. ⁴¹ Halma yidni Handiisn n kënum ni Nhaale*, ya ha kah handiisn, ha kah yida fndaɲ n Handiisn. Hal yidni hal kani fota kmboñ, ya ha kah fota kmboñ, ha kah yida fndaɲ n hal kani fota kmboñ. ⁴² Hal ohal ñaahni hoodn n kmbi ksooñ boknbo, kate ftifn foodn n wede coolhe, ya ha kah hanlaambe* da; kcoso N kah baa saanta ya cale ocale ha keyé mada fndaɲ nhun.»

Joɲ matni wasa bëñaɲ kko, hit bënlaambe* nhun ha Jesus

(*Ñin hat Luk. 7:18-35*)

11 Nzal Jesus sawlëni laamna bënlaambe* nhun fcifmiin kë bësibm, ha yaan ti kahace, ha nlaam, ha nsaan Saan ni Nhaale ha baabm nahace.

² Bëruuf yoh Joɲ matni wasa bëñaɲ kko. Ha hodn n këdaɲ ha siim bë nsaan

^k 10:25 Beelsëbu kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

kwil Kristu yahni. Ha hit bēnlaambe* nhun bēkolo kē saan woobo: ³ «Ya ndi hudi kah hal kah ti ni yoh bina, ndi bē reeṅ yoonkana holo?» ⁴ Jesus weelkn baan ha saan: «Baa tooh, baa saan Joṅ wilma baa siimni, kē wilma baa biikni. ⁵ Bēki ma kani bēfoome, bē nbiik. Bēki ma ñaatani, bē nfot. Bēki ma teṅni arahe n kēnzeeh kēhaan bē weehe. Bēki ma dindimni bē nsiim. Bēki ma loodni, bē nsit. Bēki ma kani bēyaase, bē nsaan baan Kēnum Kēbonce. ⁶ Hi ma wote ni tib tibēle kambe ñi, hi haalat.»

**Jesus saan wil na Joṅ
matni wasa bēñaṅ kko.**

⁷ Nzal bēnlaambe* na Joṅ luusni, Jesus yal kah saanta bēñaṅ wil na Joṅ. Ha kpaan: «Wi baa tooh ñina ha fndal? Kēsuuke faafe kani yiṅelna? ⁸ Wi baa tooh ñina? Halante tumni yatn ubonce? Bēki matni tum kyatn n kēlonce bēmat kah ha khodn n bēlame. ⁹ Wetande wilna baa yaan tooha ñina? Handiisn n kēnum ni Nhaale*? Hee, N kah baa saanta ya, ha yof Handiisn n kēnum ni Nhaale*. ¹⁰ Ya hoobo kah hi ma Kēkarta ni Nhaale saanni wil nhun. Nhaale saan: ‘N kah ti bina hita nzaan da acum di, kani mekesna bsin.’ ¹¹ N saan baa kcoso ya, ha fñuukn n bēlante deehni ha fyeré foobo, wote teṅ hal yofni Joṅ matni wasa bēñaṅ kko, wetande hi ma soñe ha Flame n Haala, ha yof ma kēndaṅ. ¹² Ha kēmoke na Joṅ kate

wambu, bē nyid Flame n Haala ha faye. Bēñaṅ n faye naṅ fun zaka. ¹³ Ya Fhite na Moisés, kē bēndiisn n kēnum ni Nhaale* miin, saan yoh kate kēmoke na Joṅ. ¹⁴ Ndi há baa naṅ koba klo, hoobo na kah Elias kah ti ni yoh bina. ¹⁵ Hal teṅni klo ki nsiimna, hi siim.

¹⁶ Kē bēñaṅ bēkala ha N reeṅ mebna bēñaṅ n moh? Bē mebde kē kmbi ksooñ meesēni ha kēbaabm, bē nkpuulnde ha bēkal baan bēkolo, ¹⁷ bē nsaan: ‘Bē leef baa fuutal, baa wote ñire. Bē rib baa brib nwal nasaar, baa wote ṅaan.’

¹⁸ Ya Joṅ binti, ha wote wom kboṅ, ha wote siikn siidi, baa saan ya: ‘Hawuule yaat ma.’ ¹⁹ Mbi n Halante binti, ha nwom ti, ha nsiikn, baa saan: ‘Ha yik, ha kah mom siidi, zid n Bēyide n byehte n kko, kē bēñaṅ bēkolo bējudew matni cer.’ Wetande bēki matni naṅ msire ni Nhaale, bē mat toṅ ya bkah kcoso.»

Baabm n bēñaṅ lohni ksiim

(Ñin hat Luk. 10:13-15)

²⁰ Jesus yal ṅardēna bēñaṅ n kēbaabm awila ha teetēni yah kēdeele, ya bēñaṅ nahace wote bes nhurke n klume baan. Ha saan baan ya: ²¹ «Wayni, kēbaabm n Korasiṅ. Wayni, kēbaabm n Betsaida. Ya ndi ha baabm n Tiru kē Sidoṅ na bē yah yoh kēdeele bē yahni ha fñuukn diin, bēñaṅ nahace bē kah yoh besa nhurke n klume baan, kate bē tumbēle kyatn nwal nasaar, bē yoke fwulbe. ²² Kambe nweebe N saan baa ya, bēñaṅ n baabm

n Tiru kë Sidon, bë keyé baan bina siim narahe bëdaale, cale nbaa, fleeh n flif. ²³ Hu, Kafarnaun, a naŋ ya uta yuudële seh kate ha haala, wetande bë kah na walna kate ha fyeré n bëloode. Ya ndi këdeele bë yahni ha hu, há bë yah kun yoh ha këbaabm n Sodoma*, ki raas kate moh. ²⁴ Wetande N kah baa saanta ya, fleeh n Flif, hu, Kafarnaun, a kah tenka bsiim narahe bndaŋ, yofni këbaabm n Sodoma*.»

Kyabm ha bëñaŋ loolani

(*Ñin hat Luk. 10:21,22*)

²⁵ Këmoke nahace, Jesus saan: «N kah na yaha abeni, Baaba, kani Faan n haala kë bohce, ya a toŋ bëfume wil a suhëni bëñaŋ bësiire kë bëki teŋni kwidn. ²⁶ Ukah kcoso, Baaba, ya woobo kah bnaŋ di. ²⁷ Baaba ñaah ñi kwil miin. Faama tide na mat widn mbi nhun. Mbi tide na mat widn Faama, kë hi ma mbi naŋ ma ni toŋna.

²⁸ Baa binti ha ñi, baama miin loolani kë fwumbre flebe, N kah baa yabna. ²⁹ Baa yid klaambe da, baa laambe ha ñi. Ya Ñi N kah uleye, nwal na bko. Baa kah bina ratdëna nyabm ha khiiñe diin. ³⁰ Ya klaambe da tal. Fwumbre N tumni baa fkah fyeyni.»

Fhite n fleeh n kyabm

(*Ñin hat Mar. 2:23-28; Luk. 6: 1-5*)

12 Fleeh folo n kyabm Jesus diis yoh ha fntow n boko. Cale kul numni bënlaambe* nhun, bë yal kah loorna krahe n boko bë nwom. ² Bëfarisew* biik wil bë kani yaha, bë saan Jesus: «Ñinta! Bënlaambe di nyah wil Fhite na Moisés coohni yaha fleeh n kyabm.» ³ Wetande Jesus kpaan baan: «Baa wote dem wil Daví yahni, kë bëkal ma, nzal kul numni baan? ⁴ Ya ha yaat ha Fduun ni Nhaale*, ha wom kboŋ kani yoh acum ni Nhaale, wetande fhite cooh ma woma nkun, nsunkëni bëkal ma, ya bëyure* n kpaŋ ni Nhaale tide na reeŋ kun woma. ⁵ Baa wote dem hat ha Fhite*, ya fleeh n kyabm, bëyure* n kpaŋ ni Nhaale kani sifa ha Hodn nhun, bë wote mat siim fhite n fleeh n kyabm, wetande bëmat ŋate ntaŋ nduube? ⁶ N kah baa saanta ya teŋ hal holo anuboh teŋni nkpal ha yof Hodn ni Nhaale*. ⁷ Wetande, ndi baa zak fñaani n wilma zikni saan Këkarta ni Nhaale saanni: ‘Wilma N naŋni ukah kësaar, keyé fncinte’, baa keyé keh danka bëñaŋ wotni teŋ duube. ⁸ Ya Mbi n Halante mat hit kate ktede n fleeh n kyabm.»

Kënkiisn n halante teŋni fcif floode*(Ñin hat Mar. 3:1-6; Luk. 6:6-11)*

⁹ Jesus diis kahace, ha yaat ha hodn n kësuce* n bëjudew. ¹⁰ Halante teŋni fcif floode kah yoh ahace. Bëñaŋ bëkolo kani ahace bë nkek këdeele n ruŋna Jesus. Abé bë kpaan ma, bë nsaan: «Ya fhite ba mat yisn hal kiisna, fleeh n kyabm?» ¹¹ Jesus weelkn baan: «Ha ndi hoode nbaa teŋ saaka, kobëni ha buhe fleeh n kyabm, a keyé ma yaan? ¹² Ya ndi halante wote teŋ nkpal ha yof saaka? Kambe nweebe fhite ba ñaah fñaani n yaha ubonce fleeh n kyabm.» ¹³ Ha biizële ha saan halante nahace: «Sad fcif di.» He sad fun, fŋate fweehe cale nfeela. ¹⁴ Abé bëfarisew* yaan ti kahace, bë tooh sucnde, bë ñin cale bë mada ni haba Jesus.

Hasif Nhaale cokni

¹⁵ Jesus bin widn kwil koobo, ha yaan kahace. Bëñaŋ bëkpahe tooh kë hun, ha kiisn bësaake miin. ¹⁶ Ha ñaah baan fhite kë ledn sate, ya bë moke saan bëñaŋ wil nhun. ¹⁷ Ya umada ti kaha cale Nhaale saanni ha bsum n handiisn n kënum nhun* Isaias, saanni:

¹⁸ ‘Hoobo kah hasif da N cokni.

N ñeŋ ma këfayé. N sumande kë hun.

N kah ma tumna Faafe Ñaani da.

A kah bina saanta ha bëñaŋ n suul miin, flif da.

¹⁹ Ha keyé bina ŋara nsunkëni kpuula.

Hal ohal keyé siimna ledn nhun ha dukn.

²⁰ Ha wote kah bina hamna kësuke bëfotni;

Ha keyé bina motona fmburta n këkande

kani duhutna, seh kate flif nhun kpok.

²¹ Suul miin bë kah tumna nkob nklo baan ha Hun.’

Jesus kë Beelsëbu¹*(Ñin hat Mar. 3:20-30; Luk. 11:14-23)*

²² Bënum ti Jesus halante hawuule yaat ma, ha lake ufoome, ha saake saanta. Jesus kiisn ma. Halante nahace nbiik ha lake ha nsaan. ²³ Bëñaŋ miin kani ahace ubaat ti baan, kate bë kpaan: «Ya ndi hoobo kah Mbi na Daví?» ²⁴ Wetande bëfarisew* siim woobo, bë nsaan: «Hoobo mat besnde bëwuule kë knmada n Beelsëbu, kani Halame n bëwuule.» ²⁵ Wetande Jesus widn mtiidn baan, ha saan baan: «Há ndi bëñaŋ n flame haahnde, bë kah buñe. Há ndi këbaabm miin ndi bëyah, haahnde, bë saake cetëna. ²⁶ Há ndi Satanas bes Satanas, ha haahnde, abala flame nhun mada cete? ²⁷ Há ndi Ñi N bes bëwuule

¹ 12:21 Beelsëbu kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

kë knmada n Beelsëbu^m, kë knmada kala na kmibi diin mat baan bes? Kmibi diin teema na kah baa lifna. ²⁸ Wetande ndi ñi N besa bëwuule kë knmada n Faafe Ñaani ni Nhaale, utoŋ ya Flame ni Nhaale* kaz ha fñuukn diin.»

²⁹ «Abala hal mada yaata ha hodn n hal n faye, tooh yeemna wilma miin ha teŋni, há ndi këtiitn ha wote ma hal? Nzal ha hal ma ni, ha mada yeema miin kani ha hodn nhun.

³⁰ Hal keyëni ha kësiin da, ha kah hamace da. Halma wotni woŋde kë ñi, ha zase. ³¹ Kambe nweebe N kah baa saanta ya flume miin, ndi ñet bëñaŋ ñetni Nhaale, uteŋ kënkar. Wetande halma ñetni Faafe Ñaani nHun, ha wote teŋ kënkar. ³² Há ndi hal saan uwohe n Mbi n Halante, ha teŋ kënkar. Wetande hal saan uwohe n Faafe Ñaani ni Nhaale ha wote teŋ kënkar ha fyeré foobo, nsunkëni fyeré kah ti ni bina.»

Mdiik n btah kë ndeehna n bun.

(Ñin hat Luk. 6:43-45)

³³ «Baa mada fuŋna kndeehna kmboñ, há ndi mdiik n btah nahace kah booñce. Baa mada fuŋna kndeehna kwohe, há ndi mdiik n btah nahace kah wohe. Kcoso bëmat widn btah obtah kambe n kndeehna nkun. ³⁴ Bsuul n këhaase, cale bë kani bëkpame, abala baa mada saanta kwil kbonce? Ya kwil matni riiz ha fhiiñe, kumna bsum mat saan. ³⁵ Halante

boñe klo mat yaan kwil kbonce ka fhiiñe nhun, ya kwil kbonce na ha teŋ. Wetande halante hakpame ha mat yaan kwil kwohe ka fhiiñe nhun, ya kwil kpame na ha teŋ. ³⁶ Wetande N kah baa saanta ya, ha fleeh n flif, bëñaŋ miin kah bina haaha kwil miin bë saanni ha fwabm. ³⁷ Ya kë saan di hah bë kah na ti bina dema uluuse, hat kë saan di hah bë kah na ti bina dankana.»

Ktoŋële na Jonas

(Ñin hat Mar. 8: 11,12; Luk. 11: 29-32)

³⁸ Bënlaam bëkolo n Fhite na Moisés kë bëfarisew*, bë saan kë Jesus abó: «Hanlaam ba, bë naŋ ya hu ba toŋ ktoŋële kolo.» ³⁹ Wetande Jesus weelkn baan, ha saan: «Bëñaŋ bëkpame n moh, wotni kob klo ha Nhaale. Baamna mat sak ktoŋële. Wetande ktoŋële koodi na bë kah baan ñaaha, kani ki na Jonas, handiisn n kënum ni Nhaale*. ⁴⁰ Ya, cale Jonas teŋni kleeh khobm kë kmarhe khobm ha bñefe n sele ndaŋ, abé ñi hat, Mbi n Halante, N kah bina tenka kleeh khobm kë marhe khobm khodol n bohce. ⁴¹ Fleeh n flif, bëñaŋ n këbaabm n Ninivé kah bina sitidna bëñaŋ n moh, bë kah baan dankana, ya baan bes nhurke n klume baan, kë saan na Jonas. Hal yofni Jonas, ha kah anuboh. ⁴² Fleeh n flif, Halame haniin n bohce n Saba, kah bina sitidna bëñaŋ n moh, ha kah baan dankana. Ya ha yaan ti

^m 12:27 Beelsëbu kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

këdaace, ka bohce nhun, bina siimna msire n halame Salomoŋ. Hal yofni Salomoŋ, ha kah anuboh.»

Blakn n hawuule

(Ñin hat Luk. 11:24-26)

⁴³ «Nzal bë besni hawuule ka hal, ha mat ŋate ha nfot ha kwila ksole, ha nkek awila n këmeese, ha wote mat fuŋ. ⁴⁴ Abé ha mat saan: ‘N kah lakëna ha hodn da N yaan ti ni.’ Nzal ha kazni, hi biik hodn uñaani, bëtaasni, bësucurni kmboñ. ⁴⁵ Abé ha mat tooh, ha numti bëwuule bëcif kë bësibm teetëni kpame bëyoof ma. Bëmat yaat bëmeese ahace. Abé bsaw n fyabm n hal nahace mat teete woh yof fi n këtiitn. Abemna ukah kaha hat kë bëñaŋ bëkpame n fleeh n moh.»

Bëyah na Jesus

(Ñin hat Mar. 3:31-35; Luk. 8:19-21)

⁴⁶ Nzal Jesus tikni saanta kë bëñaŋ, yaa ma kë bëbiyayaa ma bëlante bë kaz, bë cete ha fyeré, bë naŋ saanta kë hun. ⁴⁷ [Hal saan kë Jesus: «Yaa di heele kë bëbiyayaa di, bë cete ha fyeré, bë naŋ saanta kë hu.»] ⁴⁸ Wetande Jesus weelkn, ha kpaan hal numti ni kënum: «Hala kah nii? Bëkala kah bëbiyannii?» ⁴⁹ Ha cuuda bënlaambe* nhun, ha saan: «Nii ma ho kë bëbiyannii. ⁵⁰ Ya, halma matni yah bnaŋ na Baaba kani ha haala,

humna kah biyannii lante, kë biyannii niin, kë nii.»

Hawas

(Ñin hat Mar. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

13 Fleeh nahace teema, Jesus yaan ka kpaŋ, ha tooh meese këntunke n coke. ² Bëñaŋ bëkpahe tooh bë suce kë hun, kate ha fiida ha lib ha bsahe n wede, ha meese. Fkiir n bëñaŋ cete ha kësole. ³ Ha saan baan kwil kpahe kë mbuntul*, ha ya: «Hawas yaan tooh wasa. ⁴ Nzal ha wasni, sukn wolo kobe ha bsin. Khaze n kleen binti bë ced wun. ⁵ Wolo kobe ktete n klaakn, awila seefn duulni. Ukpun awakma, ya seefn duul ahace. ⁶ Wetande këmoke leeh yaan ti ni, uzede wun, abé usol, ya wote teŋ kpuul. ⁷ Wolo kobe ha fñuukn n yuhe. Yuhe daŋ, udaadat wun. ⁸ Wolo kobe ha bohce bmece, udeeh. Wolo deeh kemi, wolo deeh bsaw n bëñaŋ bëhobm, wolo deeh msawnhal kë fcifmiin, uyof wo ma bë sukni.» ⁹ Jesus bun saanta: «Hal siimni, hi kis klo.»

Kambe nwi Jesus mat saan kë mbuntul*

(Ñin hat Mar. 4: 10-12; Luk. 8:9,10)

¹⁰ Bënlaambe nhun tooh bë biktële ma, bë kpaan ma: «Kambe nwi a mat ti saan mbuntul* kë baan?» ¹¹ Jesus weelkn baan: «Baa bë ñaah baa fñaani n widna fsuhe n Flame n Haala, wetande

baan bë wote baan ñaah fñaani nahace.

¹² Ya halma teŋni wilolo, bëkah ma ñaaha, ya hi teŋ ukpahe. Wetande hi ma wotni teŋ wilolo, kate uduuli ha teŋni bë kah ma wun busa. ¹³ Kambe nweebe N mat baan saan mbuntul*. Ya baan bë mat ñin, bë wote mat biik. Bë mat kis klo, bë wote mat siim, nsunkëni widna.

¹⁴ Saan na Isaias, handiisn n kënum ni Nhaale*, ukah kcoso ha baan:

‘Bë siim, wetande bë wote
kah zak fñaani,
Bë ñin, wetande bë wote kah
biika wilolo.’

¹⁵ Ya mtiidn n bëñaŋ boknbo
blake bruufeⁿ

Klo baan dindim, kkit baan foom.
Há ndi ukeyé abé, bë ta biika
kë kkit baan,

bë ta siim kë klo baan.

Mbolo mtiidn baan bë wuufte,
bë ki ti lake ha ñi, Ñi baan kiisn.’

¹⁶ Wetande baa, baa haalat, ya kkit diin biik, klo diin siim. ¹⁷ N kah baa saanta kcoso ya bëndiisn n kënum ni Nhaale* bëkpahe kë bëñaŋ cimni Nhaale, bë naŋ yoh biika wil baa kani biika, wetande bë wote wun biik. Bë naŋ yoh siimna wilma baa siimni, wetande bë wote wun siim.»

Jesus liimat mbuntul* n Hawas

(Ñin hat Mar. 4:13-20; Luk. 8:11-15)

¹⁸ «Baa siimna nziikn n mbuntul* n hawas. ¹⁹ Hal miin siimni saan n Flame n Haala, ha wote zak fñaani, hi meb sukni kobëni ha bsin. Hal uwohe^o mat ti bin ha yaan wi bë sukni ha fhiine nhun. ²⁰ Wi ma sukni ha klaakn uzikn halma siimni saan, ha yid wun awakma kë kësoma. ²¹ Wetande ha wote mat yoole, ya ha wote teŋ kpuul ha hun. Nzal kmiidn kë kënlubm binti ni ha hun kambe nsaan, këmoke nahace ha mat lake këktaan. ²² Wi bësukni ha fñuukn n yuhe, nziikn hal siimni saan, wetande ha mat fiir këfayé ha kwil n fyeré, këbani hat mat ma dookn; kwil koobo kosot Saan*, kmat ma cooh tenka ndeehna. ²³ Wetande wi bësukni ha bohce bmece, uzikn hal siimni saan, ha zak fñaani, ha mat teŋ kndeehna; holo kemi, holo bsaw n bëñaŋ bëhobm, holo msawnhal kë fcifmiin uyof wo ma bë sukni.»

Maale kë malmala

²⁴ Jesus saan baan mbuntul* bolo, ha ya: «Flame n Haala kah abó: Halante

ⁿ 13:15Ndi: ‘Ya khiine n bëñaŋ boknbo klake kdiinde’. ^o 13:19 Hal uwohe kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

was sukñ booñce ha fdukn nhun. ²⁵ Nzal bëñañ kpuhni, hamace nhun binti, ha suk malmala ha fñuukn n maale, ha luus. ²⁶ Nzal maale bini dañ seh kate udeeh, malmala hat bin kpun. ²⁷ Bësif n halante nahace tooh ha faan ni fdukn, bë kpaan ma: ‘Faan ba, keyé sukñ ubonce na a suk yoh ha fdukn di? Anuma malmala yaan ti?’ ²⁸ Ha saan baan: ‘Hamace holo na yah kësif koobo.’ Bësif kpaan ma: ‘Ya ndi a nañ ya ba ta bun tooh kpuz?’ ²⁹ Wetande Faan baan saan: ‘Kamna yaha abé, ya baa mada tooha kpuza malmala bëwoñ kë maale.’ ³⁰ Baa yisna wun wuma kë usibm udañ uzotnde kate ha kham. Këmoke n kham N kah bina saanta kë bëham da: ‘Baa ham malmala këtiitn, baa hal bun bë zeda. Wetande maale baa kah we bina sucurna ha fwul da.’»

Frahe n mostarda^P

(Ñin hat Mar. 4:30-32; Luk. 13:18 - 21)

³¹ Jesus ñaah baan mbuntul* boobo, ha saan: «Flame n Haala meb frahe n mostarda. Halante holo yid frahe n mostarda ha suk fun ha fdukn nhun. ³² Frahe nahace fsoñ, fyof krahe miin. Wetande nzal bdañni, bmat yof tah miin bësukni ha fdukn. Bmat lake btah, kate khaze n kleen mat ti bin bëmekes kpabm ha kyar nahace.»

³³ Ha saan baan mbuntul* bolo, ha ya: «Flame n Haala bë mebm fun kë tah matni biim, haniin yidni ha woñ kë kliikta khobm n bluuh, kate bbiim miin.»

³⁴ Jesus saan kwil koobo miin kë mbuntul*, ha fkiir n bëñañ; ha wote baan mat laam ntañ mbuntul*. ³⁵ Ya uta mada kaha cale handiisn n kënum ni Nhaale* saanni: «N kah yaa ba bsum da saanta mbuntul*. N kah baan saanta kwil n fsuhe këbiite bëmekesni fyeré.»

Jesus liimat mbuntul* n malmala

³⁶ Nzal Jesus yisn fkiir n bëñañ, ha yaat ha hodn. Bënlaambe nhun tooh ha hun, bë saan ma: «Liimat ba nziikn n mbuntul* n malmala ha fdukn.» ³⁷ Ha weelkn baan, ha saan: «Hal sukni sukñ booñce zikni Mbi n Halante. ³⁸ Fdukn kah fyeré. Sukñ booñce kah bëki n Flame*. Malmala kah bëki n Hal uwohe. ³⁹ Hamace sukni malmala, ha kah Halame n bëwuule. Kham kah bsaw n fyeré. Bëham kah Knzaan ni Nhaale*. ⁴⁰ Cale bësucni malmala bë zed bun ha kcoohe, abemna ukah bina kaha fleeh n bsaw n fyeré. ⁴¹ Mbi n Halante kah ti hita Knzaan nhun, bë kah sucna ha Flame* nhun bëkima kani tumna bëkolo kobëna ha flume, kë bëki matni yah klume. ⁴² Bë kah baan

^P 13:31 Mostarda kah frahe n btah, fkah fsoñ foon n krahe miin.

kpada awila n kcoohe kndaŋ. Ahace bë kah ŋaanda bë dumur ksic. ⁴³ Këmoke nahace bëñaŋ bëluuse kah bina ñada cale n leehn ha Flame* n Faa baan. Hal teŋni klo ki nsiimna, hi siim»

Këbani kësuhé, kë flaakn nkpal

⁴⁴ «Flame n Haala kah cale n këbani bësuhni ha fdukn n hal. Halante bin kun reske , ha lakn kun ha suh. Ha tooh kë kësuma, ha wusn kwil miin ha teŋni, ha tooh wus fdukn nahace.

⁴⁵ Flame n Haala meb hat abó: Halante haŋwaafn, matni kek kpérola^q ⁴⁶ Ha biik kpérola boodn teŋni nkpal bndaŋ. Abé ha wusn kwil miin ha teŋni, ha tooh bun wusa.»

Mteeni bëkpadni ha coke

⁴⁷ «Flame n Haala meb hat abó: Bëkpad mteeni ha coke. Bzak ksele bsuul bsuul. ⁴⁸ Nzal briizni, bëlub bul bun bëyaan ha kësole. Bëlub meese, bë cokn ksele. Bëki ma boñe bë tum baan ha fkuta. Bëki ma wohni bë kpalak baan. ⁴⁹ Abemna ukah bina kaha ha bsaw n fyeré. Knzaan ni Nhaale* kah ti bina, bë kah haaharna bëñaŋ bëkpame ha fñuukn n bëluuse. ⁵⁰ Bë kah baan

kpada ha kcoohe kndaŋ. Ahace bë kah ŋaanda bë ndumur ksic.»

⁵¹ Jesus kpaan baan: «Baa zak fñaani n kwil koobo miin?» Bë saan ma: «Hee, bë zak fñaani.» ⁵² Ha saan baan: «Kambe nweebe hanlaam n Fhite na Moisés miin, lakëni hanlaambe wil n Flame n Haala, ha kah cale n halante Faama n kpaŋ, mat ti ni yaan ka mbumbur nhun, kwil khaame kë nkiinde.»

Bëloh Jesus ha Nasaré

(Ñin hat Mar. 6:1 - 6; Luk. 4:16-30)

⁵³ Jesus sawle saanta mbuntul* boobo, ha yaan ti kahace. ⁵⁴ Ha kaz ha bohce nhun, ha nlaam fkiir n bëñaŋ ha hodn n kësuce* nbaan. Abé ubaat ti baan, bë fiida bë nkpaan: «Anuma halante hoobo yaan ti kë msire, kë knmada n yaha këdeele koobo? ⁵⁵ Hoobo keyé mbi n hanfaah n ktakba? Yaa ma bë mat tuuk Maria, bëbiyayaa ma bë mat baan tuuk Tiagu, José, Simon kë Judas. ⁵⁶ Bëbiyayaa ma bëniin miin bë kah ha fñuukn ba. Anuma ha yaan kë kwil koobo miin?» ⁵⁷ Kambe nweebe bë loh ma. Wetande Jesus saan baan: «Bëñaŋ n bohce miin mat cim handiisn n kënum ni Nhaale*, wetande ha bohce nhun, ha fñuukn n bëyah nhun hat, bë wote ma

^q 13:45Kpérola kah ftuufn satni fwuse.

mat cim.» ⁵⁸ Abé ha wote rooŋ yaha kédeele ahace, ya bë wote kob klo ha hun.

Këloode na Joŋ matni wasa bëñaŋ kko

(Ñin hat Mar. 6:14-29; Luk. 9:7-9)

14 Këmoke nahace, halame Hërodes siim këya na Jesus. ² Ha saan kë bëtoŋ nhun: «Halante hoobo kah Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, na sit ha këloode. Wumna tum ma ha teŋ ti knmada n yaha deele woobo.» ^{3,4} Ya Joŋ matni wasa bëñaŋ kko saan yoh kë halame Hërodes ya: «A wote teŋ fñaani n numdëna kë Hërodias, haniin na Filipi, biyafaa di.» Kambe nweebe, Hërodes zak yoh Joŋ, ha hal ma kë kënzeker, ha ruuf ma ha hodn n këdaŋ. ⁵ Hërodes naŋ ma yoh haba, wetande ha kole bëñaŋ, ya bë tuuk yoh Joŋ cale handiisn n kënum ni Nhaale*. ⁶ Fleeh n fume n bniin na Hërodes, mbi fuule na Hërodias ñire acum na Hërodes, kë bëko bëkazati ni. Hërodes sumande kë hun. ⁷ Abé ha diile ma: «Wil miin a sakni ñi, N kah na wun ñaaha.» ⁸ Yaa ma saan ma wil ha reeŋni saka. Abé mbi fuule tooh ha sak: «Ñaah ñi bko na Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, ha këbele këndeec.» ⁹ Halame fiir, wetande kambe n diile nhun, kambe n bëki bëkazati ni hat, abé ha hit ya bë ta ma bun ñaah. ¹⁰ Ha hit desna këledn na Joŋ ha hodn n këdaŋ. ¹¹ Bë numti bko nhun ha këbele këndeec, bë ñaah mbi fuule, hé tooh

hé ñaah yaa ma. ¹² Abé bënlaambe* na Joŋ kaz, bë num sumi nhun, bë tooh wun kpeb. Ha bsaw bë tooh bë saan Jesus.

Jesus ñaah bëlante kkontu kcif wil n woma

(Ñin hat Mar. 6: 30-44; Luk. 9:10-17; Joŋ 6:1-14)

¹³ Nzal Jesus siimni wil woobo, ha yaan ti kahace ha bsahe n wede, ha tooh awila diinkani. Nzal bëñaŋ reskëni, bë yaan ti ka baabm bë dooŋ ma kë khiñ.

¹⁴ Nzal Jesus kah ti ni walëna, ha biik fkiir n bëñaŋ bëkpahe, ha teŋ kësaar baan bëdaale, ha kiisn bësaake baan.

¹⁵ Nzal këyiidu këcoolhe reeŋni, bënlaambe nhun sul ma, bë saan: «Awila woobo diinka, leeh diis. Yisn bëñaŋ boknbo, ya bë ta tooh ha kpaŋ, madana wusa wil n wome.» ¹⁶ Wetande Jesus saan baan: «Bë wote reeŋ diisa. Baa teema, baa ñaah baan wil n wome.»

¹⁷ Wetande bë weelkn ma: «Ba, bë wote teŋ wil owil. Bë teŋ tide kboŋ kcif kë ksele bësibm.» ¹⁸ Ha saan baan: «Numna ti nkun anuboh.» ¹⁹ Jesus hit fkiir n bëñaŋ ya bë ta meese ha nruutn. Ha yid kboŋ kcif keebe, kë ksele bësibm, ha yuudn kkit nhun ha haala, ha ya Nhaale abeni. Ha ham kboŋ, ha ñaah bënlaambe nhun, bë ñaah fkiir n bëñaŋ. ²⁰ Bë wom miin, bë mom. Bë ced kŋam ma ŋatëni, bë riisn kkuta fcifmiin kë ksibm. ²¹ Bëlante womni yoh kboŋ,

bë ɲat reeɲna kkontu kcif, ntaɲ dema bëniin kë kmbi.

Jesus fot ktede n wede

(Ñin hat Mar. 6:45-56; Joɲ 6:16-21)

²² Këmoke nahace, Jesus hit bënlaambe* nhun ya bë ta lib ha bsahe, hotëna acum ha këyawar kolo n coke. Hundi ɲate ha nsaan kë bëñaɲ, ha ya baan: «Waahtina.» ²³ Nzal bë luusni, ha tooh ha fñute, saanta kë Nhaale. Kate leeh fiida uyool ha kah ahace hun hoodn. ²⁴ Bsahe kah yoh ha fñuukn n coke, kyeem nzik bsahe nahace, ya faafe ndel. ²⁵ Këbm̄des, Jesus yal kah fota ktede n wede, tooha ha baan. ²⁶ Nzal bënlaambe* nhun biik ma ni ha nfot ktede n wede, bë kpemek, bë nsaan: «Ha kah hawiɲ.» Abé bë kpuul kë kole. ²⁷ Awakma Jesus saan baan: «Teɲna kñoom. Ñi hun. Kamna kole.» ²⁸ Pedru weelkn ma, ha saan: «Faan ba, ndi a kah hu, hit ñi ya N binti rat kë hu ktede n wede.» ²⁹ Jesus saan ma: «Binti.» Pedru wale ka bsahe, ha yal fota ktede n wede, tooh rata kë Jesus. ³⁰ Wetande ha siim faafe ndaɲ, ha kpemek. Ha kac nadëna, ha kpuul, ha saan: «Faan da, caaw ñi.» ³¹ Këmoke nahace Jesus sad ma fcif, hé zak ma, hé saan ma: «Halante duulni nkob nklo. Kambe nwi a kah tib tibële?» ³² Nzal bë ciɲni ha bsahe, faafe cooloh. ³³ Bëki ma kani yoh ha bsahe, bë yurn Jesus bë saan ma: «Kcoso a kah Mbi ni Nhaale*.»

³⁴ Nzal bë sawle yawarna coke, bë kaz ha bohce n Jenesaré. ³⁵ Bëñaɲ n awila nahace reske ma, abé bë hit kënum nhun* ha kbohce miin biktël̄ni baan. Bë num ti Jesus miin bëki ma kani bësaake. ³⁶ Bë hac ma bohce ya bë ta metn kësudn n kyatn nhun. Bëki ma miin metni kun, bë weeh.

Bñite n bënkiinde

(Ñin hat Mar. 7:1-23)

15 Fleeɲ folo bëfarisew* békolo kë bënlaam n Fhite na Moisés, yaan ti ni ka Jerusaleɲ, bë tooh ha Jesus, bë kpaan ma: ² «Kambe nwi na bënlaambe* di mat loh dooɲna bñite n bënkiinde? Ya bë mat wom ntaɲ yaha bñite n wasana kcif.» ³ Wetande Jesus weelkn baan, hé kpaan: «Baa hat, kambe nwi na baa mat ti loh dooɲna Fhite ni Nhaale kambe bñite n bënkiinde diin? ⁴ Ya Nhaale hit: ‘Cim faa di kë yaa di.’ Ha saan hat: ‘Hal saan ni wohe n faa ma kë yaa ma bë teɲ ma haba.’ ⁵ Wetande baa saan ya: ‘Há ndi hal teɲ wil n fuɲa faa ma ndi yaa ma, wetande ha diile ya: Wil woobo kah kñaaɲ ha Nhaale; hal heebe bë keyé ma mat tum ha faye fuɲa faa ma ndi yaa ma.’ ⁶ Abé baa mat yaan nkpal n fhite ni Nhaale, ya baa mada ti dooɲna bñite n bënkiinde diin. ⁷ Bëndookële, Isaias teɲni fñaani këmoke ha diisni kënum ni Nhaale ha baa, ha ya ya: ⁸ Nhaale saan: ‘Bëñaɲ boknbo mat ñi cim kë

sum baan, wetande khiiñe baan daac ñi. ⁹Bë mat ñi cim ha fwabm, ya bë mat laam bëñañ klaambe n bëlante, usa ndi kin da.’»

¹⁰Jesus tuuk fkiir n bëñañ, ha saan baan: «Baa siim, baa zak fñaani: ¹¹Keyé wil yaatni ha bsum na mat rukn hal, wetande wil ma yaan ti ni ka bsum, woobo na mat rukna hal.» ¹²Këmoke nahace bënlaambe* nhun binti, bë kpaan ma: «A wote widn ya bëfarisew* siim saan woobo, uwotti baan sum!» ¹³Wetande Jesus weelkn baan, ha saan: «Tah miin Baaba kani ha haala wotni suk, bëkah wun bina kpuza. ¹⁴Baa yisn baan. Bë kah bëndañ bëfoome. Ya, ndi hafoome dañä hankalma hafoome, baan bësibm bë kah kobëna ha buhe.» ¹⁵Pedru saan ma: «Liimat ba mbuntul* nahace.» ¹⁶Wetande Jesus kpaan baan: «Kate baa hat bë wote zak fñaani? ¹⁷Baa wote tiita widna ya wil miin yaatni ha bsum, umat diis ha bñefe, wi yaan ka liite. ¹⁸Wetande wilma yaan ti ni ha bsum, ubinti ka fhiñe, wumna mat rukn hal. ¹⁹Ya ha khodol n fhiñe na umat ti yaan mtiidn bwohe, khab n hal, bnañe, flume n riñdëna, fyeem, bham n klec ha hal, ñeta hal. ²⁰Kwil koobo na mat rukn hal. Wetande woma ntañ yaha bñite n wasa kcif, wote mat rukn hal.»

Nkob nklo n haniin hayobdi

(Ñin hat Mar. 7:24-30)

²¹Jesus yaan kahace, ha diisti kbohce n Tiru kë Sidon. ²²Haniin n bohce nahace, kani udeeh n Kanaan, ha kpuul, ha saan: «Faan da, Mbi na Daví, teñ kësaar da, ya hawuule yaat mbi da fuule, ha n fecma bë bëdaale.» ²³Wetande Jesus wote ma weelkn kë saan wolo. Ya bënlaambe* nhun sul ma, bë sak ma bë ya: «Bes haniin heebe, ya ha nkpuul ataan ba.» ²⁴Jesus weelkn, ha saan: «Bëhit ti Ñi tooh ha bëñañ n Israel tide, madni cale n ksaaka.» ²⁵Abé haniin binti ha kude acum nhun, ha saan ma: «Faan da, fuñ ñi.» ²⁶Wetande Jesus weelkn ma, ha saan: «Uwote boñ yida suufn n kmibi, kpalka kbitn.» ²⁷Haniin saan: «Kcoso, Faan ba, wetande kate kbitn hat mat wom fñata matni kobe ka fzozn n faan baan.» ²⁸Jesus weelkn, ha saan ma: «Hee, haniin. Nkob nklo di kndañ. Ukah kaha kë hu cale ha nañni.» Awakma mbi ma ñate ha weeh.

Jesus kiisn bëñañ bëkpahe

²⁹Jesus yaan ti ka bohce nahace, ha tooh këntunke n coke n Galileya. Ha ciññ ha fñute, ha meese ahace. ³⁰Fkiir n bëñañ tooh awila ha kani, bë

num bëñatële, bëdukce, bëfoome, bë saakëni saan, kë suul n saake kpahe. Bë tum baan acum na Jesus, he kiisn baan. ³¹ Ubaat ti fkiir n bëñañ, ya bë biik bësaakëni saan, bë nsaan; bëdukce nweeh, bëñaatële nfot kmboñ; bëfoome nbiik. Abé bë cim Nhaale n Israel.

Jesus bun ñaaha bëñañ bëkolo kboñ

(Ñin hat Mar. 8:1-10)

³² Jesus tuuk bënlaambe* nhun, ha saan: «N teñ kësäär n bëñañ, ya bë teñ kleeh khobm kë ñi. Bë wote teñ wil n wome. N wote nañ ya bë ta luus ntañ womtina, ya bë moke tooh wiise ha bsin. ³³ Bënlaambe nhun kpaan ma: «Anuma ba mada ta fuñna kboñ awila diinkani woobo, mada ni reeñna fkiir n bëñañ boknbo, momna nbaan?» ³⁴ Jesus kpaan baan: «Kboñ kdeeme na baa teñ?» Bë saan ma: «Bë teñ kboñ kcif kë ksibm, kë ksele bësoñ bëduuli.» ³⁵ Abé Jesus hit fkiir n bëñañ ya bë ta meese ha bohce. ³⁶ Ha yid kboñ kcif kë ksibm, kë ksele, ha ya Nhaale abeni, ha ham kboñ kë ksele, ha ñaah bënlaambe* nhun, bëki ñaah fkiir n bëñañ. ³⁷ Abé bë wom miin, bë mom. Bë ced fndesn nahace, bë riizn kkuta kcif kë ksibm. ³⁸ Bëlante womni yoh kboñ, bë kah kkontu ktahle, ntañ dema bëniin kë kmibi.

³⁹ Nzal ha sawlëni saanta bëñañ ya bë ta luus, ha lib ha bsahe n wede, ha tooh ha bohce n Magdala.

Ktoñële n knmada na Jesus

(Ñin hat Mar. 8:11-13; Luk. 12: 54-56)

16 Bëfarisew* kë bësadusew* bëtoohan Jesus, ya bë nañ ma liinka. Bë sak ma ya he ta baan toñ ktoñële n haala. ² Wetande Jesus weelkn baan, ha saan: «Këyiidu baa mat saan: ‘Bë kah tenka këmoke këbonce, ya haala kah uhaan.’ ³ Këndunah baa mat saan: ‘Moh bë teñ ntuuñna n rese, ya kmil kmoon.’ Bëndookële, baa mada reskëna ktoñële n haala, wetande baa saake reskëna ktoñële n këmoke koobo. ⁴ Bëñañ bëkpame n moh, wotni kob klo ha Nhaale. Baamna mat sak ktoñële, wetande ktoñële koodn na N kani baan ñaaha, kani ki na Jonas, Handiisn n kënum ni Nhaale*.» Abé ha ñat ti baan, ha luus.

Klaambe kwohe n bëfarisew* kë bësadusew

(Ñin hat Mar. 8:14-21)

⁵ Nzal bënlaambe nhun yawarni kësiin kolo n coke, bë zile numa kboñ. ⁶ Jesus saan baan: «Baa tum klo kmboñ kë tah n bëfarisew*, matni biim kboñ, miin kë wi n bësadusew*.» ⁷ Bë kpeelnde yoh, bë saan: «Ha saan abé cale bë wote ti ni num kboñ.» ⁸ Jesus widn wil bë kani saanta, abé ha kpaan baan: «Bëlante duulni nkob nklo! Kambe nwi ha baa kah kpeelndëna, ya baa wote

ti num kboŋ? ⁹Baa wote tiita widna, kate baa hoonze kkuta kdeeme ŋatëni, nzal bëlante kkontu kcif womni kboŋ kcif? ¹⁰Baa wote hat hoonze kkuta kdeeme ŋatëni, nzal bëlante kkontu ktahle womni kboŋ kcif kë ksibm? ¹¹Abala baa wote mada widna ya N keyé baa saanta wil n kboŋ, wetande baa tumna klo kmboñ kë tah n bëfarisew* kë bësadusew*, matni biim kboŋ.» ¹²Abé bëyal kah widna ya Jesus wote baan saan ya bë ta tum klo kmboñ kë tah matni biim kboŋ, wetande kë klaambe n bëfarisew* kë bësadusew*.

**Pedru haah kë fñaani
ya Jesus kah Mësias**

(*Ñin hat Mar. 8:27-30; Luk. 9:18-21*)

¹³Nzal Jesus kazni ha bohce n Sesareya na Filipi, ha kpaan bënlaambe nhun, ha ya: «Hala na bë mat tuuk ya Mbi n Halante kah?» ¹⁴Bë weelkn ma: «Bëkolo saan ya: ‘Joŋ matni wasa bëñaŋ kko.’ Bëkolo saan: ‘Elias.’ Bëkolo: ‘Jeremias, ndi handiisn n kënum ni Nhaale* holo.’» ¹⁵Jesus kpaan baan: «Hala na baa tuuk ya N kah?» ¹⁶Simon Pedru weelkn ma, ha saan: «Hudi a kah Mësias, Mbi ni Nhaale* uweeche.» ¹⁷Jesus weelkn ma ha saan: «Simon,

mbi na Jonas, a haalat, ya keyé hal ohal ni toŋ na kwil koobo, wetande Baaba kani ha haala, ha keed na kun. ¹⁸N kah na saanta hat ya: Hu a kah Pedru. Ktede n flaakn foobo na N kah niisa kësuce* da; kate futn n fyeré n bëloode keyé kun bina kpoka. ¹⁹N kah na bina ñaaha wuufita n Flame n Haala. Kwil miin a halni ha fyeré, bë kah kun hala ha haala. Kwil miin a kpasni ha fyeré, bë kah kun kpasna ha haala.» ²⁰Abé Jesus hit bënlaambe nhun ya bë moke saan hal ohal ya hundi kah Mësias.

**Jesus saan wil n këloode
nhun, kë bsit ma n këloode**

(*Ñin hat Mar. 8:31-33; Luk. 9:22*)

²¹Këmoke nahace tooha acum, Jesus yal kah toŋna bënlaambe nhun ya ha reeŋ tooha ha Jerusaleŋ, tooh miidana bëdaale ha kcif n bëndaŋ* n bëñaŋ, kë bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés. Bë kah ma haba, wetande fleeh fnhabal Nhaale kah ma bina sitna ha këloode. ²²Pedru num ma ha kësiiŋ, baa bësibm, ha yal ma kah na ŋardëna ha saan: «Faan da, teŋ kësäär n bko di. Cale ocale, woobo keyé bina kaha.» ²³Wetande Jesus biizële ha saan kë Pedru: «Yaan ataan da, Satanas^r, hu

^r 16:23 Satanas kah ftuuke folo n Halame n bëwuule.

nlaaŋ ñi ha bsin da. Ya a wote tiidn kwil cale Nhaale matni tiidn, wetande cale bëlante tiidni.»

Hal ohal reeŋ numa fbalak fñaandat nhun

(Ñin hat Mar. 8:34-9:1; Luk. 9:23-27)

²⁴ Jesus saan kë bënlaambe nhun: «Há ndi hal naŋ ñi dooŋna, teŋ loha bko nhun, ha yid fbalak fñaandat n këloode fleeh fleeh, ha dooŋ ñi. ²⁵ Ya hal naŋni caawa fyabm nhun, hi fun mad, wetande hal madni fyabm nhun kambe n fñeŋe da, hi fun fuŋ. ²⁶ Ya wi kpal, halante mor fyeré miin, há mad hah fyabm nhun? Ndi wi halante mada ñaaha cale nbazat n fyabm nhun? ²⁷ Ya Mbi n Halante kah ti bina ha fñadna n Faama kë Knzaan nhun, ha kah yehta hal ohal wilma ha yahni.

²⁸ Kcoso N saan baa ya, teŋ bëñaŋ békolo n baa kani anuboh, keyëni bina looda, kate bë biik Mbi n Halante nbinti ha Flame* nhun.»

Jesus, Moisés kë Elias

(Ñin hat Mar. 9:2-13; Luk. 9:28-36)

17 Nzal kleeh kcif kë foodn diisni, Jesus tuuk tide Pedru kë Tiagu kë biyafaa ma Joŋ, ha num baan ha fñute

fuude. ² Hi lake cale wolo acum baan. Fcum nhun nñad cale n leehn. Kyatn nhun lake khii nlik cale fnkpaya. ³ Bë biik Moisés kë Elias bënnaan kë Jesus. ⁴ Pedru kac saanta kë Jesus: «Hanlaam, uboñ ya ba kah anuboh. Ndi a naŋ, Ñi mekes nyaŋ hobm anuboh. Boodn bi n di, boodn bi na Moisés, boodn bi na Elias.» ⁵ Nzal ha tikni tiita saanta, fmil fñade wale ti leez baan. Ledn yaan ti ka fmil nahace, saanni: «Hoobo kah Mbi da N ñeŋni bëdaale, N sumande kë hun. Baa siim ma.» ⁶ Bënlaambe nhun siim saan nahace, bë kpemek, bë kpuhe ha bohce. ⁷ Jesus kaz këntunke baan, ha metn baan, ha saan: «Baa sitna, kamna kpemekna.» ⁸ Bë wiid kkit, bë biik Jesus hun hoodn, bë wote biika hal ohal.

⁹ Nzal bë kah ti ni walëna ka fñute, Jesus ñaah baan fhite ha saan: «Kamna saanta hal ohal wil woobo baa biikni, kate nzal bësitni Mbi n Halante ha këloode.»

¹⁰ Bënlaambe nhun kpaan ma: «Kambe nwi na bënlaam n Fhite na Moisés saan ya ureeŋ ya Elias binti këtiitn?» ¹¹ Jesus weelkn baan: «Kcoso Elias kah ti bina këtiitn, ha kah bina meksa kwil miin cale kkani yoh. ¹² Wetande N kah baa saanta: Elias binti yoh, bë wote ma reske . Wetande

bë yah ma miin bë nañni. Abé hat Mbi n Halante kah bina miidana ha kcif baan.»

¹³ Bënlaambe nhun reske ya he nsaan baan wil ni Joñ matni wasa bëñañ kko.

Kënkiisn n handufële hawuule yaatni
(Ñin hat Mar. 9:14-29; Luk. 9: 37-43a)

¹⁴ Nzal bë kazni awila fkiir n bëñañ kani yoh, halante holo tooh ha Jesus ha kude acum nhun, ¹⁵ ha saan: «Hanlaam, teñ kësaaar n mbi da. Ha mat kobe kë këfidfidn, ha mat miida bëdaale. Këmoke kënkpahe ha mat kobe ha kcoohe, kë wede. ¹⁶ N num ma ti bënlaambe di, wetande bë saake ma kiisna.» ¹⁷ Jesus weelkn ha saan: «Baa, ndufn n moh baa kpam, baa wote teñ nkob nklo. Kate këmoke kala na N kah kaha kë baa? Numna ti handufële anuboh.» ¹⁸ Jesus ñarde hawuule, abé hé yaan ka handufële. Këmoke nahace ha weeh.

¹⁹ Abé bënlaambe suln Jesus këntuñ, bë kpaan ma ha kësiin: «Kambe nwi na ha ba saake besa hawuule heebe?» ²⁰ Jesus weelkn baan: «Ya nkob nklo diin ha Nhaale kah ksooñ. Wetande kcoso N kah baa saanta, há ndi baa teñ nkob nklo kate ndi ksooñ cale n frahe n mostarda^s; baa mada saanta fñute ya fta kpuzuze ftooh ha kësiin kolo, - fi yaan. Uwote kah tenka wil owil baa saakëni

yaha.» ²¹ [«Wetande bsuul n bëwuule boknbo bë mada baan besa tide kë ksak ha Nhaale kë kyunyuña.»]

**Jesus saan hat wil n këloode
nhun, kë bsit n këloode**

(Ñin hat Mar. 9:30-32; Luk. 9:43b-45)

²² Jesus saan kë bënlaambe nhun, nzal bësucëni ha bohce n Galileya, ha ya: «Bë kah ñaaha Mbi n Halante ha kcif n bëlante. ²³ Bëkah ma haba. Fleeñ fnhabal Nhaale kah ma sitna ha këloode.» Saan woobo tum baan bë ñate kë nwal nasaar.

Jesus yehte bko ha Hodn ni Nhaale*

²⁴ Nzal bë kazni ha Kafarnaun, Bëyide n byehte n kko n Hodn ni Nhaale* bë tooh ha Pedru, bë kpaan ma: «Ya hanlaam di wote mat yehte bko?» ²⁵ Pedru weelkn baan: «Ha mat yehte.» Nzal bë kani yaata ha hodn, Jesus hote ha kpaan Pedru: «Simon, wilna a biik? Bëlame n bohce, bëkala ma bë mat sak byehte n kwil kë byehte n kko*? Kmibi n bohce, ndi kmibi n bohce wolo?» ²⁶ Pedru weelkn ma: «Kmibi n bohce wolo.» Jesus saan ma: «Abé, kmibi n bohce keyé mat yehte. ²⁷ Wetande ya bëñañ boknbo nmake tiidn uwohe ha ba, tooh ha coke, a kpad këluum. Sele n këtiitn binti ni ha kun, a mada yaabna

^s 17:20 Mostarda kah frahe n btah, fkah fsoñ foon n krahe miin.

bsum nhun, a kah biika fbees n brata^t
Yid fun, a yehte bko di kë bin da.»

Hala kah kaha undaŋ

(*Ñin hat Mar. 9:33-37; Luk. 9:46-48*)

18 Këmoke nahace bënlaambe tooh ha Jesus bë kpaan ma: «Hala kah kaha handa ha Flame n Haala?»² Jesus tuuk mbi soñ, ha tum ha fñuukn baan,³ ha saan: «Kcoso N kah baa saanta ya, há ndi baa wote weelkële, baa lake cale n kmbi soñ ha byah diin, baa saake yaata ha Flame n Haala.⁴ Hal ma walni bko nhun cale n mbi soñ hoobo, ha kah kaha handaŋ ha Flame n Haala.⁵ Hal ohal yidni mbi soñ cale n hoobo, ha ftuuke da, ñidi na ha yid.»

Kamna numa bëkolo bëyah klume

(*Ñin hat Mar. 9:42-48; Luk. 17:1,2*)

⁶ «Wetande hal ohal tumni hoode n kmbi ksooñ kobni klo ha ñi, yah ha ta kobe ha flume, uteete reeŋ ya bë hal ma flaakn fndaŋ ha këledn, bë kpad ma ha fñuukn n coke, ya ha ta nade.⁷ Wayni bëñaŋ n fyeré, kambe n kwil matni baan tum yaha klume. Ya kwil koobo teŋ kaha. Wetande wayni hal matni tum bëkeela kobëna ha flume.⁸ Kambe nweebe há ndi fcif di, ndi fhiñ di tum na kobëna ha flume, desn fun a kpalak këdaace di, ya uteete boñ ya

a yaat ha fyabm kë fcif foodn ndi fhiñ foodn, nsunkëni ha raas kë kcif ksibm ndi khiñ ksibm, bëkpadna ha kcoohe keyëni muzëna.⁹ Há ndi fkit di tumna yaha flume, kpuz fun ha kpalak këdaace di. Ya uteete boñ a yaat ha fyabm kë fkit foodn, nsunkëni ha nraas kë kkit ksibm, bë kpadna hah awila n kcoohe n bsiim narahe keyëni sawa.

¹⁰ Yahna kmboñ. Kamna leytana kate hoodn n kmbi ksooñ boknbo, ya N kah baa saanta ya Knzaan ni Nhaale* baan nbiika bsawma fcum na Baaba kani ha haala.¹¹ [Ya Mbi n Halante binti caawa hi ma madni.]»

Saaka madni

(*Ñin hat Luk. 15:3-7*)

¹² «Wilna baa tiidna? Há ndi halante hoode teŋ ksaaka kemi, há hoodn nahace mad, ha wote ti kah ŋate bëkeela ha fñute, tooh keka heela madni?¹³ Há ndi ha biik ma, kcoso N kah baa saanta, ya ha kah sumandëna bëdaale kë hun, ha yof ksaaka bsaw n bëñaŋ bëtahale kë fcifmiin kë bëcif kë bëtahale wotni mad.¹⁴ Abé hat wote kah bnaŋ na Baaba kani ha haala, ya hoode n bësoñ boknbo ta mad.»

Cale n yaha kë bëbiyafaa lumni

¹⁵ «Ya ndi biyafaa di lum ha hu, tooh a saan kë hun baa bësibm. A keedn

^t 17:27 Brata kah fwuume fñada teŋni nkpal, bëmatni mekes kbees kë bun.

ma flume nhun. Há ndi ha siim na, abé hu lake a woŋ kë hun. ¹⁶ Wetande há ndi ha wote na siimin, num hoodn, ndi bësibm kë hu, ya bësibm ndi bēhobm ta mada siimna, bë kah kaha ŋmaara n saan nahace. ¹⁷ Wetande há ndi ha loh baa siimna, saan wun ha kësuce* n liite na Kristu. Ha bsaw, há ndi ha loh siimna kësuce*, baa tuuk ma cale n hal woyni Nhaale, cale Bëyide n byehte n kko.

¹⁸ Kcoso N kah baa saanta: Kwil miin baa halni ha fyeré, bë kah kun hala ha haala. Kwil miin baa kpasni ha fyeré, bëkah kun kpasna ha haala. ¹⁹ N kah baa saanta hat ya ndi bësibm n baa ha fyeré woŋ ha wil owil baa kani saka Nhaale, Baaba kani ha haala kah baa wun yaha. ²⁰ Ya awila bësibm ndi bēhobm sucëni ha ftuuke da, ñi N kah ahace ha fñuukn baan.»

Halante lohni kënkar

²¹ Pedru tooh ha Jesus ha kpaan ma: «Faan da, këndeeme N reeŋ karna biyabaaba lumni ha ñi? Ndi kate kënlakëre këncif kënsibm?» ²² Jesus saan ma: «Keyé kate këncif kënsibm^u, wetande kënlakëre bsaw n bëñaŋ bēhobm kë fcifmiin, kate kënlakëre kcif kë kënsibm.

²³ Ya Flame n Haala bë mada fun mebna abé: Teŋ yoh halame holo, naŋni yaha kdem kë bësif nhun. ²⁴ Nzal ha

yalni kah dema, bënum ma ti halante diba ma ni kkkontu kpahe. ²⁵ Cale ha wotni teŋ wil n yehtëna, Faan ma hit ya bë ta ma wusn kë haniin nhun kë kmbi nhun, kë kwil miin ha teŋni, ya ha ta mada yehtëna ndibe nahace. ²⁶ Halante nahace kude acum n Faan ma, ha hac ma bohce ha saan: ‘Faan da, tib ñi. N kah na yehtëna miin.’ ²⁷ Abé Faan ma teŋ kësaaar këndaŋ nhun, ha yis ma, ha kar ma ndibe nahace miin.

²⁸ Wetande hasif nahace sawle yaanta, ha tooh rat kë hankalma diba ma ni fkkontu foodn. Ha zak ma ha ziit këledn, ha nya ma: ‘Yehte ñi ndibe da.’ ²⁹ Hankalma kude acum nhun, he sak ma he saan: ‘Tib ñi, N kah na yehtëna.’ ³⁰ Wetande hundi ha loh, ha num ma ha ruuf ha hodn n këdaŋ, kate nzal ha yehte ma ni ndibe nahace.

³¹ Këmoke bëkal ma bëkolo biikni wil diisni, bë wale asaar bëdaale, bë tooh bë saan Faan baan miin diisni. ³² Faan baan tuuk halante nahace, ha saan ma: ‘Hasif wohni klo. N kar na miin a dibani ñi, ya a hac ñi bohce. ³³ Ya hudi wote reeŋ tenka kësaaar n hankal di diba na ni, cale ñidi teŋni yoh kësaaar di?’ ³⁴ Faan ma kë fhiiñe ha teŋni, ha ñaah ma ha fcif n bëñaŋ matni fec, kate nzal ha yehtëni ndibe nahace miin.

³⁵ Abemna hat, Baaba kani ha haala, kah bina yaha kë baa, ndi baa wote kar bëbiyafaa diin kë khiiñe diin miin.»

^u 18:22...7, wetande 70 X 7.

Bwaasërande n bnume*(Ñin hat Mat.5:31 Mar. 10: 1-12)*

19 Nzal Jesus sawlëni saanta saan woobo, ha yaan ti ha bohce n Galileya, tooha kësiinj kolo n Judeya, kani ha kësiinj kolo n bsor n Jordoŋ. ² Fkiir n bëñaŋ dooŋ ma, ha kiisn baan ahace.

³ Bëfarisew* tooh ma liinka, bëkpaan: «Ya ndi halante teŋ fñaani waasndëna bnume kë haniin nhun, kambe n wil owil ha naŋni?» ⁴ Jesus weelkn baan ha kpaan: «Baa wote dem ya ha këyal, Nhaale niis baan, halante kë haniin? ⁵ Ha saan baan: ‘Kambe nweebe halante kah yisa faa ma kë yaa ma, ha woŋde kë haniin nhun, baan bësibm bë kah lake liite woode.’ ⁶ Abé bë wote kah bësibm, wetande bë lake liite woode. Wilma Nhaale woŋorni, halante wote wun reeŋ waasarna.» ⁷ Bë kpaan ma: «Ya kambe nwi na Moisés yisti ba yoh fhite ya ndi hal naŋni waasndëna kë haniin nhun, hi ma fñaah këkarta n bwaasnde, ha waasnde kë hun?» ⁸ Jesus saan baan: «Cale baa satni kko, wumna tum Moisés naŋ ya baa ta waasnde bnume kë bëniin diin. Wetande këtiitn ukeyé abé. ⁹ N kah baa saanta ya: Halante ohalante waasndëni bnume kë haniin nhun, ntaŋ he riŋe kë halante holo, ha kah yaha flume^v

¹⁰ Bënlaambe nhun saan ma: «Há foobo kah fhite n bnume, uteete boñ

ya bë moke numde.» ¹¹ Jesus weelkn baan: «Keyé bëñaŋ miin na mat naŋ saan woobo, wetande bëki ma tide Nhaale fñaahni wun. ¹² Ya bëñaŋ bëkolo wote mada numde, ya bëdeehe cale nahace. Bëkolo hat, bëlante tum baan bë saake numde. Bëkolo loh bnume kambe n Flame n Haala. Hal mada ni yida klaambe koobo, hi kun yid.»

Jesus kë kmbi ksooñ*(Ñin hat Mar. 10:13-16; Luk. 18:15-17)*

¹³ Bëñaŋ bëkolo numti kmbi ha Jesus, ya he ta baan zoz kcif, saka Nhaale ha baan. Wetande bënlaambe nhun kpeeñ kë bëñaŋ nahace. ¹⁴ Wetande Jesus saan: «Baa yisna kmbi ksooñ bë binti ha ñi. Kamna baan coohna, ya Nhaale mat hit ktete n bëñaŋ cale n baan.» ¹⁵ Nzal ha zozni kcif ktete baan, ha yaan kahace.

Habani kek fyabm keyëni sawa*(Ñin hat Mar. 10: 17-31; Luk. 18:18-30)*

¹⁶ Fleeh folo halante holo tooh ha Jesus ha kpaan ma: «Hanlaam booñce klo, wilna boñ ya N ta yah, N mada na yaata ha fyabm n bsawma?» ¹⁷ Jesus kpaan ma: «Kambe nwi na hu tuuk ñi hal boñe klo? Hoodn tide na boñ klo*, kani Nhaale. Há ndi a naŋ yaata ha fyabm n bsawma, a reeŋ riŋna khite na Moisés.» ¹⁸ Ha kpaan ma: «Khite kala?» Jesus weelkn ma: «Kam haba

^v 19:9 *Kkarta wolo bun*: «Hi ma numni hat haniin nahace waasndëni bnume, ha kah yaha flume.»

hal. Kam nan̄de. Kam yeemna. Kam tamna hal saan. ¹⁹Cim faa di k̄e yaa di. Ñeñ b̄ekal di b̄eñañ, cale ha ñeñni bko di teema.» ²⁰Handuf̄ele saan: «Koobo miin N reeñ kun k̄ebiite n k̄esoñ da. Wilna tik ñi tiita dinzande?» ²¹Jesus bun ma saanta: «Há ndi a nan̄ kaha hal uluuse, tooh, a wusn miin a teñni, a ñaah b̄eyaase. A kah bina tenka k̄ebani ha haala. Abé, hu ti bin a dooñ ñi.» ²²Wetande nzal handuf̄ele siimni saan weebe, ha luus k̄e nwal nasaar, ya ha teñ yoh k̄ebani k̄endañ.

²³Abé Jesus saan k̄e b̄enlaambe nhun: «Kcoso N kah baa saanta ya ubohot habani yaata ha Flame n Haala. ²⁴N bun baa saanta hat: Uteete talat kamelu^w bod̄ena ha bluta n k̄esarku, nsunk̄eni habani yaata ha Flame n Haala.» ²⁵Nzal b̄enlaambe nhun siimni wun, ubaat ti baan kate b̄e kpaan ma: «Há ndi ukah abé, hala mada caawle?» ²⁶Wetande Jesus ñin baan ha saan: «Ha b̄eñañ ubohot, wetande Nhaale mada yaha kwil miin.»

²⁷Abé Pedru weelkn ha saan ma: «Ñinta, ba b̄e yisnti miin, ba dooñ na. Wilna ba kah bina yida?» ²⁸Jesus weelkn baan: «Kcoso N kah baa saanta ya, ha fyeré fhaame kah ti ni bina, nzal Mbi n Halante kani mees̄eni ha fluz n f̄ñadna nhun, baa ma kani Ñi dooñna, baa kah bina mees̄ena hat ha kluz fcifmiin k̄e ksibm, lifna suul fcifmiin

k̄e usibm n Israel. ²⁹Hal miin yisni khodn nhun, k̄e b̄ebiyafaa ma, k̄e faa ma k̄e yaa ma, k̄e km̄bi nhun, k̄e kdukn nhun, kambe n ftuuke da, ha kah bina yida k̄enlak̄ere bsaw n b̄eñañ b̄ecif, k̄e fyabm keȳeni sawa hat.

³⁰Wetande b̄ekpahe n b̄eki ma kani acum, b̄e kah lak̄ena ataan. B̄eki ma kani ataan b̄e kah tooha acum.»

Mbuntul* n b̄esif k̄e byehte baan

20 «Flame n Haala kah abó: Halante teñ yoh fdukn n wuufa. Ha yaan k̄endunah caak, keka b̄esif tooh sifa ha fdukn nhun. ²Ha niime yeht̄ena nbaan, hal ohal, fbees n brata^x foodn kani byehte n fleeh fleeh. Abé ha hit baan tooha ha fdukn. ³Nzal zañ̄ele diisni, ha yaan ha biik b̄ekolo ha k̄ebaabm, b̄ewotni kah yaha wil owil. ⁴Ha saan baan: ‘Baa hat, baa tooh sifa ha fdukn da. N kah baa yehta wi ma reeñni.’ Abé baandikn b̄e tooh. ⁵Nzal leeh sulni zoz̄ena ha bko ha yaan, k̄eyiidu hat ha yaan, ha yaha cale woodn. ⁶K̄eyiidu k̄ecoolhe ha yaan hat, ha biik b̄ekolo wotni kah yaha wil owil. Ha kpaan baan: ‘Kambe nwi baa kah anuboh? Baa wote kah yaha wil owil k̄ebiite n k̄endunah?’ ⁷B̄e weelkn ma: ‘Ya hal ohal wote ba ñaah k̄esif.’ Abé ha saan baan: ‘Baa toohna hat ha fdukn da.’

^w 19:24 Kamelu kah haze ndañ, matni wumbre fwumbre ha btaan. ^x 20:2 Brata kah fwuume f̄ñada teñni nkpal, b̄ematni mekes kbees k̄e bun.

⁸Nzal leeh kani yoola, faa ma n fdukn saan kë handaŋ* n bësif: ‘Tuuk ti n bësif boknbo, a yehte baan kbees. A yalti kë bëki n bsaw, ha sawa kë bëki ncum.’ ⁹Bëki zakni yoh kësif këyiidu këcoolhe bëkaz. Hal ohal yid fbees n brata foodn. ¹⁰Abé bëki zakni kësif këtiitn, bë binti, bë tiidn ya bë kah bina yida kbees kpahe n brata, wetande bë yid fbees foodn cale n bëkeela. ¹¹Nzal bë yidni kbees bë murum ha ftuuke n faa ma n fdukn. ¹²Bë nsaan: ‘Bëntaan boknbo sifni nduuli ha yehte baan cale n ba, sifni ha leeh kë këwokos këndaŋ.’ ¹³Wetande Faama n fdukn weelkn ha saan kë hoode n baan: ‘Zida, N wote na yah uwohe. Ya N wote woŋ ha fbees foodn n brata^y kë hu? ¹⁴Wambu yid wilma kani win di, a luus. N naŋ ñaaha hi ntaan cale nhu. ¹⁵Ya ndi N wote teŋ fñaani n yaha wi ma N naŋni kë wima kani win da? Kambe nwi ha moonde wil ubonce N yahni?’

¹⁶Abé bëki kani ataan bë kah diisa acum. Bëki kani acum bë kah lakëna ataan.»

Jesus lake ha saan wil n këloode nhun kë bsit n këloode

(Ñin hat Mar. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

¹⁷Nzal Jesus kani tooha Jerusaleŋ, ha bsin ha tuuk bënlaambe nhun fcifmiin kë bësibm, ha saan kë baan ha kësiij:

¹⁸«Baa siim, bë kah tooha Jerusaleŋ, awila bëkani ñaaha Mbi n Halante ha fcif n bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, kë bënlaam n Fhite na Moisés. Bë kah ma dankana looda. ¹⁹Bë kah ma ñaaha ha kcif n bëñaŋ keyëni bëjudew. Bë kah ma leytana, bë kah ma zika, bë kah ma faahna ha fbalak fñaandat. Wetande fleeh fnhabal, Nhaale kah ma sitna ha këloode.»

Ksak n yaa ma n kmbi na Sebëdew

(Ñin hat Mar. 10:35-45)

²⁰Yaa ma n kmbi na Sebëdew tooh kë kmbi nhun ha Jesus. Ha kude acum nhun, ha hac ma bohce. ²¹Jesus kpaan ma: «Wi a naŋ?» Haniin weelkn ma: «Saan ya kmbi da bësibm, bë ta meese hoodn ha fcif di frahkn^z, holo ha fcif di fhawle, nzal a kani ha Flame* di.» ²²Wetande Jesus weelkn ha saan baan: «Baa wote widn wil baa kani saka. Ya baa mada siikna ha ftifn n kmiidn N kani siikna?» Bë saan ma: «Bë mada.» ²³Jesus saan baan: «Kcoso baa kah siikna ha ftifn n kmiidn da, wetande keyé ñi na teŋ fñaani n cokna hal kani bina meesëna ha fcif da frahkn, ndi ha fcif da fhawle, wetande Baaba ha teŋ fñaani n ñaaha bëki ha mekesni kwila nahace.»

²⁴Wetande këmoke bënlaambe nhun fcifmiin siimni wil weebe, bë hiiña

^y 20:13 Brata kah fwuume fñada teŋni nkpal, bëmatni mekes kbees kë bun. ^z 20:21 fcif frahkn n hal ndaŋ zikn awila n fcimbe.

bëdaale kë kmibi bësibm nahace. ²⁵ Abé Jesus tuuk baan miin, ya bë ta ma sul këntuŋ, ha saan: «Baa widn ya bëlame n suul keyëni bëjudew, bë teŋ faye ha bëñaŋ n baan. Bëndaŋ baan teŋ knmada n hita ktete baan. ²⁶ Wetande ha fñuukn diin keyé abé na ukah. Hi ma naŋni kaha undaŋ ha fñuukn diin, humna kah kaha hasif diin. ²⁷ Hal ohal ha fñuukn diin naŋni kaha hancum, ha kah kaha hadaŋ diin. ²⁸ Mbi n Halante hat wote ti bin ya bë ta ma sifidn, wetande ha binti sifa, ñaaha fyabm nhun kpozëlotna bëñaŋ bëkpahe.»

Bëfoome bësibm n Jerikó

(Ñin hat Mar. 10:46-52; Luk. 18:35-43)

²⁹ Nzal Jesus yaan ti ni ka Jerikó, fkiir n bëñaŋ nate ataan nhun. ³⁰ Bëfoome bësibm meese yoh këntunke n bsin. Bë siim ya Jesus ha kah diisa, abé bë kpuul bë nsaan: «Faan ba, Mbi na Daví, teŋ kësaar ba.» ³¹ Wetande bëñaŋ kani ahace nŋah baan ya bë ta cooloh. Wetande bë teete kah kpuula këfayé bë nsaan: «Faan ba, Mbi na Daví, teŋ kësaar ba.» ³² Jesus cete ha tuuk baan, ha kpaan: «Wili na baa naŋ ya N ta baa yah?» ³³ Bë saan ma: «Faan ba, lac ba kkit.» ³⁴ Jesus teŋ kësaar këndaŋ baan, ha metn baan ha kkit. Këmoke nahace, bë kac ha biika. Abé bë dih bë dooŋ ma.

Jesus yaat ha Jerusalem

(Ñin hat Mar. 11:1-11; Luk. 19:28-40; Joŋ 12:12-19)

21 Nzal Jesus sulni Jerusalem kë bënlaambe nhun, bë kaz ha këntede n Betfaje, ha fñute n Olifera. Ahace Jesus hit bënlaambe nhun bësibm acum, ² ha saan baan: «Baa tooh ha kpaŋ keebe kani acum diin, baa yaat ahace. Baa kah bina biika wumbre bëhalni, kë mbi nhun këntunke nhun. Baa kpasma ti, baa numti baan. ³ Ndi hal holo saan wilolo kë baa, baa ma saan: ‘Faan ba zekba ti baan.’ Awakma ha kah ti baan hitna.»

⁴ Kwil koobo diis yoh cale Handiisn n kënum ni Nhaale* saani ya:

⁵ ‘Baa saan kë bëñaŋ n këbaabm n Sion* ya:

Baa ñina! Halame diin nbinti ha baa,
uleye, ukaanat ha wumbre,
ukaanat ha mbi n wumbre.’

⁶ Bënlaambe tooh bë yah cale Jesus hitni baan yaha. ⁷ Bë numti wumbre kë mbi nhun, bë tum kyatn baan ktete n khaze nahace, bë tum Jesus kaanza. ⁸ Bëñaŋ bëkpahe teeh kyatn baan ha bsin, bëkolo ncesti kyar n tah, bë nteeh ha bsin. ⁹ Fkiir n bëñaŋ kani tooha acum na Jesus, miin kë bëki dooŋ ma ni ataan, bë kpuul bë nsaan:

«Bë cimna Mbi na Daví.

Nhaale ta waakn hi binti ni ha
ftuuke n Faan ba.

Bë cimna Nhaale ktede.»

¹⁰Nzal ha kani yaata ha Jerusaleñ,
bëñañ miin ha këbaabm nahace bë
nkpez, bë nkpaan: «Hala hun?» ¹¹Fkiir
n bëñañ weelkn baan: «Hoobo kah
Jesus, Handiisn n kënum ni Nhaale*,
hi n Nasaré* n Galileya.»

Jesus ha Hodn ni Nhaale*

(*Ñin hat Mar. 11:15-19; Luk.
19:45-48; Joñ 2:13-22*)

¹²Jesus yaat ha Hodn ni Nhaale*,
ha besnde yoh bëñañ miin ahace kani
wusna, kë bëki ma kah na wusa. Ha
kobot ti kzotn n bënbasat n kbees kë kluz
n bëki ma kani wusna këbera. ¹³Ha saan
baan: «Nhaale saan ha Këkarta nhun,
ya: ‘Hodn da, bë kah wun tuuka Hodn
n Saanta kë Nhaale*.’ Wetande baa,
baa lakn wun fsuhe n bëyeem.»

¹⁴Bëfoome kë bëñaatële bë tooh ha
hun, ha Hodn ni Nhaale*. Ha kiisn
baan. ¹⁵Bëndañ* n bëyure* n kpañ ni
Nhaale kë bënlaam n Fhite na Moisés
bë hiiña, nzal bë biik këdeele koobo
Jesus yahni, hat cale bë siimni kmbi
kani kpuula ha Hodn ni Nhaale*, bë
nsaan: «Bë cimna Mbi na Daví.» ¹⁶Abé
bë kpaan Jesus: «A siim wilna kmbi
kani saanta?» Jesus saan baan: «Hee, N
siim. Ya kate këmboodn baa wote dem
ha Këkarta ni Nhaale: ‘Hu, Nhaale, a
tum kmbi ksooñ kë kmbi tik ni yarana,

ya bë ta yuudn kledn baan bë cimna
kmboñ.’» ¹⁷Jesus yisn baan, ha yaan ka
këbaabm, ha tooh ha këntede n Bëtania,
ha werte ahace.

Bsal wotni deeh

(*Ñin hat Mar. 11:12 - 14, 20 - 24*)

¹⁸Këndunah caak, nzal Jesus kani
lakëna ha këbaabm, kul num ma. ¹⁹Ha
biik btah mebni bsal, këntunke n bsin.
Ha tooh ha ñin bun, ha wote biika wil
owil wi n woma. Yoohn tide na ha biik.
Abé ha saan kë btah: «Kate këmboodn
a keyé lake deeha.» Këmoke nahace,
btah boobo bsol. ²⁰Nzal bënlaambe
nhun biikni kwil koobo, wil baat ti
baan, bë kpaan: «Abala mdiik n btah
boobo sol awakma?» ²¹Jesus weelkn
baan: «Kcoso N kah baa saanta ya, há
ndi baa teñ nkob nklo, baa wote tib
tibële, baa wote kah yaha tide cale N
yahni kë mdiik n btah, wetande kate
baa kah saanta kë fñute foobo: ‘Sit, a
kobe ha coke’, ukah bina kaha. ²²Miin
baa sakni Nhaale, há baa kob klo, baa
kah wun yida.»

Fñaani Jesus teñni

(*Ñin hat Mar. 11:27 - 33; Luk. 20:1 - 8*)

²³Nzal Jesus lakëni, ha yaat ha Hodn
ni Nhaale*, ha nlaam bëñañ. Bëndañ* n
bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bëndañ*
n bëñañ, bë binti ha hun bë kpaan ma:
«Fñaani fala a teñ n yaha kwil koobo?

Hala ñaah na fñaani foobo?» ²⁴ Jesus saan baan: «Ñidi hat N kah baa kpaana wilolo. Há ndi baa weelkn ñi, ñi hat N kah baa saanta fñaani ma N tejni n yaha kwil koobo: ²⁵ Fñaani na Joŋ matni wasa bëñaŋ kko, ya fbinti ka Nhaale, ndi halante na ñaah ma fun?»

Bë yal kpeelnde baan bëtide, bë saan: «Ndi ba saan ya: ‘Fi ni Nhaale,’ hi ba kpaan: ‘Kambe nwi na baa wote naŋ ha Joŋ?’ ²⁶ Wetande há ndi ba ya ma ya: ‘Fkah fi n bëlante’, bë teŋ kole n bëñaŋ, ya bëñaŋ miin yid yoh Joŋ cale n handiisn n kënum ni Nhaale*.» ²⁷ Abé bë weelkn Jesus, bë saan: «Bë wote widn.» Jesus weelkn baan: «Ñidi hat N keyé baa saanta fñaani ma N tejni nyaha kwil koobo.»

Mbuntul* n kmbi bësibm

²⁸ «Wetande wilna baa biik? Halante holo tejni kmbi bësibm. Ha tooh ha hi n këtiitn ha ya ma: ‘Mbi da, tooh moh a sif ha fdukn da.’ ²⁹ He weelkn ma: ‘N keyé tooha.’ Wetande ataan ha ŋate ha nbes nhurke ha tooh. ³⁰ Abé Faa baan tooh ha mbi nhun nsibil, ha saan ma cale woodn. Mbi nahace saan Faama: ‘Hee, Baaba, N kah tooha.’ Wetande ha wote bin tooh.

³¹ Baa ma kë bësibm, hala yah bnaŋ n Faa baan?» Bë saan: «Hi n këtiitn.» Abé Jesus weelkn baan: «Kcoso N kah baa saanta ya Bëyide n byehte n kko kë bëniin matni wusn kliite baan, bë kah

baa hotëna yaata ha Flame ni Nhaale*. ³² Ya Joŋ matni wasa bëñaŋ kko binti laamna nbaa bsin bluuse, wetande bë wote ma naŋ. Bëyide n byehte n kko, kë bëniin matni wusn kliite baan bë naŋ ma. Wetande baa, kate cale baa biikni kwil koobo, baa wote bes nhurke n klume diin, baa kob ma ti klo.»

Mbuntul* n békpaas wohni klo

(Ñin hat Mar. 12:1-12; Luk. 20: 9-19)

³³ «Baa siimni mbuntul* bolo. Halante holo teŋ yoh fdukn, ha suk ndiik n wuufa, ha tum këlaz, ha biktële wun, ha tif buhe awila bë kani wobna wuufa. Ha mekes bmyaŋ n békpeef. Ha harna békpaas fdukn nahace, ha tooh ha bohce wolo.

³⁴ Këmoke wuufa deehni, ha hit bësif nhun, tooh ti yida ndeehna kani wi nhun, ha fcif n békpaas. ³⁵ Wetande békpaas nahace zak baan, bë zik hoodn, bë hab heela, bë safat holo kë klaakn. ³⁶ Faan n fdukn hit hat bësif ma békolo békpahe, yofni bëki n këtiitn. Békpaas nahace yah kë baan cale woode bë yahni bëki n këtiitn. ³⁷ Ha bsaw ha hit baan mbi nhun, ha saan: ‘Bë kah cimna mbi da.’ ³⁸ Wetande këmoke békpaas biikni mbi nhun, bë nsaande: ‘Hoobo kah hazuul. Waahtina, ba habna ma, ba yid këzuul nhun.’ ³⁹ Abé bë zak ma, bëyaan ka fdukn, bë hab.»

⁴⁰ Jesus kpaan: «Nzal Faan n fdukn binti ni, wilna ha kah yaha kë békpaas

nahace?»⁴¹ Bë saan: «Ha kah bina haba békpaas nahace, cale saaratni. Ha kah haërna békpaas békolo fdukn nahace, kah ma ni ñaaha ndeehna nhun këmoke wuufa deehni.»

⁴² Jesus kpaan baan: «Kate këmboodn, baa wote dem saan woobo ha Këkarta ni Nhaale, saanni abé? ‘Flaak bëniise lohni, flaakn nahace bin lake flaakn n fnkañ. Woobo kah kësif n Faan ba, ukah wilma ba biikni, baat ti ni ba.’»

⁴³ Jesus bun saanta: «Kambe nweebe N kah baa saanta: Bë kah baa yaanna Flame ni Nhaale*, bë kah fun bina ñaaha bsuul bolo matni deeh kndeehna. ⁴⁴[Hal kobëni ktete n flaakn foobo hi kpunëruni. Wetande ha ndi fkobe ktete n hal, fi ma dukur.]»

⁴⁵ Këmoke bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bëfarisew* siim nsaan woobo, bë widn ya Jesus nsaan keh wil nbaan. ⁴⁶Abé bë kek këdeele n zaka nhun, wetande bë kole bëñañ, ya

bë tuuk yoh ya Jesus kah handiisn n kënum ni Nhaale*.

Mbuntul* n Këwaase

(Ñin hat Luk. 14:15-24)

22 Jesus bun saanta bëñañ hat mbuntul*, ha ya: ²«Flame n Haala* kah abó: Halame holo mekes fume n këwaase n mbi nhun. ³Ha hit bësif nhun tuuka bëñañ békazani bina ha këwaase. Wetande bë wote ti nañ bina. ⁴Ha hit hat bësif békolo kë kënum koobo. ‘Baa saan bëñañ békazani ya: N sawle meksa fume. Bëhab kberhe da kë kmbi n ñaare da bëboofe. Bësawle miin. Baa binti ha fume n këwaase.’ ⁵Wetande bëñañ békazani wote boh. Holo tooh ha fdukn. Heela tooh knzekn nhun. ⁶Békolo zak bësif ma, bë zik baan bë hab. ⁷Nzal halame siimni këya nahace, ha hiiña bëdaale. Abé ha hit kkoola nhun, sawa kë bëhab nahace, zeda këbaabm baan.

⁸Ha bsaw n yaha kwil koobo miin, ha saan kë bësif nhun: ‘Kcoso bëmekes fume, wetande bëñañ békazani bë wote

kah reeṅnat bina ti anuboh. ⁹Baa tooh ha sin miin. Bēñaṅ miin baa biikni, baa kaza ti baan bina ti fume.’ ¹⁰Abé bēsif yaan ha sin, bē sucur bēñaṅ miin bē biikni, bēluuse kē bēwohe klo, kate fntas n fume fiida riiz bēñaṅ.

¹¹Nzal halame yaatni tooh ñina bēki bēkazani, ha biik halante hoode wotni tum yatn n kēwaase.* ¹²Ha kpaan ma: ‘Zida, abala a yaat anuboh, a wote tumbēle yatn n kēwaase*?’ Halante muuz kiw. ¹³Halame saan kē bēsif nhun: ‘Baa hal ma khiñ kē kcif, baa yaan ma baa kpad ha bmehn. Kṅaan kē kdumur n ksic kah ahace.’

¹⁴Ya bētuuk bēkpahe, wetande bēcokn bēduuli.»

Byehte n bko

(Ñin hat Mar. 12:13 -
17 Luk. 20:20 - 26)

¹⁵Bēfarisew* tooh, bē saande cale bē mada ni zaka Jesus ha saan nhun teema. ¹⁶Bē hit bēnlaambe baan bēkolo, bē woṅ kē bēkolo n kēfaade na Hērodes, bē tooh saan kē Jesus: «Hanlaam, ba widn ya a mat saan kcoso. A mat laam bsin ni Nhaale kē kcoso. A wote ti mat boh kē mtiidn n bēñaṅ, nsunkēni ñina fcum n bēñaṅ. ¹⁷Weelkn ba. Ya ba reeṅ yehta bko ha Halame Handaṅ n Roma, ndi bē saake yehta? Abala Fhite na Moisés saan?» ¹⁸Wetande Jesus widn yoh kṅam baan, ha saan baan: «Bēndookēle! Kambe nwi na baa nliiṅ

ñi? ¹⁹Baa toṅ ñi fbees n byehte.» Bē ñaah ma fbees fsate foodn. ²⁰Ha kpaan baan: «Fcum foobo kē ftuuke foobo kah ki na hala?» ²¹Bē saan: «Kkah ki n Halame Handaṅ.» Abé Jesus saan baan: «Abé baa ñaah Halame wi ma kani wi n halame. Baa ñaah Nhaale wi ma kani wi ni Nhaale.» ²²Nzal bē siimni saan woobo wil baat ti baan. Bē yis ma, bē luus.

Bsit n këloode

(Ñin hat Mar. 12:18-27; Luk. 20: 27-40)

²³Fleeh nahace teema, bēsadusew* bēkolo, matni saan ya bsit n këloode keyé, bē tooh ha Jesus, bē kpaan ma ²⁴bē ya: «Hanlaam ba, Moisés saan ya: ndi hal num haniin, há ndi ha lood ntaṅ kmbi, biyafaa ma reeṅ zula hakunze heebe, ya ha ta mada deeha kmbi bēkani dema cale n bēki n biyafaa ma loodni. ²⁵Abé, bēbiyafaa bēcif kē bēsibm kah yoh ha fñuukn ba. Hi ndaṅ numde, ha bin lood, ha wote teṅ mbi kate hoodn. Hi ma ha bitntēni he zul haniin. ²⁶Cale woode na udiis kē biyafaa ma nsibil; hanhabal, kate hancif kē nsibil. ²⁷Nzal bē loodni miin, haniin lood hatlem. ²⁸Ya ha fleeh n bsit n këloode, baan ma bēcif kē bēsibm, hala kah ti ni kaha halante n haniin nahace, cale bē num ma ni yoh baan miin?»

²⁹Jesus weelkn baan: «Baa ñaṅte, ya baa wote widn Kēkarta ni Nhaale, nsunkēni knmada ni Nhaale. ³⁰Ya ha

bsit n këloode, bëñaŋ kah kaha cale Knzaan ni Nhaale* kani ha haala. Bëlante kë bëniin bë keyé numdëna. ³¹ Ya baa wote tiita dema wilma Nhaale saanni baa wil n bsit n bëloode? Ha ya: ³² ‘Ñi N kah Nhaale na Abraoŋ, na Isaki, na Jakó.’ Abé Nhaale keyé hi n bëloode, wetande hi n bëweehe.»

³³ Këmoke bëñaŋ siimni saan weebe, wil baat ti baan kë klaambe nahace.

Fhite fndaŋ

(Ñin hat Mar. 12:28-34; Luk. 10: 25-28)

³⁴ Nzal bëfarisew* siimni cale Jesus coolkn këfaade n bësadusew*, bësuçe, bëkpeelnde. ³⁵ Hoode n baan, kani hanlaam n Fhite na Moisés, ha liiŋ Jesus ha kpaan ma abó: ³⁶ «Hanlaam, fala kah fhite teetëni daŋ, ha Fhite na Moisés?» ³⁷ Jesus weelkn ma: «Ñeŋ Faan di Nhaale kë fhiiñe di miin, kë flide di miin, kë mtiidn di miin. ³⁸ Fumna kah fhite teetëni daŋ. Fumna kah fhite n këtiitn n keela nahace miin. ³⁹ Fnsibil mebtande kë fun. Ñeŋ hankal di cale n bko di teema. ⁴⁰ Fhite na Moisés miin, kë klaambe n bëndiisn n kënum ni Nhaale*, resnde ha khite ksibm koobo.»

Kristu, Mbi na Daví

(Ñin hat Mar. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

⁴¹ Nzal bëfarisew* sucëni yoh awila woodn, Jesus kpaan baan: ⁴² «Wilna baa tiidn ha Mësias? Mbi na hala hun?» Bë weelkn ma: « Mbi na Daví.» ⁴³ Jesus saan baan: «Abala Daví tuuk ma Faan ma ha knmada n Faafe Ñaani ni Nhaale, ha saan ya:

⁴⁴ ‘Faan da Nhaale saan kë

Faan da ya:

Meese ha fcif da frahkn^a,

kate nfiida N tum bëmace di ha

khacn n khiñ di.’

⁴⁵ Há ndi Daví tuuk ma Faan he, abala he mada kaha mbi nhun?» ⁴⁶ Abé hal ohal wote ma mada weelkna saan woobo. Këbiite n fleeh nahace, hal holo wote ma ñom kpaana wil owil.

Jesus ŋarde bëfarisew* kë bënlaam n Fhite na Moisés

(Ñin hat Mar. 12:35 - 40;

Luk. 11:43,46; 20:45 - 47)

23 Jesus saan kë fkiir n bëñaŋ, kë bënlaambe nhun hat, abó. ² « Bënlaam n Fhite na Moisés kë bëfarisew* bë teŋ fñaani n liimta Fhite

^a 22:44 Kaha ha fcif frahkn zikn kaha awila n fcimbe.

na Moisés. ³ Abé wil miin bë saan ni baa, baa reeṅ wun siimna, baa dooṅ. Wetande kamna dooṅna byah baan, ya bë mat saan wetande bë keyé mat dooṅ. ⁴ Bë mat tum fhite flebe ktete n bëñaṅ, fwumbre flebe, bohotni dufna. Wetande baan teema bë keyé fun mat metn kë fmbi n fcif baan, yuudna fwumbre nahace. ⁵ Bë mat yah kwil miin ya bëñaṅ ta baan mada biika. Bë mat hal kfaar kyaabe teṅni Fhite na Moisés, ha fcum baan kë fcif n kyatn baan. Bë mat lonce kë këmabm këndaṅ ha kyatn baan. ⁶ Bë naṅ kwila kcmibe ha fume, kë kluz n kcmibe ha hodn n kësuce* n bëjudew.

⁷ «Bë naṅ hat kënsuṁ n fcimbe ha këbaabm. Bë naṅ ya bëñaṅ ta baan tuuk: Hanlaam. ⁸ Wetande baa teṅ Hanlaam diin hoodn, baama miin hat baa yara. Cale ukani abé, kamna naṅa ya bë ta baa tuuk: Bënlaam. ⁹ Kamna tuuka hal ohal ha fyeré faa diin, ya hoodn na kah Faa diin, kani ha haala. ¹⁰ Nsunkëni tuuka nbaa bënlaam, ya hoodn na kah Hanlaam* diin, kani Mësias. ¹¹ Hal kani ndaṅ ha fñuukn diin, ha kah kaha hasif diin. ¹² Hal ohal yuudni bko nhun, bë kah ma walna khacn. Hal ohal walni bko nhun, bë kah ma yuudna.

¹³ «Wetande wayni baa, bënlaam n Fhite na Moisés, kë bëfarisew*, bëndookële, ya baa mat ruuf bëñaṅ bsin n Flame n Haala. Baa, baa keyé mat yaat, wetande baa keyé mat yisn bëkolo yaata.

[¹⁴ «Wayni, baa, bënlaam n Fhite na Moisés kë bëfarisew*, bëndookële. Ya baa mat mor kbees n khodn n bëniin bëkunze, wetande baa mat dookële saanta kë Nhaale yooṅyooṅa. Kambe nweebe, baa kah bina yida flif n bsiim narahe* bndaṅ.]

¹⁵ «Wayni, baa bënlaam n Fhite na Moisés kë bëfarisew*, bëndookële. Ya baa mat yawar coke, baa fot bohce miin, ya baa mada weelketna mtiidn n hal hoode cale n bin diin. Nzal baa weelket ma ni, baa mat ma lakn hal reeṅni tooha awila n bsiim narahe keyëni sawa kënlakëre kënsibm yofni baa.

¹⁶ «Wayni baa, bënlaam bëfoome. Ya baa mat saan: ‘Hal diile ti ni Hodn ni Nhaale*, ukeyé wilolo. Wetande hal diile ti ni wuuru n Hodn ni Nhaale*, ha teṅ dooṅna kdiile nhun.’ ¹⁷ Baa bëyoor, bëfoome. Wala teete kpal? Wuuru, ndi Hodn ni Nhaale* matni tum wuuru kaha ulete? ¹⁸ Baa mat saan hat: ‘Hal diile ti ni Awila bëmatni zed fncinte* n Hodn ni Nhaale*, ukeyé wilolo. Wetande hal diile ti ni kënaah kani ktete n Awila n fncinte*, ha teṅ dooṅna kdiile nhun.’ ¹⁹ Baa bëfoome, wala teete kpal? Kënaah, ndi Awila bëmatni zed fncinte* n Hodn ni Nhaale*, mat tum kënaah ya kta let? ²⁰ Kambe nweebe, hal diile ti ni Awila bëmatni zed fncinte* n Hodn ni Nhaale*, ha diile ti wun kë kwil miin hat kani ktete nahace. ²¹ Hal diile ti ni hat Hodn ni Nhaale*, ha diile ti wun hat kë Hi ma meesëni ahace. ²² Hal diile ti

ni haala, ha diile ti hat fluz n Flame ni Nhaale*, kë halma meesëni ha fun hat.

²³ «Wayni, baa bënlaam n Fhite na Moisés, kë bëfarisew* bëndookële. Ya baa mat ñaah Nhaale foodn ha kwil fcifmiin n fdukn cale n siimte, nbatu, nkancu, wetande baa mat zile kwil teetëni kpal, n Fhite na Moisés, cale nfota kmboñ, tenka kësaar n bëñañ, kaha hal bëkobti ni klo. Baa reeñ yaha kwil koobo, ntañ zilëna yaha keebe. ²⁴ Bëndañ bëfoome, baa mat dosn adume, baa nad kamelub

²⁵ «Wayni baa, bënlaam n Fhite na Moisés kë bëfarisew*, bëndookële. Ya baa mat batah ftifn kë këbele ha këyerek, wetande khodol riiz kë fyeem kë fyire. ²⁶ Bëfarisew* bëfoome, këtiitn baa reeñ batahna khodol n ftifn [kë këbele], abé kësiinj n këyerek ta mada ñaana hat.

²⁷ «Wayni, bënlaam n Fhite na Moisés, kë bëfarisew, bëndookële. Ya baa mat meb këlaz n fziile bëyokni. Ha këyerek fmat meb ya fboñ, wetande këhodol fun riiz khuul n bëloode, kë nzoh miin. ²⁸ Abé hat baa, ha këyerek baa mat meb acum n bëñañ ya baa kah fota kmboñ. Wetande khodol diin riiz kë ndookële kë kwil kwohe.

²⁹ «Wayni, baa bënlaam n Fhite na Moisés kë bëfarisew* bëndookële. Ya baa mat niis khodn ksooñ ha kziile n bëndiisn n kënum ni Nhaale*. Baa mat loñ klaakn ktilat niisni ha fziile n bëñañ fot ni yoh kmboñ. ³⁰ Baa mat saan: ‘Ha

bë maara yoh këmoke n bëmaam ba, bë keyé yoh wonjëna waasa ksaham n bëndiisn n kënum ni Nhaale*. ³¹ Abé baa ññaah ñmaara ha baa teema, ya baa kah kmbi n bëñañ habni yoh bëndiisn n kënum ni Nhaale*. ³² Baa sawkn wi ma bëfaa diin yalni yoh!

³³ «Khaze n kmbol, bsuul n këhaase, abala baa kah bina kpozëlina kdanka n bsiim narahe keyëni sawa? ³⁴ Ñina, N kah ti baa hita bëndiisn n kënum ni Nhaale*, kë bëñañ bësiire, kë bënlaam n Fhite na Moisés. Baa kah bina haba bëkolo. Baa kah bina faahna bëkolo. Baa kah ti zika bëkolo ha khodn n kësuce* diin, baa kah baan besndëna ha këbaabm okëbaabm. ³⁵ Ya baamna kah bina yida bsiim narahe kambe n ksaham n bëñañ miin wotni teñ duube, bëhabni yoh ha bohce këbiite n ksaham na Abél kani yoh uluuse, kate ha ksaham na Sakaria mbi na Barakias baa habni ha fñuukn n Fntas teetëni Let* kë Awila bëmatni zed fncinte* n Hodn ni Nhaale*. ³⁶ Kcoso N kah baa saanta ya fwumbre foobo miin fkah bina kaha ktëde n bëñañ n moh.»

Jesus teñ kësaar n Jerusaleñ

(Ñin hat Luk. 13:34,35)

³⁷ «Bëñañ n Jerusaleñ, bëñañ n Jerusaleñ, matni hab bëndiisn n kënum ni Nhaale*, matni safat kë klaakn bëñañ Nhaale hit ti ni baa. Këndeeme N nañ

^b 23:24 Kamelu kah haze ndañ, matni wumbre fwumbre ha btaan.

keh sucna kmbi diin, cale kñek matni sucn kmbi nhun khacn n krafan, wetande baa wote nañ. ³⁸ Ñina, hodn diin ñate ukpalande. ³⁹ Ya N saan baa ya: Wambu tooh acum baa keyé ñi lake biika kate fleeh baa saanni ya: ‘Nhaale ta waakn hi binti ni ha ftuuke n Faan ba.’»

**Jesus saan ya bë kah
wohta Hodn ni Nhaale***

(Ñin hat Mar. 13:1,2; Luk. 21:5,6)

24 Nzal Jesus yaan ti ni ka Hodn ni Nhaale*, bënlaambe nhun tooh ha hun, ya bë mada ma toñna cale Hodn nahace boñe. ² Wetande ha saan baan: «Uboñ ya baa ta ñin kwil koobo miin. Kcoso N kah baa saanta ya, klaakn koobo keyé bina ñatëna ktede n keela nahace, wetande kah kobe miin.»

Bsiim narahe kë kënlubm

(Ñin hat Mar. 13:3-13; Luk. 21:7-19)

³ Nzal Jesus meesëni ha fñute n Olifera, bënlaambe nhun tooh ha hun ha kësiñ, bë saan ma: «Saan ba këmoke kala kwil koobo miin kah bina kaha. Ktoñële kala ha kah bin keedna ya a kah ti bina; kani keedna hat ya fyeré kah bina sawa?»

⁴ Jesus weelkn baan: «Baa yah kmboñ ya hal ohal nmoke baa dokn. ⁵ Ya bëlante bëkpahe kah ti bina ha ftuuke da, bë kah saanta ya bë kah Mësias. Bë kah dookna bëñañ bëkpahe. ⁶ Baa kah

siimna fnkinna n kutn, kë këya n kutn. Wetande kamna kpemekna, ya kwil koobo teñ kaha, wetande weebe keyé tiita bsaw n fyeré. ⁷ Ya bëñañ n bsuul bolo kah bina kutana kë bëki n bsuul beela. Bëñañ n Flame folo kah bina kutana kë bëki n Flame feela. Kul kah bina kaha, bohce kah yiqële ha kwila kpahe. ⁸ Wetande kwil koobo miin kah cale n bsiim narahe n këtiitn, n hal kani deeha.

⁹ «Këmoke nahace bë kah baa zaka, bë kah baa feca, bë kah baa haba. Bëñañ miin kah baa maca kambe n ftuuke da. ¹⁰ Bëñañ bëkpahe kah bina loha nkob nklo baan ha Ñi, bë kah wusndëna, bë kah macndëna. ¹¹ Bëndiisn n kënum ni Nhaale* bëntamële bëkpahe kah bina sita, bë kah dookna bëñañ bëkpahe. ¹² Cale flume kani daña, fñeñe n bëñañ bëkpahe kah bina duula. ¹³ Wetande hi ma cetëni ha daadn kate ha bsaw, hi caawle. ¹⁴ Bë kah saanta Kënum Këbonce n Flame ni Nhaale*, ha kwoon miin, cale ñmaara ha suul miin. Këmoke nahace, bsaw kah kaza.»

Wil usaarte

(Ñin hat Mar. 13:14-23; Luk. 21:20-24)

¹⁵ «Baa kah bina biika wil usaarte, handiisn n kënum ni Nhaale* Daniel saanni wil n wun. (Hal ma kani dema reeñ zaka fñaani nziikn n kwil koobo.) Ukah cete ha Fntas Flete. ¹⁶ Nzal nahace, bëki ma kani ha bohce n Judeya

bëki det tooha ha kñute. ¹⁷ Hal kani ktede n faasn, këmoke ha walni ha moke yaat seh ha hodn yida wilolo ahace. ¹⁸ Hal kani ha fdukn, ha moke ti lake ataan yida kyatn nhun. ¹⁹ Wayni bëki ma momni ñefe kleeh nahace, kë bëki ma kani yarkna. ²⁰ Baa sak Nhaale ya det diin n mokti kah zeenze, nsunkëni fleeh n kyabm. ²¹ Ya fleeh nahace kfiir kndañ kah kaha, bsuul n fkiir nahace wote tiita kaha këbiite fyeré yalni kate wambu, kate këmboode kwote kah bina kaha. ²² Há Nhaale wote yoh watn kleeh nahace, hal ohal ha fyeré keyé kpozële. Wetande kambe n bëki ha cokni, ha kah watna kleeh nahace.

²³ «Abé há ndi hal saan baa ya: ‘ Mësias ho.’ Ndi: ‘Hun heele.’ Kam naña. ²⁴ Ya Mësias bëntamële kah bina sita, kë bëndiisn n kënum ni Nhaale* bëntamële. Bë kah yaha ktonjële kpahe kë deele, bë kah dookna, há ndi bë mada, kate bëki Nhaale cokni. ²⁵ Ñina, wambu N hote saan baa: ²⁶ Abé há ndi bë saan baa ya: ‘ Mësias kah këbeebële ha fndal,’ kamna tooha. Há ndi bë saan: ‘Hun heele, khodol n hodn,’ kamna naña. ²⁷ Ya cale fñadna n rese matni fah ha haala, ha këzañële kate ha këyool, abemna ukah kaha fleeh Mbi n Halante

kah ti ni bina. ²⁸ Awila sumi kani, ahace ha kyufa kranke mat suce.»

Mbin n Mbi n Halante

(Ñin hat Mar. 13:24-27; Luk. 21:25-28)

²⁹ «Nzal kleeh n kfiir diisni, leeh kah lakëna umehn, bdiinde keyé faha, kpouze kah kobe ka haala, knmada kani ha haala kah yinjële. ³⁰ Këmoke nahace bëkah biika ha haala, kliimat n Mbi n Halante, suul miin kani ha fyeré bë kah ñaanda bë ros kko, cale bë kani biika Mbi n Halante nbinti ha kmil n haala, kë knmada kë fñadna fndañ. ³¹ Nzal bë kani leefa boom këfayé, ha kah bina hita Knzaan nhun, suca bëñañ ha cokni, ka kësiñ kësiñ n kwoon miin.

Klaambe n Brube

(Ñin hat Mar. 13:28-31; Luk. 21:29-33)

³² «Baa yidna klaambe n mdiik n brube. Nzal yar n bun lakëni ubude, tooha kpuni yoohn, baa mat widn ya këmoke n zeenze sul. ³³ Abé hat, nzal baa biikni kwil koobo, baa mada widna ya këmoke suln këntuñ. ³⁴ Kcoso N saan baa ya, bëñañ ni moh keyé looda bësaw, kate kwil koobo diis miin. ³⁵ Haala kë

bohce kah bina sawa, wetande saan da kah bina raasa.

Hal ohal wote widn fleeh nahace

(*Ñin hat Mar. 13:32-37; Luk. 17:26 - 30; 21:34 - 36*)

³⁶ «Wetande fleeh nahace, kë këmoke, hal ohal wote widn. Knzaan teema kani ha haala wote widn. Mbi n Halante hat wote widn. Wetande Baaba hun hoodn ha widn.

³⁷ «Cale ukani yoh ha këmoke na Nowé, abemna ukah bina kaha nzal Mbi n Halante kah ti ni bina. ³⁸ Këmoke yoh, nzal rese ndaŋ tikni ntaŋ tuba, bëñaŋ nwomti, bë nsiikn, bë nwaas, bë n ñaahde bnume, kate fleeh Nowé yaatni ha bsahe n wede*. ³⁹ Bë wote reske kate rese ndaŋ tub, unum baan miin. Abemna ukah hat bina kaha nzal Mbi n Halante kah ti ni bina. ⁴⁰ Bëlante bësibm kah kaha ha fdukn. Bë kah yida hoode, heela kah ŋate. ⁴¹ Bëniin bësibm kah kaha ha fruŋe. Bë kah yida hoode, heela kah ŋate.

⁴² «Abé baa kpeef, ya baa wote widn fleeh ñidi, Faan diin, N kah ti ni bina. ⁴³ Ñina ta, ya há faan n hodn widn keh këmoke hayeem kah ti ni bina, hi kah keh kpeefa, ha keyé ma yisna huta hodn hun. ⁴⁴ Kambe nweebe, baa reeŋ hat kaha bësawle. Ya këmoke baa wotni tiidn, këmoke nahace ha Mbi n Halante kah ti bina.

(*Ñin hat Luk. 12:41- 48*)

⁴⁵ «Hala kah hasif haluuse, usire, faan ma tumni ktete n bësif bëkeela ha hodn, ya ha ta baan ñaah wil n wome ha këmoke këreeŋnat? ⁴⁶ Hasif nahace haalat, nzal faan ma lake ti ni, ha weetn ma ha kësif. ⁴⁷ Kcoso N kah baa saanta, ya ha kah ma ñaaha fwumbre n kwil nhun miin. ⁴⁸ Wetande, há ndi hasif nahace woh klo, ha tiidn abó: ‘Faan da kah yoole kaza.’ ⁴⁹ Hi kac zika bëkal ma bëkolo, ha nwomti hat ha nsiikn kë bëndeechem. ⁵⁰ Faan n kësif nahace kah bina kaza fleeh ha wote ni yooŋ, këmoke ha woyni. ⁵¹ Faan ma kah ma desetna, ha kah ma tumna awila bëndookële kani. Kŋaan kah ahace, kë ndumur n ksic.»

Mbuntul n bëfuule fcifmiin wotni widn bëlante

25 «Flame n Haala kah bina kaha abó: Bëfuule fcifmiin wotni widn bëlante yid kande baan, bë yaan bë tooh rata kë Halante n yekële. ² Bëcif nahace yoorot, bëcif bëkeela kah bësire. ³ Bëcif bëyoorte nahace bënum kande baan, bë wote num yoke baabm. ⁴ Wetande bëcif bësire bënum yoke baabm baan ha krafu, kë kande baan hat. ⁵ Cale Halante n yekële yoolëni kaza, bë nyuuz miin, kate bë kpuhn. ⁶ Wetande këmarhe këndaŋ bësiim ledn kpuul:

‘Halante n yekële kah bina. Baa toohna rata kë hun.’⁷ Këmoke nahace bëfuule beeknbe wile miin bë mekes kande baan.⁸ Bëyoorte nahace saan kë bësire: ‘Ŋazna ba yoke baabm diin uduuli, ya kande ba naŋ muzëna.’⁹ Wetande bësire nahace weelkn baan, bë saan: ‘Bë saake, mbolo ukeyé ba reeŋna miin. Uboñ ya baa ta tooh awila bëmatni wun wusn. Baa tooh ti wun wus.’¹⁰ Nzal bë toohni wun wusa, halante n yekële kaz. Bëki kani bësawlni bë yaat kë hun ha fume n këwaase. Bëruuf bsin.¹¹ Ataan, bëfuule bëkeela nahace kaz hat bë saan: ‘Faan ba, Faan ba, wuufut ba bsin.’¹² Wetande Halante n yekële weelkn baan: ‘Kcoso N kah baa saanta ya: N wote baa widn.’¹³ Abé baa kpeef, ya baa wote widn fleeh seh kate këmoke.»

Mbuntul* n kbees n wuuru

(*Ñin hat Luk. 19:11-27*)

¹⁴ «Abé hat Flame n Haala kah bina kaha abó: Teŋ yoh halante kani tooha keyëni ha kpaŋ. Ha tuuk bësif nhun ha har baan këbani nhun.¹⁵ Ha ñaah hoodn kbees n wuuru^c kcif; ha ñaah heela ksibm; Ha ñaah heela fbees n wuuru foodn, cale msire n hal ohal. Nzal ha sawlëni, he tooh keyëni ha kpaŋ.¹⁶ Hi ma yidni kbees n wuuru kcif, ha kac yaha fwuse, ha fuŋ kbees fcif hat.¹⁷ Abé hat, hi ma yidni kbees n wuuru ksibm ha fuŋ kbees ksibm.

¹⁸ Wetande hi yidni fbees n wuuru foodn, ha tooh tif buhe, ha suh ti fbees n faan ma.

¹⁹ Këmoke kënkiinde diis, faan baan kaz, ha yal kah kpaana kdeeme ha bë fuŋ.²⁰ Hi yidni kbees kcif n wuuru ha binti acum n Faan ma, keedna nhun kbees kcif kolo ha ya: ‘Faan da, a ñaah ñi yoh kbees kcif, N bun hat fuŋna kcif.’²¹ Faan ma ya ma ya: ‘Hudi a kah hasif boñe klo, uluuse. A kah yoh uluuse ha kwil kduuli, abé N kah na ñaaha fwumbre n kwil kpahe. Bin a yid këdaab ha kësuma n Faan di.’²² Hi ma yidni kbees ksibm n wuuru, ha binti hat ha saan ma: ‘Faan da, a ñaah ñi yoh kbees ksibm, N bun hat fuŋna ksibm.’²³ Faan ma ya ma ya: ‘Hudi a kah hasif boñe klo, uluuse. A kah yoh uluuse ha kwil kduuli, abé N kah na ñaaha fwumbre n kwil kpahe. Bin a yid këdaab ha kësuma n Faan di.’

²⁴ Ha bsaw hi ma yidni yoh fbees foodn n wuuru ha binti ha saan: ‘Faan da, N widn yoh a kah halante satni kcif. A mat ham awila a wotni suk, a mat sucur awila a wotni was suk.²⁵ Kambe nweebe na N kole, N tooh N suh fbees di n wuuru ha bohce. Mah fi ma kani fin di.’²⁶ Wetande Faan ma weelkn ma: ‘Hasif wohe klo, hayeese. A widn ya N mat ham awila N wotni suk. N mat sucur awila N wotni wasa suk.²⁷ Cale a widni, a reeŋ yoh tumna fbees n wuuru da ha hodn n bazat n

^c 25:15Kbees n wuuru = “talentu” = byehte n hal sifni niin fcifmiin kë khobm.

kbees. Abé nzal N kazni, ñi yid fi ma kani fin da, kë ki bëbune.’²⁸ Faan ma biizële ha bëkeela, ha saan: ‘Baa yid fbees n wuuru nahace, baa ñaah hi ma tejni kbees fcifmiin.’

²⁹ Ya miin tejni, bë kah ma bun, ya ha ta teñ ukpahe. Wetande hi ma wotni teñ, kate wi ha tejni bë kah ma wun yida. ³⁰ Baa kpad hasif heebe wotni kpal wilolo ha bmehn. Ahace njaan kah, kë ndumur n ksic.»

Ksaaka kë këraahe

³¹ «Nzal Mbi n Halante kah ti ni bina ha fñadna nhun, kë nzaan nhun miin, ha kah bina meesëna ha fluz n Flame n Fñadna nhun. ³² Suul miin kani ha bohce ukah sucëna acum nhun. Ha kah wun haaharna knzuh ksibm, cale hadokn matni haahar ksaaka kë këraahe. ³³ Ha kah tumna ksaaka ha fcif nhun frahkn, këraahe ha fcif fhawle. ³⁴ Abé halame kah bina saanta kë bëki ma kani ha fcif frahkn nhun: ‘Bina ti, baama Baaba waakn! Baa yid këzuul n Flame* feebe bëmekesni baa këbiite bë mekesni fyeré. ³⁵ Ya kul num ñi yoh, baa ñaah ñi wil n wome. Wede num ñi yoh, baa ñaah ñi wede n siikna. N kah yoh hayobdi diin, baa yid ñi. ³⁶ N kah yoh unluunta, baa ñaah ñi kyatn ntumbële. N kah yoh usaake, baa bin ñi fuñ. N kah yoh ha hodn n këdañ, baa tooh ñina ñi.’

³⁷ Bëñañ bëluuse kah ma weelkna, bë kpaan: ‘Faan ba, këmoke kala bë biik na kë kul, bë ñaah na wil n wome? Ndi nzala wede num na, bë ñaah na ni wun? ³⁸ Këmoke kala bë biik na cale n hayobdi, ba yid na? Ndi nzala a kah unluunta, bë ñaah na ni kyatn ntumbële? ³⁹ Nzala bë biik na usaake, ndi ha hodn n këdañ, ba tooh na ñin?’ ⁴⁰ Wetande halame kah baan bina weelkna: ‘Kcoso N kah baa saanta ya, nzal baa yahni wun yoh ha hoodn n biyabaaba usoñ, ñi teema ha baa yah wun.’

⁴¹ Abé ha kah bina saanta hat bëki ma kani ha fcif nhun fhawle: ‘Baa daac ñi, baa bëdankanat, ha kcoohe keyëni muzëna, bë mekesni ki n Halame n bëwuule kë Knzaan nhun. ⁴² Ya kul num ñi yoh, baa wote ñi ñaah wil n wome. Wede num ñi yoh, baa wote ñi ñaah wede n siikn. ⁴³ N kah yoh hayobdi diin, baa wote ñi yid. N kah yoh unluunta, baa wote ñi ñaah kyatn ntumbële. N kah yoh usaake, hat ha hodn n këdañ, baa wote ñi fuñ.’

⁴⁴ Abé baandikn hat kah bina kpaana: ‘Faan da, këmoke kala bë biik na kë kul, ndi wede num na, ndi a kah hayobdi, ndi unluunta, ndi usaake, ndi ha hodn n këdañ, bë wote na fuñ?’ ⁴⁵ Hi baan bina weelkna: ‘Kcoso N kah baa saanta, nzal yoh baa wotni fuñ hoodn n bësoñ boknbo, ñi na baa wote fuñ.’ ⁴⁶ Boknbo kani ha fcif fhawle bë kah tooha ha

bsiim narahe* keyëni sawa. Wetande bëñaṅ bëluuse kah tooha ha fyabm keyëni sawa.»

Këdeele n haba Jesus

(*Ñin hat Mar. 14:1,2; Luk. 22:1,2; Joṅ 11:45 -53*)

26 Nzal Jesus sawlëni laamna kwil koobo miin, ha saan kë bënlaambe nhun ya: ²«Baa widn ya nzal kleeh ksibm diisni, fume n bdiis ktede kah kaha. Bëkah ñaaha Mbi n Halante, bëkah ma faahna.»

³ Abé bëndañ* n bëyure* n kpaṅ ni Nhaale kë bëndaṅ* n bëñaṅ, bësuce ha Hodn n Halame n bëyure* n kpaṅ ni Nhaale, bëtuukni Kaifas. ⁴ Bë liimtande cale n zaka Jesus ha fsuhe, madana haba. ⁵ Wetande bë nsaan: «Uwote mada kaha kleeh n fume, ya bëñaṅ moke ti bin sitn këñaankat.»

Bë yok Jesus yoke ha Bëtania

(*Ñin hat Mar. 14: 3-9; Joṅ 12:1-8*)

⁶ Jesus kah yoh ha këntede n Bëtania, ha hodn na Simon, halante teṅni yoh kësaake n kënzeeh këhaan. ⁷ Nzal bë kani ha fzozn n fwomti, haniin holo

binti ha hun, numti ni frafu n alabastru ^dteṅni yoke n faṅe sume, satni fwuse. Ha yok yoke nahace ha bko na Jesus. ⁸ Wetande këmoke bënlaambe na Jesus biikni wil nahace, bë wote sumande, bë kpaan: «Kambe nwi ha datëlat yoke woobo? ⁹ Ya bë mada wun keh wusna kbees kndaṅ, bë ñaah bëyaase.» ¹⁰ Jesus reske wil bë kani saanta, ha kpaan baan: «Wili na tum baa n saan wohe kë haniin hoobo? Ha yah ñi wil booñce. ¹¹ Ya bëyaase kah kaha kë baa bsawma, wetande ñi N keyé kaha kë baa bsawma. ¹² Këmoke ha yokni ñi yoke woobo, ha yah wun madana ñiiza liite da ha fleeh n këkpebe da. ¹³ Kcoso N kah baa saanta ya, ha kwoon miin bë kani bina saanta Kënum Këbonce koobo, wilma haniin hoobo yahni bëkah wun saanta hat, ya bëñaṅ ta ma mada hoonzëna.»

Judas nkek këdeele n ñaaha Jesus

(*Ñin hat Mar. 14:10,11; Luk. 22: 3-6*)

¹⁴ Abé Judas Kariota, hoodn n bënlaambe fcifmiin kë bësibm, ha tooh ha bëndañ* n bëyure* n kpaṅ ni Nhaale, ¹⁵ ha kpaan baan: «Wilna baa kah ñi ñaaha, ya N ta ti baa mada ñaaha Jesus?» Abé bë liikn ma kbees n

^d 26:7alabastru kah flaakn teṅni nkpal.

brata^e msawnhal kë fcifmiin. ¹⁶ Këmoke nahace tooh acum, ha nkek këdeele n ñaaha n baan Jesus.

Fncuuma n bsawtal na Jesus

(*Ñin hat Mar. 14:12-26; Luk. 22:7-14,21-23,31-34; Joŋ 13:21-30 I Kor. 11:23 - 29*)

¹⁷ Fleeh n këtiitn n woma kboŋ ntaŋ tah matni kun biim,* bënlaambe na Jesus tooh ha hun bë kpaan ma: «Anuma a naŋ ya ba ta tooh mekesna nhu fncuuma n bdiis ktede*?» ¹⁸ Ha weelkn baan: «Baa tooh ha këbaabm, ha hodn n sama nhinkëni, baa saan ma: ‘Hanlaam hit ti ba saanta nhu ya këmoke nhun kaz. Ha hodn di ha naŋ yaha khoonze n bdiis ktede*, kë bënlaambe nhun.’» ¹⁹ Bënlaambe nhun yah cale ha hitni baan, bë mekes fncuuma n bdiis ktede*.*

²⁰ Nzal këyiidu këcoolhe reeŋni, Jesus kë bënlaambe nhun fcifmiin kë bësibm, bë meese ha fzozn. ²¹ Nzal bë kani womtina, Jesus saan: «Kcoso N kah baa saanta ya hoode nbaa kah ñi wusna.» ²² Abé bënlaambe nhun bë ŋate bë nwal nasaar bëdaale. Hal ohal nkpaan ma: «Faan da, ya ñidi hun?» ²³ Ha weelkn baan: «Hi ma kani tumna fcif kë ñi ha blim, hun na kah ñi wusna. ²⁴ Kcoso Mbi n Halante kah tooha cale ukani utilat wili nhun ha Këkarta ni Nhaale, wetande wayni halante kani wusna Mbi

n Halante. Uteete boñ yoh ya halante nahace umokti deehe.» ²⁵ Judas, kah ma ni yoh wusna, ha kpaan ma: «Hanlaam, ya ñidi hun?» Jesus weelkn ma: «Hu na saan.»

²⁶ Nzal bë kani womtina, Jesus yid fboŋ, ha ya Nhaale abeni, ha ham fun, ha ñaah bënlaambe nhun, ha saan: «Yidna baa wom. Woobo kah liite da.» ²⁷ Abé ha yid ftifn fbaabm, ha ya Nhaale abeni, ha ñaah baan, ha saan: «Baa siikna, baa ma miin. ²⁸ Ya woobo kah ksaham da, ksaham n bwo saan Nhaale yahni kë bëñaŋ nhun, ksaham bë waasa ha bëñaŋ bëkpahe, ki n kënkar n klume. ²⁹ N kah baa saanta, wambu tooh acum N keyé siikna hat siidi n wuufa, kate fleeh feebe N kani lakëni siikna siidi kë baa ha Flame na Baaba*.» ³⁰ Nzal bë sawlëni riba brib ni Nhaale, bë yaan tooha ha fñute n Olifera.

Jesus tooŋ Pedru

(*Ñin hat Mar. 14:27-31; Luk. 22:31-34; Joŋ 13:36-38*)

³¹ Jesus saan baan: «Këmarhe koobo baa ma miin, baa kah ñi yisna, ya Nhaale saan ha Këkarta nhun ya: ‘N kah haba hadokn, ksaaka nhun kah larande.’ ³² Wetande nzal bë sitna ñi ha këloode N kah hotëna acum diin, tooh ha Galileya.» ³³ Pedru haah ma ha saan: «Miin mada na yisna, wetande ñi N keyé na yisna.» ³⁴ Jesus saan ma:

^e 26:15 Brata kah fwuume fñada teŋni nkpal, bëmatni mekes kbees kë bun.

«N kah na saanta kcoso ya: Këmarhe koobo, ha ñek tik ntañ daanza, ha kah yaha kënlakëre kënhobm ya a wote ñi widn.»³⁵ Pedru weelkn ma: «Kate ndi N kah looda kë hu, N keyé na loha.» Bënlaambe nhun miin saan cale woodn.

Jesus sak Nhaale ha Jetsëmani

(Ñin hat Mar. 14: 32-42;
Luk. 22: 39-46; Joñ 18:1)

³⁶ Jesus tooh kë bënlaambe nhun awila bëtuukni Jetsëmani, ha saan baan ya: «Baa meese anuboh, ya N kah tooha awila weebe, tooh saka Nhaale.»³⁷ Ha num Pedru kë kmibi na Sebëdew bësibm. Ha kac siimna nwal nasaar, ha ñate kah fiir.³⁸ Ha saan kë baan: «N teñ nwal nasaar ndañ ha bko da, uñat nduuli uhab ñi hah. Baa ñate anuboh, baa kpeef kë ñi.»

³⁹ Ha tooh acum nduuli, ha kpuhe, ha sak Nhaale, ha saan: «Baaba, há ndi a mada, daac ñi ftifn foobo n bsiim narahe. Wetande yah bnañ di, kam yaha bnañ da.»

⁴⁰ Ha lakan bënlaambe nhun, ha weetn baan bë kpuhn. Ha saan Pedru: «Baa wote mada kpeefa kë ñi këmoke koodi?»⁴¹ Kpeefna, baa sak Nhaale ya baa moke ti bin kobe ha kmbeeret. Kcoso khiiñe diin kah fsawle, wetande liite diin kah uzoobe.»

⁴² Ha tooh hat kënsibil tooh saka Nhaale, ha saan: «Baaba, ndi ftifn n kmiidn foobo saake ñi daaca, ntañ N

siikna fun, yah wil ma a nañni.»⁴³ Ha lake ha weetn baan bë nkpuhn. Ya kkit baan leb yoh kë kpuhn.

⁴⁴ Ha yisnti baan. Nhabal hat ha tooh sak Nhaale, ha saan saan woode.⁴⁵ Ha lakan bënlaambe nhun, ha kpaan baan: «Ya baa tika kpuhna, baa nyabm? Ñina! Këmoke kaz. Mbi n Halante bë kah ma tooha ñaaha ha kcif n bëlante bëwohe klo.⁴⁶ Sitna, baa toohna. Hal kani ñi wusna ha kaz.»

Bë zak Jesus

(Ñin hat Mar. 14:43-50; Luk.
22:47-53; Joñ 18:3-12)

⁴⁷ Nzal ha tikni saanta, Judas kaz. Ha kah yoh hoode n fcifmiin kë bësibm. Ha binti kë bëñañ bëkpahe teñni yoh kzuun kë kbalak. Bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale kë bëndañ* n bëñañ, na hit ti baan.⁴⁸ Hi ma kah ma ni wusna ha hote ha yah baan ktoñële, ha saan: «Halma N kani zoozana klunku, baa nki widn ya hundi hun. Baa zak ma.»

⁴⁹ Ha kaz ha tooh këntiim ha Jesus, ha saan: «N sum na, Hanlaam.» Ha zooz ma klunku.⁵⁰ Jesus kpaan ma: «Zida, wi a zekba ti?» Këmoke nahace bëñañ dih bë binti zak Jesus.⁵¹ Hoode n baan kani yoh kë Jesus, ha woosn fzuun ha desn këlo n hasif n Halame n bëyure* n kpañ ni Nhaale.⁵² Jesus saan ma ya: «Bodn fzuun ha këbare nfun. Ya hal miin zakni fzuun, ha kah bina looda kë fzuun.⁵³ Ya a wote widn ya N mada

saka Baaba wambu, hi ti ñi hit kkoola nhun yofni kiir fcifmiin kë ksibm kani Knzaan nhun? ⁵⁴ Wetande há ndi ukah abé, abala bë mada ti dooŋna Këkarta ni Nhaale, saanni ya abemna ureeŋ kaha?»

⁵⁵ Këmoke nahace Jesus kpaan fkiir n bëñaŋ nahace: «Ya baa binti kë kzuun kë kbalak bina zaka ñi cale n hayeem? Fleeh fleeh N mat meese ha Hodn ni Nhaale*, ñi nlaam, wetande baa wote ñi zak. ⁵⁶ Wetande woobo kah kaha cale bëndiisn n kënum ni Nhaale* tilni yoh ha Këkarta nhun*.»

Bënlaambe nhun miin yis ma ti bë det.

Jesus acum n Flif Fndaŋ n bëjudew

(Ñin hat Mar. 14:53 - 65; Luk. 22:54,55,63 - 71; Joŋ 18:12 - 24)

⁵⁷ Bëki zakni yoh Jesus bë num ma ha Hodn n Halame n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, bëtuukni Kaifas, awila bënlaam n Fhite na Moisés kë bëndaŋ* sucëni. ⁵⁸ Pedru kah ndooŋ ma yoh këdaace, kate ha kufé n Hodn nahace. Ha yaat ha meese ha fñuukn n bëkpeef, ha ñin cale wil kani diisa.

⁵⁹ Bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale kë bëñaŋ n Flif* miin bë nkek yoh ŋmaara n klec ha Jesus, ya bë ta ma mada dankana ha këloode. ⁶⁰ Bëñaŋ bëkpahe bin ma ti hamna klec, wetande bë wote fuŋ ŋmaara. Ha bsaw, bëlante bësibm binti bë saan: ⁶¹ «Hoobo saan

ya ha mada koba Hodn ni Nhaale*, ha lake ha sitn wun kleeh khobm.»

⁶² Halame n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale sit ha kpaan Jesus: «Ya a wote teŋ wil wolo nweelkna saan woobo bë yorna ni?» ⁶³ Wetande Jesus cooloh. Halame n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale lake ha saan ma: «A teŋ diilëna ha Nhaale weehe a saan ba ndi ha kah Mësius, Mbi ni Nhaale*.»

⁶⁴ Jesus weelkn ma: «Hu na saan. Wetande N kah baa saanta ya, ukeyé yoolëna baa kah bina biika Mbi n Halante meese ha fcif frahkn^f ni Nhaale teŋni knmada miin. Ha kah ti bina ktede n kmil ha haala.»

⁶⁵ Këmoke nahace, Halame n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale ŋaas yatn nhun, ha saan: «Woobo kah knyifn. ŋmaara kala ha ba bohti hat? Wambu baa sawle siimna cale ha yifani Nhaale. ⁶⁶ Wilna baa biik?» Bë weelkn ma: «Jesus teŋ duube. Ha reeŋen këloode.»

⁶⁷ Këmoke nahace, bë tufac ma ha fcum, bë luk ma. Bëkolo nbaaf ma, ⁶⁸ bë nsaan: «Hu a kah Mësius. Saan hal zikna ni?»

Pedru loh Jesus

(Ñin hat Mar. 14:66 - 72; Luk. 22:56 - 62; Joŋ 18:15 - 18, 25 - 27)

⁶⁹ Pedru meese yoh ha kufé n hodn. Hasif hafuule tooh ha hun, ha saan

^f 26:64 Fcif frahkn n hal ndaŋ zikn awila n fcimbe.

ma: «Hudi hat a kah keh kë Jesus n Galileya.» ⁷⁰ Wetande ha loh acum n bëñaṅ miin, ha saan: «N wote widn wilma a kani saanta.»

⁷¹ Ha yaan ha bsin n kufé. Hasif hafuule holo biik ma, he saan bëki ma kani ahace: «Hoobo kah keh kë Jesus n Nasaré*.» ⁷² Pedru lake ha loh hat kë kdiile, ha saan: «N wote widn halante nahace.»

⁷³ Wil diis nduuli, bëñaṅ kani yoh ahace bë toohan Pedru bë saan ma: «Kcoso teema hu a kah keh hankal nhun. Fnsaanna di mebde kë fin ma.»

⁷⁴ Abé Pedru yal kah saanta saan uwohe, ha diile, ha saan: «N wote widn halante nahace.» Këmoke nahace ñek daan.

⁷⁵ Pedru hoonze wil Jesus saan ma ni yoh: «Há ñek tik ntaṅ daanza, a kah bina saanta kënlakëre kënhobm, ya a wote ñi widn.» Ha yaan yoh kahace, ha ṅaan këfayé.

Jesus acum na Pilatus

(Ñin hat Mar. 15:1; Luk. 23:1,2; Joṅ 18:28-32)

27 Këndunah caak, bëndañ* miin n bëyure* n kpaṅ ni Nhaale kë bëndaṅ* n bëñaṅ, bë liimtande cale n

haba Jesus ² Bë hal ma, bë num, bë ñaah Handaṅ Ponsiw Pilatus*.

Judas hab bko nhun

(Ñin hat Byah 1:18,19)

³ Judas wus ma ni, ha biik ya bë danka Jesus, ha bes nhurke, abé ha tooh lakn bëndañ* n bëyure* n kpaṅ ni Nhaale kë bëndaṅ* n bëñaṅ, kbees n brata[§] bsawnhal kë fcifmiin. ⁴ Ha saan baan: «N lum, N ñaah hal wotni teṅ duube, looda.» Bë kpaan ma: «Wili bohn ba? Ukah kë hu.» ⁵ Judas kpalak kbees nahace ha Hodn ni Nhaale*, ha yaan, ha tooh kobële këbos.

⁶ Wetande bëndañ* n bëyure* n kpaṅ ni Nhaale ced kbees nahace, bë saan: « Fhite na Moisés cooh ya bë ta tum kbees n brata koobo ha këñaah n Hodn ni Nhaale*, ya kkah kbees n bko n hal. ⁷ Abé bë woṅ ha foodn, bë yid kbees nahace, bë wusti fdukn ha fcif n haniise n kcile. Ahace ha bë kah kaha kpeba bëwoon. ⁸ Kambe nweebe kate fleeh n moh, fdukn nahace bë tuuk fun: «Fdukn n ksaham n hal.»

⁹ Abemna ubin kah cale handiisn n kënum ni Nhaale* Jeremias, saanni yoh ya: «Bë yid kbees n brata msawnhal kë

§ 27:3 Brata kah fwuume fñada teṅni nkpal, bëmatni mekes kbees kë bun.

fcifmiin, byehte bëñaŋ n Israel demni yoh ha reeŋ. ¹⁰ Bë wus fdukn n bëniise kcile, cale Faan ba hit ni ñi.»

Jesus acum na Pilatus

(Ñin hat Mar. 15:2-5; Luk. 23:3-5; Joŋ 18:33-38)

¹¹ Bë num Jesus acum na Handaŋ Pilatus*. He kpaan ma: «Hudi kah Halame n bëjudew?» Jesus weelkn ma: «Humna saan.»

¹² Wetande nzal bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale kë bëndaŋ* n bëñaŋ duube ma, ha wote weelkn wilolo.

¹³ Abé Pilatus kpaan ma: «A wote siim kwil miin bë kani saanta kë hu?»

¹⁴ Wetande Jesus wote weelkn saan kate woodn. Abé wil baat ti Handaŋ Pilatus*.

Bëdanka Jesus looda

(Ñin hat Mar. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Joŋ 18:39-19:16)

¹⁵ Nzal n fume n Bdiis Ktede nahace, Handaŋ* ñite yoh yisna hadaŋ hoodn. Bëñaŋ naŋni. ¹⁶ Këmoke nahace, bë teŋ yoh hadaŋ yaanni ftuuke, bëtuukni Barabás.^h ¹⁷ Abé nzal bëñaŋ sucëni, Pilatus kpaan baan: «Hala baa naŋ ya N ta baa yisn? Barabás, ⁱndi Jesus bëtuukni Mësias?» ¹⁸ Ya ha widn yoh ya bë ñaah ma Jesus kambe n këhirab.

¹⁹ Nzal Pilatus meesëni ha Hodn n Flif fndaŋ, haniin nhun hit ma saanta: «Kam yaata ha saan n halante uluuse heebe, ya N siim arahe moh këfayé kë ŋmerhe kambe nhun.»

²⁰ Wetande bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale kë bëndaŋ* n bëñaŋ bë beeret bëñaŋ saka Pilatus ya bë ta yisn Barabás, bë hab hah Jesus. ²¹ Handaŋ* lake he kpaan baan: «Hala n bësibm boknbo na baa naŋ ya N ta baa yisn?» Bë weelkn ma: «Barabás.» ²² Pilatus kpaan baan: «Wili N kah yaha kë Jesus bëtuukni Mësias?» Bë saan miin: «Faah ma.»

²³ Wetande Pilatus kpaan baan: «Wala kah uwohe ha yahni?» Bë teete kah kpuula këfayé: «Faah ma.» ²⁴ Pilatus biik ya ha wote kah madana yaha wilolo, cale bë teetëni kah kpeza. Abé ha sak wede, ha wasa fcif nhun acum n bëñaŋ, ha saan: «N wote teŋ duube ha këloode n halante hoobo. Duube kah win diin.»

²⁵ Bëñaŋ nahace miin bë weelkn ma bë saan: «Bë ta ba duuba, kë kmbi ba kambe n ksaham nhun.»

²⁶ Abé Pilatus yisn baan Barabás. Nzal ha hitni zika Jesus, ha ñaah ma ya bë ta ma faah.

Kkoola cer Jesus

(Ñin hat Mar. 15:16-20; Joŋ 19:2,3)

²⁷ Këmoke nahace kkoola na Pilatus num Jesus ha Hodn n Flame. Kkoola

^h 27:16 Kkarta wolo saan: 'Jesus Barabás.' ⁱ 27:17 Kkarta wolo saan: 'Jesus Barabás.'

miin suce bë biktële ma. ²⁸ Bë luuc ma, bë hal ma ñoome uhaan. ²⁹ Bë tiid fbaake n yuhe bë tum ma ha bko, bë zak ma kësuke ha fcif ma frahkn. Bë kude acum ma, bë cer ma bë ya: «Heyna halame n bëjudew.» ³⁰ Bë tufac ma, bë yid ma kësuke bë nzik ma kë kun ha bko.

³¹ Nzal bë sawlëni cera nhun, bë luuc ma ñoome, bë tum ma kwil nhun, bë num ma tooha faahna.

Bëfaahn Jesus

(*Ñin hat Mar. 15:21-32; Luk. 23:26-43; Joŋ 19:17-27*)

³² Nzal bë yaan ti ni kahace, bë rat kë halante bëtuukni Simon, hi n këbaabm n Sireni. Bë tum ma ha faye numa fbalak fñaandat na Jesus. ³³ Nzal bë kazni awila bëtuukni Golgota*, (Zikni Awila n khuul n bko) ³⁴ bë ñaah ma siidi bëwoŋni kë fnzeel. Nzal ha meedni wun, ha loh wun siikna. ³⁵ Abé bë faah ma. Bë kobde, demde kyatn na Jesus! ³⁶ Bë meese ahace bë nkpeef ma.

³⁷ Ktede n bko nhun bë til duube nhun, saan ya: «HOOBO KAH JESUS, HALAME N BËJUDEW.» ³⁸ Bëfaahn yoh bëyeem bësiibm kë hun, hoodn ha fcif frahkn, heela ha fcif fhawle.

³⁹ Bëki ma kani yoh diisa bë nñeet ma, bë nros kko, ⁴⁰ bë nsaan: «Humna saan ya a kah koba Hodn ni Nhaale*,

a kah wun niisa kleeh khobm, caaw bko di! Ndi a kah Mbi ni Nhaale*, wale ti ka fbalak fñaandat.» ⁴¹ Cale woode hat bëndañ* n bëyure* n kpaŋ ni Nhaale, bënlaam n Fhite na Moisés kë bëndaŋ* n bëñaŋ bë cer ma bë nsaan: ⁴² «Ha caaw bëñaŋ bëkolo, wetande ha saake caawa bko nhun. Ndi ha kah halame n Israel, he ti wale wambu ka fbalak fñaandat. Bë kah kob klo ha hun. ⁴³ Ha kob klo ha Nhaale. He kah ma kobm, ndi ha naŋ. Ya ha saan: ‘Ñidi N kah Mbi ni Nhaale*.’» ⁴⁴ Kate bëyeem beeknbe bëfaahni kë hun, bë ncer ma cale woodn.

Këloode na Jesus

(*Ñin hat Mar. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Joŋ 19:28-30*)

⁴⁵ Nzal leeh zozëni ha bko, kbohce miink lake knmehn kate nham leeh. ⁴⁶ Nzal nham leeh fefni, Jesus kpuul kë ledn ndaŋ: «Elí, Elí, lama sabaktani» zikni: «Nhaale da, Nhaale da, kambe nwi a toŋ ti ñi ktaan?» ⁴⁷ Bëki ma kani ahace bësiim, bë saan: «Ha tuuk Elias.» ⁴⁸ Këmoke nahace hoodn n baan det ha tooh nadn ftah matni zooz wede, ha kmbimbële, ha tum fun ha kësuke, ha ñaah ma siikna. ⁴⁹ Wetande bëkolo saan: «Yisna ma, bë ñin ndi Elias kah ma bina kpozëlotna.» ⁵⁰ Jesus bun kpuula këfayé, ha dih ha buse yabna.

† 27:35 Kkarta wolo bun: ya uta mada kaha cale handiisn n kënum ni Nhaale* saanni: «Bëdemde kyatn da, bëkobdi yatn ndaŋ da.» † 27:45 mada kaha bohce n Palestina tide.

⁵¹ Ñoome lebe n Hodn ni Nhaale* uñaase ktete kate khacn, uwoolnde ksibm. Bohce yinjële, klaakn haah ti. ⁵² Kziile wuufte, bëñañ bëkpahe ni Nhaale, loodni yoh, bë sit. ⁵³ Bë yaan ti ka kziile. Nzal Jesus sitna ha këloode, bë yaat ha këbaabm këlete, bëñañ bëkpahe biik baan.

⁵⁴ Handañ n kkoola kë bëkolo n baan kani yoh kpeefa Jesus, bë biik cale bohce yinjëlni, kë wilma diisni. Bë kole bëdaale, bë saan: «Kcoso hoobo kah keh Mbi ni Nhaale*.»

⁵⁵ Bëniin bëkpahe kah yoh ahace, bë cete këdaace, bë ndew. Bë binti keh kë Jesus ka bohce n Galileya, fuña nhun. ⁵⁶ Maria Madalena kah yoh ha fñuukn baan, kë Maria yaa ma na Tiagu kë José, kë yaa ma n kmbi na Sebëdew hat.

këkpebe na Jesus

(Ñin hat Mar. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Joñ 19:38-42)

⁵⁷ Këyiidu këcoolhe, halante habani holo n këbaabm n Arimateya binti, bëtuukni José, kani yoh hanlaambe na Jesus hat. ⁵⁸ Ha tooh acum na Pilatus, ha sak ma sumi na Jesus. Pilatus hit ya bë ta ma wun ñaah. ⁵⁹ José yid sumi na Jesus, ha leez hun ñoome hii uñaani. ⁶⁰ Ha tum sumi ha fziile nhun teema, bë yalni fun tif ha klaakn. Ha bekn flaakn fndañ, ha tum ha bsum n fziile, ha luus.

⁶¹ Maria Madalena kë Maria holo kah yoh ahace, bë meese acum n fziile.

Bëkpeef fziile

⁶² Fleeh feela nahace, kani fleeh n mekes diisni, bëndañ* n bëyure* n kpañ ni Nhaale, kë bëfarisew* wonde bë tooh rat kë Pilatus, ⁶³ bë saan: «Faan ba, ba hoonze ya handookn heebe, këmoke ha kani uweehe, ha saan ya: ‘Fleeh fnhabal bë kah Ñi sitna ha këloode.’ ⁶⁴ Hit kpeefa fziile kmboñ kate kleeh khobm diis, ya bënlaambe nhun mok ti bin bë yeem sumi nhun, bë tooh bë saan bëñañ ya ha sit ha këloode. Abé klec ntaan ki dañ kyof ki n këtiitn.» ⁶⁵ Pilatus saan baan: «Baa yidna bëkpeef. Baa tooh, baa kpeef fziile kmboñ cale baa nañ.» ⁶⁶ Abé bë yaan bë taala flaakn n fziile. Bë tum bëkpeef ahace, kpeefna nfun kmboñ.

Jesus sit ha këloode

(Ñin hat Mar. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Joñ 20:1-18)

28 Nzal fleeh n kyabm diisni, këndunah caak n fleeh n këntike, Maria Madalena kë Maria holo, bë tooh ñina fziile. ² Awakma bohce yinjële yoh këfayé. Ya nzaan ni Nhaale* wale ti ka haala, ha tooh bekn flaakn kani ha bsum n fziile, ha lañ ha kësiinj, ha meese ktete n fun. ³ Ha meb fñadna n rese,

kyatn nhun khii nlik. ⁴Bëkpeef biik ma, bë kpemek kate bë nceer, bë lake cale n bëloode.

⁵Nzaan ni Nhaale* saan kë bëniin ya: «Kamna kolëna. N widn ya baa nkek Jesus bëfaahni. ⁶Ha keyé anuboh, ya bë sit ma ha këloode, cale ha saanni yoh. Bina baa ñin awila bë riŋ ma ni keh. ⁷Baa tooh wambu caak, baa saan bënlaambe na Jesus, ya ha sit ha këloode. Ha kah tooha acum diin ha bohce n Galileya. Baa kah ma biika ahace. Woobo na N naŋ saanta baa.»

⁸Abé bë yaan caak ka fziile, kë kole wetande kë kësuma hat, bë det tooha saanta bënlaambe nhun.

⁹Nzal bë kani tooha, Jesus rat kë baan ha bsin, ha sum baan. Abé bë tooh ha hun, bë mook ma khiñ, bë cim ma. ¹⁰Jesus saan baan: «Kamna kole. Baa tooh baa saan bëbiyafaa ya bë ta tooh ha Galileya. Bë kah ñi biika ahace.»

Klec n bëjudew

¹¹Nzal bëniin kani tooha, kkoola bëkolo kani yoh kpeefa fziile, bë tooh ha këbaabm, bë saan bëndañ* n bëyure*

n kpaŋ ni Nhaale kwil miin diisni. ¹²Bëndañ* nahace suce kë bëndaŋ* n bëñaŋ, bë kpeelnde, bë woŋ ha foodn. Bë ñaah kkoola kbees kpahe, ¹³bë saan baan: «Baa saan ya bëyeem sumi ma këmarhe awé baa kpuhn. ¹⁴Há ndi Handaŋ* siim wil nahace, ba kah saanta kë hun, kobm na baa.» ¹⁵Abé bëkpeef yid kbees, bë yah cale bë saanni baan. Abé këya nahace zasa ha fñuukn n bëjudew kate fleeh n moh.

Jesus keedle ha bënlaambe nhun

(Ñin hat Mar 16:14-18; Luk 24:36-49; Joŋ 20:19-23; Byah 1:6-8)

¹⁶Bënlaambe na Jesus fcifmiin kë hoodn bë tooh ha bohce n Galileya ha fñute Jesus toŋni baan yoh. ¹⁷Nzal bë biik ma ni, bë cim ma, wetande bëkolo ntib tibële.

¹⁸Jesus kaz këntunke baan, ha saan baan ya: «Bë ñaah Ñi knmada miin ha haala kë bohce. ¹⁹Abé baa toohna ha bëñaŋ n kwoon miin, baa lakn baan bënlaambe da, baa wasa baan kko ha ftuuke n Faa, fi n Mbi, kë fi n Faafe Ñaani ni Nhaale. ²⁰Baa laam baan naŋa

ksiim n kwil miin N hitni baa. Ñina, N kah kaha kë baa fleeh fleeh, kate ha
bsaw n këmoke.»